H.G.WELLS

MAŞINA TIMPULUI

HERBERT GEORGE WELLS

MAŞINA TIMPULUI

Traducere:
Mihu Dragomir și C. Vonghizas

The Time Machine
1895

Herbert George Wells (n. 21 septembrie 1866 - d. 13 august 1946), cunoscut mai bine sub numele de *H. G. Wells*, a fost un scriitor englez celebru pentru cărțile sale de ficțiune precum *Mașina timpului*, *Războiul lumilor*, *Omul invizibil*, *Primii oameni în lună* și *Insula Doctorului Moreau*. A mai publicat nuvele contemporane, istorice și comentarii sociale. A fost un socialist declarat și un pacifist, operele sale mai târzii devenind tot mai politice și didactice. Atât Wells, cât și Jules Verne sunt recunoscuți ca „părinții genului științifico-fantastic”.

Lui William Ernest Henley

I. INTRODUCERE

Exploratorul Timpului (deoarece astfel mi se pare potrivit să-l numim) expunea în faţa noastră o teorie destul de nebuloasă. Ochii lui cenuşii clipeau strălucitori, iar obrazul, de obicei palid, îi era acum aprins şi însufleţit. Focul ardea viu, iar lumina domoală a lămpilor incandescente, de forma unor crini de argint, urmărea micile bule de aer ce licăreau şi umblau de colo-colo prin paharele noastre. Scaunele, meşterite chiar de gazda noastră, mai mult ne îmbrăţişau şi ne mângâiau, decât ne acceptau docile, şi domnea acea atmosferă de voluptate de după cină, când gândul pluteşte în voie, eliberat dintre hotarele preciziunii. Şi în timp ce noi şedeam, leneşi, admirând seriozitatea cu care dezbătea acest nou paradox (cum îl consideram noi) şi fecundele lui posibilităţi, Exploratorul Timpului — subliniind cu arătătorul întins punctele esenţiale — ne-a pus problema astfel:

— Trebuie să mă urmăriţi cu atenţie. Voi fi obligat să combat una sau două idei, care sunt aproape universal acceptate. Geometria, de exemplu, pe care aţi învăţat-o la şcoală, se bazează pe o concepţie greşită.

— Oare nu e cam mult pentru început? zise Filby, un om cu părul roşcat, căruia îi plăceau argumentele.

— Nu am intenţia să vă cer acceptarea vreunei idei fără o bază raţională. Imediat veţi fi de acord şi

dumneavoastră cu atât cât îmi este necesar. Ştiţi desigur că o linie geometrică, o linie de grosime zero, nu are o existenţă reală. Este ceea ce aţi învăţat, nu-i aşa? La fel şi planul geometric. Lucrurile acestea sunt simple abstracţiuni.

— Este adevărat, zise Psihologul.

— Tot astfel, având numai lungime, lăţime şi înălţime, un cub nu poate să aibă o existenţă reală.

— Aici am o obiecţie, zise Filby. Un corp solid poate să existe în mod cert. Toate obiectele reale...

— Aşa crede majoritatea oamenilor. Dar aşteptaţi o clipă. Poate să existe un cub în mod *instantaneu?*

— Nu înţeleg, zise Filby.

— Este cu putinţă ca un cub, care nu are nici un fel de durată în timp, să aibă o existenţă reală?

Filby căzu pe gânduri.

— E limpede, continuă Exploratorul Timpului, orice corp real trebuie să se întindă în *patru* direcţii: trebuie să aibă Lungime, înălţime şi — Durată. Dar, dintr-o infirmitate naturală a organismului nostru, pe care am să v-o explic îndată, suntem înclinaţi să nu ţinem seamă de acest fapt. Există, în realitate, patru dimensiuni: trei pe care le numim cele trei planuri ale Spaţiului, şi o a patra — Timpul. Există, totuşi, şi tendinţa de a se stabili o distincţie artificială între primele trei dimensiuni şi ultima, deoarece, din întâmplare, conştiinţa noastră se mişcă cu intermitenţă de-a lungul ultimei dimensiuni într-o singură direcţie, de la începutul până la sfârşitul vieţii.

— Asta, zise un bărbat foarte tânăr, făcând eforturi desperate să-şi reaprindă ţigara deasupra lămpii, asta... foarte clar într-adevăr.

— Ei bine, este evident că peste faptul acesta se trece întotdeauna cu vederea, continuă Exploratorul

Timpului, uşor înveselit. Într-adevăr, acesta este ceea ce se înţelege prin a Patra Dimensiune, cu toate că unii dintre cei care vorbesc despre ea nu-şi dau seama că, de fapt, aceasta vor şi ei să înţeleagă. Este un alt mod de a privi Timpul. *Nu există nici o deosebire între Timp şi oricare dintre celelalte trei dimensiuni ale Spaţiului, decât doar că de-a lungul Timpului se mişcă mereu conştiinţa noastră.* Unii smintiţi abordează într-un mod cu totul eronat această idee. Aţi auzit cu toţii ce spun ei cu privire la această a Patra Dimensiune?

— Eu n-am auzit, zise Primarul din Provincie.

— Pur şi simplu că Spaţiul, aşa îl consideră matematicienii, ar avea trei dimensiuni, care pot fi denumite Lungime, Lăţime şi poate fi definit întotdeauna prin referire la trei planuri, fiecare în unghi drept faţă de celelalte. Dar unii filozofi se întreabă de ce numai *trei* dimensiuni — de ce să nu poată exista şi o altă direcţie în unghi drept faţă de celelalte trei? Şi au încercat chiar să construiască o geometrie tetradimensională. Profesorul Simon Newcomb a expus acest punct de vedere, cam cu o lună în urmă, la Societatea Matematică din New York. Ştiţi că, pe o suprafaţă plană, care are doar două dimensiuni, putem reprezenta figura unui corp tridimensional, şi, pornind de aici, ei socotesc că printr-o imagine a unui obiect cu trei dimensiuni ar putea reprezenta şi una cu patru — dacă ar putea stăpâni perspectiva obiectului. Înţelegeţi?

— Cred că da, murmură Primarul din Provincie; şi, încreţindu-şi sprâncenele, se cufundă într-o stare de introspecţie, mişcându-şi buzele ca unul care repetă nişte formule mistice. Da, acum cred că înţeleg, zise el după o pauză, luminându-se pentru câteva clipe la faţă.

— Ei bine, trebuie să vă spun că de o bucată de vreme mă preocupă această geometrie cu patru dimensiuni. Unele dintre rezultatele obţinute sunt curioase. De exemplu, iată portretele aceluiaşi om la opt ani, la cincisprezece, la şaptesprezece, la douăzeci şi trei, şi aşa mai departe. Toate acestea sunt, în mod evident, nişte secţiuni, ca să mă exprim astfel, adică reprezentări tridimensionale ale fiinţei tetradimensionale, care este ceva fix şi inalterabil.

... Oamenii de ştiinţă, continuă Exploratorul Timpului, după o pauză necesară pentru asimilarea deplină a celor afirmate, ştiu foarte bine că Timpul nu este decât un fel de Spaţiu. Iată o diagramă ştiinţifică simplă, o înregistrare a mersului vremii. Linia aceasta, pe care o urmăresc cu degetul, arată mişcarea barometrului. Ieri se ridicase, aseară a scăzut, azi dimineaţă a crescut din nou, ridicându-se uşor până la acest punct. Este sigur că mercurul nu a trasat această linie în nici una din dimensiunile general recunoscute ale Spaţiului. Şi, totuşi, cu siguranţă că a trasat o astfel de linie, şi trebuie să tragem, deci, concluzia că ea a fost trasată de-a lungul dimensiunii Timp.

— Dar, zise Medicul, privind ţintă la jăratecul din cămin, dacă Timp este într-adevăr numai o a patra dimensiune a Spaţiului, de ce este atunci şi de ce a fost întotdeauna considerat ca fiind ceva diferit? Şi de ce nu ne putem mişca în Timp, aşa cum ne mişcăm în celelalte dimensiuni ale Spaţiului?

Exploratorul Timpului zâmbi:

— Eşti oare dumneata atât de sigur că ne putem mişca liber în Spaţiu? Putem merge destul de uşor înapoi şi înainte, la dreapta şi la stânga şi oamenii au făcut asta dintotdeauna. Admit că ne mişcăm liber pe două dimensiuni. Dar în ceea ce priveşte mişcarea în

sus şi în jos? Aici suntem împiedicaţi de gravitaţie.

— Nu-i chiar aşa, zise Medicul. Există baloane.

— Dar înainte de a exista baloane, omul nu avea, în afară de săriturile bruşte şi de neregularităţile terenului, nici o posibilitate de mişcare verticală.

— Totuşi, oamenii puteau să se mişte puţin în sus şi în jos, zise Medicul.

— Mai uşor, mult mai uşor în jos decât în sus.

— Dar în Timp nu te poţi mişca deloc, nu te poţi îndepărta de clipa prezentă.

— Scumpul meu domn, tocmai aici te înşeli. Tocmai aici se înşală toată lumea. Noi ne îndepărtăm fără încetare de clipa prezentă. Existenţa noastră mintală, care, nefiind materială, nu are dimensiuni, se mişcă de-a lungul dimensiunii Timp cu o viteză uniformă, din leagăn şi până la mormânt. Ca şi cum am călători în *jos,* dacă ne-am începe Viaţa la cincizeci de mile deasupra suprafeţei pământului.

— Dar asta este şi marea greutate, întrerupse Psihologul. *Poţi* să te mişti în toate direcţiile Spaţiului, dar nu poţi să te mişti în Timp.

— Aici este şi sâmburele marii mele descoperiri. Te înşeli, spunând că nu ne putem mişca în Timp. De pildă, când îmi amintesc cu multă precizie de un anume incident, mă înapoiez la clipa când s-a produs: devin, după cum se spune, absent. Fac, pentru o clipă, un salt în trecut. Desigur că nu avem posibilitatea să ne oprim în trecut mai mult timp, după cum un sălbatic sau un animal nu poate să se menţină la şase picioare deasupra pământului. Dar omul civilizat este mai avansat decât sălbaticul în această privinţă. El se poate ridica, împotriva gravităţii, într-un balon, şi de ce n-ar putea să spere că, în cele din urmă, va putea să oprească în loc sau să accelereze goana sa de-a lungul

dimensiunii Timp, sau chiar să se întoarcă şi să călătorească înapoi?

— Oh, *asta,* începu Filby, e cu totul...

— De ce nu? zise Exploratorul Timpului.

— E împotriva raţiunii, zise Filby.

— Care raţiune? zise Exploratorul Timpului.

— Poţi să-mi demonstrezi cu fel de fel de argumente că negrul este alb, zise Filby, dar nu mă vei convinge niciodată.

— Se prea poate, zise Exploratorul Timpului. Dar cred că acum aţi început să înţelegeţi obiectul cercetărilor mele în geometria tetradimensională. E multă vreme de când aveam doar o idee vagă despre o maşină...

— Pentru a călători în Timp! exclamă Bărbatul Foarte Tânăr.

— Care ar călători indiferent în orice direcţie a Spaţiului şi a Timpului, după dorinţa celui care o conduce.

Filby se mulţumi să râdă.

— Am şi verificat-o experimental, zise Exploratorul Timpului!

— Ar fi nespus de folositoare pentru un istoric, sugeră Psihologul. Poţi călători în trecut pentru a verifica, de exemplu, versiunea adevărată a bătăliei de la Hastings![1]

— Nu crezi că ai atrage atenţia? zise Medicul. Strămoşii noştri nu prea tolerau anacronismele.

— Ai putea să înveţi limba greacă chiar din gura lui Homer sau Platon, reflectă Bărbatul Foarte Tânăr.

— În care caz vei fi trântit la examen. Savanţii germani au perfecţionat atât de mult limba greacă!

— Şi apoi, mai este şi viitorul, zise Bărbatul Foarte

[1] Hastings — localitate în Anglia, unde a avut loc, în 1066, o bătălie între trupele lui Wilhelm Cuceritorul şi ale lui Harold. Părerile istoricilor asupra desfăşurării bătăliei sunt împărţite.).

Tânăr. Gândiţi-vă! Poţi să-ţi plasezi toţi banii la o bancă, să-i laşi să acumuleze dobânzi, şi să alergi către viitor.

— Pentru ca să descoperi o societate, zisei eu, clădită pe o bază strict comunistă.

— Alcătuită din tot felul de teorii fanteziste! adăugă Psihologul.

— Da, aşa mi s-a părut şi mie, aşa că n-am vorbit niciodată despre maşină până la...

— Verificarea experimentală! strigai eu. Ai de gând să verifici *asta?*

— Experienţa! strigă Filby, care începuse să se plictisească.

— În orice caz, hai să-ţi vedem experienţa, zise Psihologul, deşi ne dăm seama că totul nu e decât o farsă.

Exploratorul Timpului privi în jur, la noi, zâmbind. Apoi, continuând să zâmbească şi înfundându-şi mâinile în buzunarele pantalonilor, ieşi încet din odaie şi îi auzirăm papucii prin lungul coridor care ducea la laboratorul său.

Psihologul privi spre noi.

— Mă întreb ce-o mai fi născocit?

— Vreo scamatorie sau cam aşa ceva, zise Medicul, iar Filby încercă să ne povestească despre un prestidigitator pe care îl văzuse la Burslem, dar, înainte de a-şi termina introducerea, Exploratorul Timpului se înapoie, aşa că anecdota lui Filby rămase în aer.

II. MAŞINA

Obiectul pe care Exploratorul Timpului îl ţinea în mână era un mecanism strălucitor, metalic, de o construcţie foarte delicată, cu puţin mai mare decât un

ceas obişnuit. Unele resorturi erau de fildeş, altele dintr-o substanţă cristalină şi transparentă. Din acest moment trebuie să mă exprim foarte clar, căci tot ceea ce urmează — în afară, doar, de cazul când acceptăm explicaţiile lui — este un fenomen absolut inexplicabil. Luă una din măsuţele care erau împrăştiate prin toată odaia şi o aşeză lângă foc, cu două picioare pe covoraşul din faţa căminului. Pe această masă puse mecanismul. Apoi îşi trase un scaun şi se aşeză. Singurul obiect care se mai afla pe masă era o mică lampă cu abajur, a cărei lumină vie cădea din plin pe mecanism. Împrejur, mai erau vreo duzină de lumânări, două pe policioara căminului în sfeşnice de bronz şi alte câteva în candelabre, aşa încât odaia era strălucitor iluminată. Eu mă instalasem într-un fotoliu scund, foarte aproape de foc, şi îl trăsesem cât mai în faţă, în aşa fel încât să fiu aproape, între Exploratorul Timpului şi cămin. Filby şedea în spatele lui, privindu-i peste umăr. Medicul şi Primarul din Provincie îl priveau în profil dinspre dreapta. Psihologul — din stânga. Bărbatul Foarte Tânăr stătea în picioare în spatele Psihologului. Toţi eram cu atenţia încordată. Mi-e imposibil să cred că, în asemenea condiţii, ar fi cu putinţă să ni se prezinte vreo scamatorie, oricât de subtil ar fi fost concepută şi oricât de îndemânatic ar fi fost executată.

Exploratorul Timpului privi mai întâi spre noi, apoi spre mecanism.

— Ei bine, zise Psihologul.

— Această jucărie, zise Exploratorul Timpului, rezemându-şi coatele pe masă şi împreunându-şi palmele deasupra aparatului, este numai un simplu model. Este proiectul meu pentru o maşină de călătorit în Timp. Observaţi că se prezintă destul de ciudat, iar

bara aceasta are un aspect aparte, sclipitor, ca şi cum ar fi oarecum ireală. Arătă cu degetul bara. Iată, aici este o mică manetă albă, aici este încă una. Medicul se ridică de pe scaun şi cercetă obiectul.

— E frumos construit, spuse el.

— Mi-a luat doi ani ca să-l confecţionez, replică Exploratorul Timpului. Apoi, după ce toţi imitară pe Medic, ne spuse: Aş vrea să înţelegeţi că această manetă, atunci când este apăsată, trimite maşina să lunece în viitor, iar aceastălaltă o poate mişca în sens invers. Şaua aceasta este scaunul pe care va sta Exploratorul Timpului. Acum voi apăsa pârghia şi maşina va porni. Se va şterge din faţa voastră, va trece în viitor şi va dispare. Priviţi bine la ea. Priviţi de asemenea şi la masă, şi asiguraţi-vă că nu este la mijloc nici o scamatorie. Nu vreau să prăpădesc acest model şi apoi să mi se spună că sunt un şarlatan.

Se făcu o pauză cam de un minut. Psihologul fu gata să-mi spună ceva, dar se răzgândi. Apoi Exploratorul Timpului întinse degetul spre manetă.

— Nu, zise el deodată. Dă-mi mâna dumitale.

Şi, întorcându-se către Psiholog, îi apucă mâna şi îi spuse să întindă degetul arătător. Aşa că însuşi Psihologul fu cel care trimise modelul Maşinii Timpului în călătoria ei fără sfârşit. Am văzut cu toţii cum a apăsat pe manetă. Sunt absolut sigur că n-a fost posibilă nici o scamatorie. S-a iscat ca o suflare de vânt şi lumina lămpii a pâlpâit. Una dintre lumânările de pe policioară se stinse şi mica maşină se răsuci brusc, deveni nedesluşită, se văzu ca o fantomă, timp de o secundă poate, ca un vârtej de fildeş şi de alamă vag lucitoare; şi, apoi, dusă a fost — dispăru! În afară de lampă, pe masă nu se mai vedea nimic.

Am rămas cu toţii tăcuţi timp de un minut. Apoi Filby

spuse:

— Să fiu al naibii!...

Psihologul îşi reveni din stupoare şi se uită brusc sub masă. Văzându-l, Exploratorul Timpului izbucni în râs.

— Ei? zise el către Psiholog. Apoi, ridicându-se, se îndreptă către cutia cu tutun de pe policioară şi, întorcându-ne spatele, începu să-şi umple pipa.

Ne-am uitat uimiţi unii la alţii.

— Ascultă, zise Medicul, vorbeşti într-adevăr serios? Crezi într-adevăr că maşina a pornit să călătorească în Timp?

— Desigur, zise Exploratorul Timpului, aplecându-se să ia, cu un beţişor, foc din cămin. Apoi se întoarse, în timp ce aprindea pipa, şi-l privi pe Psiholog drept în faţă. (Psihologul, pentru a dovedi că nu era tulburat, îşi luă o ţigară de foi, încercând s-o aprindă fără să-i taie vârful.)

— Ba, mai mult, am şi o maşină mare, aproape terminată, acolo — arătă către laborator — şi când va fi gata, am de gând să fac eu însumi o călătorie.

— Vrei să spui că maşina pe care am văzut-o călătoreşte în viitor? zise Filby.

— În viitor sau în trecut — ca să spun drept, nu ştiu bine unde.

După un răstimp, Psihologul avu o inspiraţie:

— Dacă totuşi s-a dus undeva, probabil că s-a dus în trecut, zise el.

— De ce? întrebă Exploratorul Timpului.

— Pentru că bănuiesc că nu s-a mişcat în spaţiu şi, dacă ar fi plecat în viitor, ar fi şi acum aici, întrucât ar fi trecut şi prin clipa de faţă.

— Dar, zisei eu, dacă ar fi plecat în trecut ar fi fost vizibilă atunci când am intrat pentru prima oară în această odaie; şi joia trecută, când am fost aici; şi joia

dinainte; şi aşa mai departe!

— O obiecţie serioasă, remarcă Primarul din Provincie, cu un aer de imparţialitate, întorcându-se spre Exploratorul Timpului.

— Defel, zise Exploratorul Timpului şi, adresându-se Psihologului: Gândeşte-te. *Dumneata* poţi explica asta. Este o reprezentare sub pragul cunoaşterii, ştii, reprezentare diluată.

— Desigur, zise Psihologul, şi ne lămuri: Este un lucru elementar în psihologie. Ar fi trebuit să mă gândesc mai înainte. E destul de limpede, şi susţine de minune paradoxul. Nu putem vedea această maşină şi nici n-o putem percepe, după cum nu putem vedea nici spiţa unei roţi care se învârteşte, sau glontele care zboară prin aer. Dacă trece prin timp de cincizeci sau de o sută de ori mai repede decât mergem noi, dacă străbate un minut în timp ce noi străbatem o secundă, impresia pe care o produce va fi desigur de cincizeci de ori sau de o sută de ori mai rapidă decât aceea pe care ar produce-o dacă n-ar călători în timp. Este destul de simplu. Îşi plimbă palma pe locul unde fusese maşina. Vedeţi? zise el râzând.

Am rămas câteva clipe privind la masa goală. Apoi Exploratorul Timpului ne întrebă, ce părere avem despre cele petrecute.

— În seara asta pare destul de plauzibil, zise Medicul; dar aşteaptă până mâine. Aşteaptă să apară bunul simţ al dimineţii.

— Vreţi să vedeţi şi adevărata Maşină a Timpului? întrebă Exploratorul Timpului. Şi, spunând aceasta, luă lampa într-o mână şi, de-a lungul coridorului, prin care sufla vântul, ne conduse până la laboratorul său. Parcă văd şi acum lumina pâlpâitoare, conturul capului său mare şi straniu, dansul umbrelor, aşa cum îl urmam cu

toţii, nedumeriţi, dar şi neîncrezători, şi cum acolo, în laborator, am contemplat un exemplar mult mai mare decât micul mecanism pe care îl văzuserăm dispărând de sub ochii noştri. Unele părţi ale maşinii erau din nichel, altele din fildeş, iar altele fuseseră cu siguranţă şlefuite sau tăiate din cristal de stâncă. Aparatul era aproape gata, dar manetele răsucite, de cristal, zăceau neterminate pe o bancă, alături de câteva plăci acoperite cu desene. Am ridicat o placă, vrând să o privesc mai aproape. Părea să fie din cuarţ.

— Ascultă, zise Medicul, chiar vorbeşti serios? Sau totul nu-i decât o scamatorie — ca fantoma pe care ne-ai arătat-o anul trecut, de Crăciun?

— Cu această maşină, zise Exploratorul Timpului, ţinând lampa ridicată, am de gând să explorez Timpul. E limpede? În viaţa mea n-am fost mai serios ca acum.

Nici unul din noi n-a ştiut ce să spună.

Am întâlnit, pe deasupra umărului Medicului, privirea lui Filby şi el îmi făcu, solemn, cu ochiul.

III. EXPLORATORUL TIMPULUI SE ÎNTOARCE

Cred că, pe atunci, nici unul dintre noi nu prea credea în Maşina Timpului. Adevărul este că Exploratorul Timpului era unul dintre oamenii prea abili pentru a fi crezuţi: simţeai totdeauna că nu sesizezi tot ce este în jurul lui; totdeauna bănuiai vreo rezervă subtilă, vreo ingeniozitate care pândea din dosul sincerităţii lui aparente. Dacă Filby ne-ar fi arătat modelul şi ne-ar fi explicat problema, întrebuinţând chiar cuvintele Exploratorului Timpului, faţă de el am fi arătat mult mai puţin scepticism. I-am fi ghicit de îndată intenţiile: şi un măcelar poate să-l înţeleagă pe Filby. Dar Exploratorul Timpului avea multe ciudăţenii

în felul lui de a fi şi nu ne puteam încrede în el. Lucruri care ar fi făcut faima unui om mai abil decât el păreau înşelătorii în mâna lui. Este o greşeală să faci totul cu prea multă uşurinţă. Oamenii care îl priveau cu seriozitate n-au fost niciodată prea siguri de comportarea lui: erau oarecum conştienţi că a-ţi pune în joc reputaţia pentru el era ca şi cum ai mobila odaia copiilor cu obiecte făcute din porţelan fin. Astfel că nu cred ca vreunul dintre noi să fi vorbit prea mult despre explorarea timpului, în intervalul dintre joia aceea şi următoarea, cu toate că ideea ciudatei călătorii trecea, fără îndoială, prin minţile celor mai mulţi dintre noi: şi plauzibilitatea ei, dar şi tot ceea ce avea de necrezut din punct de vedere practic, pe lângă anacronismul şi confuzia pe care le conţinea. În ceea ce mă priveşte, eram îndeosebi preocupat de trucul efectuat cu modelul. Îmi amintesc că am discutat despre aceasta cu Medicul, pe care l-am întâlnit vineri la cercul adepţilor lui Linné[2]. Mi-a spus că văzuse ceva asemănător lui Tübingen şi acorda foarte multă importanţă faptului că se stinsese lumânarea. Dar nu putea să explice în ce mod se executase scamatoria. Joia următoare m-am dus din nou la Richmond — cred că eram unul dintre oaspeţii cei mai constanţi ai Exploratorului Timpului — şi, ajungând târziu, am găsit patru sau cinci bărbaţi adunaţi în salon. Medicul şedea în picioare în faţa căminului, cu o foaie de hârtie într-o mână şi cu ceasul în cealaltă. M-am uitat în jur după Exploratorul Timpului.

— E şapte şi jumătate acum, zise Medicul. Cred că ar fi mai bine să ne aşezăm la masă.

— Unde-i... Întrebai eu, numind pe gazda noastră.

---

[2] Charles de Linné (1707-1778) — cunoscut naturalist suedez, autorul unei clasificări a planetelor, lucrare care a cunoscut o mare răspundere şi a influenţat numeroşi oameni de ştiinţă.

— Abia acum ai venit? S-a petrecut ceva ciudat. Este silit să întârzie. Mă roagă, în acest bileţel, să ne aşezăm la masă la ora şapte, dacă el nu s-a înapoiat până atunci. Adaugă că ne va explica totul când va fi aici.

— Ar fi păcat să lăsăm cina să se răcească, zise Editorul unui binecunoscut ziar. Şi, la aceste vorbe, Medicul sună clopoţelul.

Psihologul era singura persoană, în afară de Doctor şi de mine, care asistase la reuniunea precedentă. Ceilalţi erau Blank, Editorul menţionat mai sus, un oarecare ziarist şi un alt personaj — un om timid, tăcut, cu barbă — pe care nu-l cunoşteam şi care, după cât am remarcat, nu a deschis niciodată gura în cursul serii. La masă s-au făcut diferite presupuneri în legătură cu absenţa Exploratorului Timpului, iar eu am sugerat, pe jumătate în glumă, eventualitatea unei călătorii în timp. Editorul a cerut explicaţii, iar Psihologul i-a oferit o relatare sumară a “paradoxului şi ingenioasei scamatorii” la care fuseserăm martori cu o săptămână mai înainte. În mijlocul povestirii sale, uşa dinspre coridor se deschise fără zgomot. Eram aşezat cu faţa spre uşă şi am fost primul care am văzut-o deschizându-se.

— *Hallo!* am spus. În sfârşit!

Uşa se deschise mai larg, şi Exploratorul Timpului apăru în faţa noastră. Am scos un strigăt de surpriză.

— Doamne Sfinte! Omule, ce s-a întâmplat? strigă Medicul, văzându-l şi el. Toţi cei de la masă întoarseră capul spre uşă.

Era într-o stare jalnică. Haina era prăfuită şi murdară, mânjită cu pete verzi pe mâneci; părul în dezordine era, după câte mi s-a părut mie, mai încărunţit — fie de praf şi murdărie, fie pentru că îşi schimbase într-

adevăr culoarea. Faţa îi era palidă, ca de cadavru; pe bărbie avea o tăietură roşcată — o tăietură pe jumătate închisă; expresia lui era răvăşită şi obosită, exprimând o suferinţă intensă. Ezită un moment în prag, ca şi cum ar fi fost orbit de lumină. Apoi intră în odaie. Păşea şchiopătând ca un vagabond pe care îl dor picioarele. Îl priveam în tăcere, aşteptând să vorbească.

Fără să spună, însă, vreo vorbă, el se apropie cu greu de masă şi făcu un gest către sticla cu vin. Editorul umplu un pahar şi i-l întinse. Îl goli şi păru că se simte mai bine, căci privi jur-împrejurul mesei şi pe faţă îi flutură umbra vechiului său zâmbet.

— Ce ţi s-a întâmplat, omule? întrebă Doctorul. Exploratorul Timpului păru că nu aude.

— Nu vă deranjaţi din pricina mea, zise el, articulând cu greu cuvintele. Mă simt bine.

Se opri, întinse din nou paharul, pentru a-i fi umplut, şi-l goli dintr-o sorbitură.

— E bun, zise el. Ochii începură să-i strălucească şi o uşoară culoare îi reveni în obraji. Privirea îi trecu peste feţele noastre, cu o vagă încuviinţare, şi apoi se roti în jurul odăii calde şi confortabile. După aceea vorbi din nou, rostind la fel de greu cuvintele: Mă duc să mă spăl şi să mă îmbrac, şi apoi cobor să vă explic totul... Puneţi-mi şi mie deoparte o bucată din friptura asta de berbec. Sunt lihnit după o bucată de carne.

Îşi aruncă privirea către Editor, care era un oaspete mai puţin obişnuit, şi îi ură bun sosit în casa lui. Editorul începu să formuleze o întrebare.

— Vă răspund îndată, zise Exploratorul Timpului. Sunt...într-un hal! Un minut şi sunt gata.

Puse paharul pe masă şi se îndreptă spre uşa care ducea la etaj. Am observat din nou că şchiopăta şi

călca fără să facă zgomot. Ridicându-mă de pe scaun, m-am uitat, pe când ieşea, la picioarele lui. Nu era încălţat decât cu o pereche de ciorapi zdrenţuiţi şi plini de sânge. Apoi uşa se închise în urma lui. Era cât pe-aci să-l urmez, dar mi-am amintit cât de mult detesta atenţia acordată persoanei sale. Pentru câteva momente mi se făcu în minte un gol.

— "Extraordinara comportare a unui eminent savant", îl auzii pe Editor, exprimându-se (după cum îi era obiceiul) în titluri de ziar.

Această observaţie mi-a readus atenţia la cei adunaţi în jurul mesei încărcate.

— Ce s-o fi întâmplat? zise Ziaristul. A făcut oare pe hamalul amator? Nu reuşesc să înţeleg.

Întâlnind privirea Psihologului, am citit pe faţa lui propria mea interpretare. M-am gândit că, urcând scările, Exploratorul Timpului şchiopăta anevoie. Nu cred că altcineva mai observase că şchiopăta.

Primul care şi-a revenit complet din uimire a fost Medicul, care a agitat imediat clopoţelul — Exploratorul Timpului nu putea să sufere ca servitorii să fie prezenţi în timpul mesei — cerând să se aducă o mâncare caldă. Mormăind, Editorul se întoarse iar la cuţit şi furculiţă, iar Omul Tăcut făcu la fel. Cina fu reluată. Pentru câtva timp, conversaţia se limită la simple exclamaţii, cu pauze de mirare; apoi Editorul nu îşi mai putu stăpâni curiozitatea.

— Oare prietenul nostru îşi completează modestul său venit făcând pe măturătorul? Sau trece prin metamorfozele lui Nabucodonosor?[1] întrebă el.

---

[1] Legenda spune că Nabucodonosor II a fost pedepsit de Dumnezeu pentru distrugerea Ierusalimului, fiind trimis să trăiască, nebun, timp de 7 ani, printre

animale sălbatice. După această perioadă, însănătoşindu-se, s-a reurcat pe tron.

— Sunt sigur că este vorba despre povestea Maşinii Timpului, zisei eu, reluând relatarea Psihologului despre întâlnirea noastră anterioară. Noii oaspeţi erau de-a dreptul neîncrezători. Editorul ridică obiecţii:

— Ce mai este şi cu această explorare a timpului? Un om nu se poate umple de praf tăvălindu-se într-un paradox, nu-i aşa? Apoi, pe măsură ce se convingea singur de această idee, recurse la ironie: Oare nu există perii de haine în Viitor?

Ziaristul nu voia, de asemenea, să creadă, cu nici un preţ, şi se alătură Editorului, în sarcina, destul de uşoară de altfel, de a ridiculiza întreaga poveste. Amândoi făceau parte din noua categorie de ziarişti — tineri foarte veseli şi ireverenţioşi.

— Corespondentul nostru special transmite din ziua de poimâine, tocmai spunea Ziaristul — sau mai bine zis striga — când Exploratorul Timpului reveni. Era îmbrăcat în haine obişnuite de seară şi nimic, afară doar de privirea lui răvăşită, nu mai rămăsese din aspectul care ne izbise mai înainte.

— Iată, zise Editorul râzând, amicii noştri aici de faţă spun că ai fi fost într-o călătorie în mijlocul săptămânii viitoare! Vrei să ne spui şi nouă ce intenţii va mai avea guvernul? Cât ne ceri pentru asta?

Exploratorul Timpului se aşeză pe scaunul lui, fără să spună o vorbă. Zâmbea liniştit, aşa cum îi era felul.

— Unde-i friptura de berbec? întrebă el. Ce plăcere să înfigi din nou o furculiţă într-o bucată de carne!

— Povestirea! strigă Editorul.

— La naiba cu povestirea! zise Exploratorul Timpului. Vreau să mănânc. Nu spun o vorbă până ce nu-mi

introduc o anumită cantitate de peptone în artere. Mulţumesc. Puţină sare.

— Numai o vorbă, zisei eu. Ai călătorit prin timp?

— Da, zise Exploratorul Timpului, cu gura plină, dând afirmativ din cap.

— Aş plăti un şiling rândul pentru o relatare ad litteram, zise Editorul.

Exploratorul Timpului, ciocănind în pahar cu unghia, îl împinse către Omul Tăcut; acesta, care îl privea drept în faţă, tresări brusc şi umplu paharul cu vin. Restul cinei se scurse într-o atmosferă de stingherează. În ceea ce mă priveşte, simţeam sumedenie de întrebări pe vârful buzelor şi sunt convins că şi ceilalţi simţeau la fel. Ziaristul încercă să slăbească încordarea povestind anecdote de Hettie Potter. Exploratorul Timpului îşi consacră toată atenţia mâncării şi dădu dovadă de o foame de lup. Medicul fuma o ţigară, privindu-l pe Exploratorul Timpului printre gene. Omul Tăcut părea şi mai stângaci decât până atunci şi bea şampanie, pahar după pahar, cu regularitate şi cu hotărâre, din pură nervozitate. În cele din urmă, Exploratorul Timpului îşi împinse farfuria deoparte şi privi în jur, către noi.

— Cred că trebuie să-mi cer scuze, zise el. Muream pur şi simplu de foame. Am trecut prin clipe îngrozitoare. Întinse mâna după o ţigară de foi şi îi tăie capătul. Dar să trecem în fumoar. Este o istorie prea lungă pentru a o povesti în faţa acestor farfurii murdare. Şi, sunând, în trecere, din clopoţel, ne conduse în odaia alăturată.

— I-aţi pus la curent pe Blank, pe Dash şi pe Chose cu privire la Maşină? mă întrebă el, lăsându-se pe spate în fotoliu şi arătând către cei trei oaspeţi noi.

— Dar totul nu-i decât o absurditate, zise Editorul.

— În seara asta n-am să mă pot angaja în discuţii. N-am nimic împotrivă să vă povestesc tot ce mi s-a întâmplat, dar nu pot să mai discut. Vreau, continuă el, să vă povestesc cele ce mi s-au întâmplat, dacă doriţi, dar trebuie să vă abţineţi de la orice întrerupere. Simt nevoia să povestesc. O simt din plin. Multe vi se vor părea minciuni. Fie! Cu toate acestea, totul este adevărat — de la început până la sfârşit. Mă aflam în laborator, la ora patru, şi de atunci... am trăit opt zile... nişte zile cum niciodată n-a trăit vreo fiinţă omenească! Sunt aproape frânt, dar nu mă voi culca până ce nu vă voi împărtăşi absolut totul. Apoi mă voi duce la culcare. Deci, fără întreruperi! Sunteţi de acord?

— De acord, zise Editorul, şi ceilalţi am repetat “De acord”.

Şi cu aceasta, Exploratorul Timpului îşi începu istorisirea, aşa cum am transcris-o eu, mai jos. La început, şedea rezemat în fotoliu şi vorbea ca un om obosit. După aceea, se însufleţi tot mai mult. Scriind toate acestea, îmi dau seama cu amărăciune de neputinţa condeiului — şi, mai ales, de propria mea neputinţă — de a reda calitatea povestirii. Vreau să cred că citiţi cu destulă atenţie; dar nu puteţi vedea, în cercul luminos al lămpii, faţa palidă şi sinceră a celui ce vorbea şi nici nu puteţi auzi intonaţia vocii sale. Nu puteţi şti cum oglindea expresia feţei sale toate fazele povestirii! Cei mai mulţi dintre noi, cei ce ascultam, eram în umbră, deoarece lumânările din fumoar nu fuseseră aprinse, şi numai faţa Ziaristului şi picioarele Omului Tăcut, de la genunchi în jos, erau în lumină. La început, priveam când şi când unul la altul. După un timp am încetat să ne mai privim, urmărind numai figura Exploratorului Timpului.

IV. CĂLĂTORIND ÎN TIMP

— Joia trecută le-am vorbit unora dintre dumneavoastră despre principiile Maşinii Timpului şi le-am şi arătat-o, neterminată, în atelier. Acolo este şi acum, puţin uzată de drum, este adevărat; una dintre manetele de fildeş este crăpată, iar o şină de alamă s-a îndoit, dar restul este destul de solid. Speram s-o termin vineri; dar vineri, când montarea era aproape gata, am constatat că una din barele de nichel era exact cu un inch mai scurtă şi a trebuit s-o construiesc din nou; aşa că totul nu a fost gata decât azi dimineaţă. Astăzi, la ora zece, prima Maşină a Timpului şi-a început cariera. Am examinat-o pentru ultima dată, am încercat din nou toate şuruburile, am mai pus o picătură de ulei pe bara de cuarţ, şi m-am aşezat în şa. Presupuneam că un sinucigaş, ţinându-şi pistolul lipit de tâmplă, încearcă aceeaşi curiozitate faţă de ceea ce va urma, cum am simţit şi eu în clipa aceea. Am apucat cu o mână maneta de pornire şi cu cealaltă pe cea de oprire, am apăsat pe prima, şi aproape imediat pe a doua. Am avut impresia că mă clatin; o senzaţie de cădere, ca într-un coşmar; şi, privind în jurul meu, am văzut laboratorul exact ca mai înainte. Se întâmplase oare ceva? O clipă am crezut că mintea mă înşelase. Apoi am observat ceasul. O clipă mai înainte, după cum mi s-a părut, arăta ora zece şi câteva minute; acum era aproape trei şi jumătate!

Am respirat adânc, am strâns dinţii, am apucat maneta de pornire cu amândouă mâinile şi am împins-o înainte, cu o smucitură. Laboratorul deveni neguros şi apoi se întunecă. Doamna Watchett intră şi trecu, fără să pară că mă vede, spre uşa care dădea în grădină. Presupun că i-a trebuit cam un minut pentru a

traversa încăperea, dar mie mi se păru că ţâşneşte prin odaie ca o rachetă. Am apăsat maneta până la refuz. Se făcu noapte, ca şi cum ai fi stins lampa şi în clipa următoare se lumină de ziuă. Laboratorul deveni neguros şi întunecat, tot mai întunecat. A doua noapte veni iar, neagră, apoi se făcu din nou ziuă, din nou noapte, din nou ziuă, din ce în ce mai repede. Un murmur ameţitor îmi umplea urechile, şi o confuzie stranie, mută, coborî asupra minţii.

Mi-e teamă că nu pot să exprim senzaţiile atât de singulare ale călătoriei în timp. Ele sunt extrem de neplăcute. Simţi exact aceeaşi stare pe care o ai la *montagne-russe* — de precipitare direct în jos! Aveam, de asemenea, şi presimţirea unei iminente ciocniri. Pe măsură ce continuam, nopţile urmau zilelor ca bătăile unei aripi negre. Imaginea tulbure a laboratorului părea acum că se şterge din faţa mea şi vedeam cum soarele urcă iute pe cer, dându-i ocol în fiecare minut, şi fiecare minut însemna o zi. Am presupus că laboratorul fusese distrus şi eu mă aflam în aer liber. Aveam o impresie nelămurită de ursuz, dar mergeam prea repede pentru a-mi mai da seama de mişcarea lucrurilor din jur. Mersul celui mai încet melc era mult prea rapid pentru mine. Succedarea scânteietoare a întunericului şi luminii erau extrem de dureroase pentru ochi. Apoi, în întunericul intermitent, am văzut luna trecând cu repeziciune prin toate pătratele, de la lună nouă şi până la lună plină, şi am zărit, licărind slab, stelele care se roteau. Apoi, pe măsură ce îmi continuam drumul, cu viteză din ce în ce mai mare, palpitaţia zilelor şi a nopţilor se topi într-un cenuşiu continuu; cerul căpătă o minunată nuanţă de albastru-închis, o culoare splendidă şi luminoasă ca aceea a unui început de crepuscul; rotindu-se, soarele deveni o

fâşie de foc, un arc strălucitor în spaţiu, iar luna o panglică mai palidă, fluturătoare; nu mai vedeam stelele, ci doar, când şi când, câte un cerc mai strălucitor ce tremura pe bolta albastră.

Peisajul era neguros şi vag. Mă aflam tot pe coasta dealului pe care este acum această casă şi spinarea dealului se ridica cenuşie şi întunecată în faţa mea. Vedeam copacii crescând şi transformându-se, ca nişte nori de abur, când cafenii, când verzi: creşteau, se întindeau, se frângeau şi dispăreau. Vedeam clădiri uriaşe ridicându-se neclare şi frumoase, şi dispărând ca un vis. Întreaga suprafaţă a pământului părea schimbată — topindu-se şi curgând sub ochii mei. Micile indicatoare de pe cadranele ce marcau viteza se învârteau din ce în ce mai repede. Atunci am observat că brâul soarelui se legăna în sus şi în jos, din solstiţiu în solstiţiu, într-un minut sau chiar mai puţin, şi că, deci, mersul meu era de peste un an pe minut; şi minut de minut zăpada albă ţâşnea pe tot pământul, şi dispărea, urmată de verdele deschis şi de scurtă durată al primăverii.

Senzaţiile neplăcute, încercate la plecare, erau acum mai puţin acute. Până la urmă, se transformară într-un fel de euforie nervoasă. Remarcam, totuşi, o mişcare neregulată a maşinii, pe care nu mi-o puteam explica. Dar mintea îmi era prea confuză pentru ca să mai dau vreo atenţie acestei mişcări, aşa că m-am năpustit în viitor, cu o pornire de nebunie care creştea mereu în mine. La început, abia dacă mă gândeam la oprire, abia dacă mă mai gândeam la altceva decât la aceste senzaţii noi. Apoi o nouă serie de impresii îşi făcură loc în mintea mea — curiozitate amestecată cu spaimă — până când în cele din urmă puseră cu totul stăpânire pe mine. Ce stranie dezvoltare a omenirii, ce

miraculoase progrese faţă de civilizaţia noastră rudimentară, gândeam eu, trebuie că mi se vor înfăţişa când voi ajunge să privesc de aproape lumea aceasta nelămurită şi iluzorie care alerga şi se transforma sub ochii mei! Vedeam ridicându-se în jurul meu monumentele unei măreţe şi splendide arhitecturi, mai masive decât orice clădire din vremurile noastre, şi totuşi, după cât se părea, zidite doar din luciri şi neguri. Vedeam un verde bogat aşternându-se pe coasta dealului şi rămânând mereu acelaşi, fără ca vreo iarnă să-l întrerupă. Chiar şi prin valul confuz care mă înconjura, pământul părea foarte frumos. Aşa că am început să mă gândesc la oprirea maşinii.

Riscul principal consta în a întâlni vreun obiect oarecare în spaţiul pe care îl ocupam eu şi maşina. Atâta timp cât călătoream cu mare viteză prin timp, aceasta nu avea aproape nici o importanţă: eram, ca să zic aşa, dematerializat — mă furişam ca un abur prin golurile substanţelor pe care le întâlneam! Dar, când aş fi oprit, puteam să fiu zdrobit, moleculă cu moleculă, în materia care ar fi stat în calea mea; însemna ca atomii corpului meu să fie puşi într-un contact atât de strâns cu aceia ai obstacolului, încât ar fi rezultat o violentă reacţie chimică — poate chiar o puternică explozie — şi aş fi fost aruncat, eu şi aparatul meu, în afara oricăror dimensiuni posibile — în Necunoscut. Această eventualitate mi-a venit în minte de nenumărate ori în timp ce construiam aparatul; dar atunci o acceptasem de bunăvoie, ca pe un risc inevitabil — unul dintre riscurile pe care trebuia să mi le asum! Dar acum, când riscul nu mai putea fi ocolit, nu-l mai vedeam în aceeaşi lumină optimistă. Adevărul este că, pe nesimţite, ciudăţenia absolută a tot ce se întâmplă, zguduiturile şi vibraţiile enervante

ale maşinii, şi mai ales senzaţia de cădere prelungită îmi copleşiseră nervii. Îmi spuneam că n-am să mă mai pot opri niciodată şi, într-un acces de impetuozitate, am hotărât să mă opresc imediat. Cu o nerăbdare de nebun, am împins maneta până la capăt, şi atunci, brusc, maşina s-a dat peste cap, iar eu am fost azvârlit cu putere în aer.

Aveam în urechi bubuitul unui tunet. Cred că am rămas ameţit câteva clipe. O grindină nemiloasă răpăia în jur, iar eu m-am trezit pe un covor de iarbă moale, în faţa maşinii răsturnate. Totul încă mai părea cenuşiu, dar am constatat că vârtejul din urechi dispăruse. Am privit în jur. Mă aflam, după cum mi s-a părut, într-o grădină, pe o mică pajişte, înconjurată de boschete de rododendroni, şi florile mov şi purpurii cădeau ca ploaia sub ropotul grindinei. Ţopăind şi dansând, grindina atârna ca un mic nor deasupra maşinii, şi se târa pe pământ ca fumul. În câteva clipe eram ud până la piele. “Frumoasă ospitalitate, mi-am spus eu, faţă de un om care a călătorit ani nenumăraţi pentru ca să vă vadă”.

Apoi m-am gândit că era o prostie să rămân nemişcat în ploaie. M-am ridicat şi am privit în preajmă. O figură uriaşă, sculptată după cât se părea într-o piatră de culoare albă, se arăta nelămurit dincolo de rododendroni prin ceaţa aversei. Tot restul lumii rămânea încă invizibil.

Ar fi greu să descriu senzaţiile pe care le trăiam. Când pânza grindinei s-a mai subţiat, am văzut mai lămurit figura cea albă. Era un adevărat colos, căci un mesteacăn argintiu abia îi atingea umărul. Era tăiat în marmoră albă, şi semăna oarecum cu un sfinx înaripat, dar aripile, în loc să fie îndoite vertical în cele două părţi, erau întinse, astfel încât părea că planează.

Piedestalul părea a fi din bronz şi era acoperit de cocleală. Din întâmplare, avea faţa întoarsă spre mine; ochii fără vedere păreau că mă privesc; pe buze avea umbra uşoară a unui zâmbet. Era foarte ros de vreme, şi asta îi dădea un aer bolnăvicios, neplăcut. Am stat câtva timp privind la el — jumătate de minut, sau, poate, jumătate de oră. Părea că înaintează sau se dă înapoi, după cum grindina cădea mai deasă sau mai rară în faţa lui. În cele din urmă mi-am luat pentru o clipă ochii de la sfinx şi am văzut că perdeaua de grindină se subţiase de tot, iar cerul se lumina, promiţând lumina soarelui.

Am privit din nou la forma albă ce şedea ghemuită şi, deodată, mi-am dat seama de toată temeritatea călătoriei mele. Oare cum vor arăta oamenii? Dacă cruzimea devenise un sentiment general? Dacă, în acest interval, rasa îşi pierduse umanitatea şi se transformase în ceva inuman, lipsit de sentimente, şi de o forţă neînchipuită? Eu puteam să le par vreun animal sălbatic, preistoric, cu atât mai oribil şi mai dezgustător cu cât exista o asemănare între noi — o fiinţă josnică, pe care trebuiau s-o ucidă imediat.

Am distins, apoi, nişte forme vaste — clădiri imense cu parapete complicate şi coloane înalte, pe dealul împădurit ce se târa întunecat în faţa mea, prin furtuna care îşi dădea sfârşitul. M-a cuprins o spaimă cumplită. M-am întors, desperat, către Maşina Timpului şi m-am străduit din răsputeri s-o pun din nou pe picioare. În acest timp, săgeţile soarelui ţâşniră printre norii furtunii. Aversa cenuşie fu izgonită şi se risipi ca veşmântul iluzoriu al unei fantome. Deasupra mea, pe albastrul intens al cerului de vară dispăreau învolburându-se câteva fâşii de nori plumburii. Marile clădiri din jurul meu se înălţau limpede şi desluşit,

strălucind de umezeala furtunii, împodobite cu alb de pietrele netopite ale grindinei, adunate de-a lungul pereţilor. Mă simţeam gol, într-o lume ciudată. Mă simţeam cum s-ar simţi poate o pasăre în aerul limpede, ştiind că deasupra ei zboară uliul, gata să se năpustească. Frica mi se transformă într-o adevărată frenezie. Am respirat adânc, mi-am încleştat dinţii, şi am pornit din nou, cu înverşunare, să împing maşina cu mâinile şi cu genunchii. Ea cedă eforturilor mele desperate şi se întoarse la locul ei, izbindu-mă cu putere în bărbie. Cu o mână pe şa şi cu alta pe manetă, am rămas aşa, gâfâind din greu, gata să mă urc din nou în maşină.

Dar, odată recâştigată posibilitatea unei retrageri prompte, mi-a revenit şi curajul. Am privit cu mai multă curiozitate şi cu mai puţină teamă la acea lume din viitorul îndepărtat. Într-o deschidere circulară, sus, pe zidul clădirii celei mai apropiate, am văzut un grup de fiinţe înveşmântate în haine bogate şi suple. Mă zăriseră, căci aveau feţele îndreptate spre mine.

Apoi am auzit voci care se apropiau. Printre tufişurile de lângă Sfinxul Alb se zăreau capetele şi umerii unor oameni ce veneau în fugă. Unul dintre ei ieşi pe o cărare ce ducea drept spre mica pajişte pe care mă aflam. Era o fiinţă firavă — abia dacă trecea de patru picioare înălţime — înveşmântată într-o tunică purpurie, cu talia încinsă de un brâu de piele. Purta sandale sau coturni — n-am putut să-mi dau seama ce anume — pulpele îi erau goale până la genunchi, şi avea capul descoperit. Observând-o, mi-am dat seama pentru prima dată cât de cald era aerul.

M-a izbit frumuseţea şi graţia acestei fiinţe, nespus de plăpânde. Roşeaţa obrajilor îmi amintea acel frumos tip de ftizie — frumuseţea hectică despre care am auzit

vorbindu-se de atâtea ori. La vederea acestei fiinţe mi-am recăpătat, dintr-o dată, încrederea. Mi-am luat mâinile de pe maşină.

V. ÎN ERA DE AUR

După câteva clipe ne aflam în faţă, eu şi acest om fragil din viitor. Veni drept spre mine şi îmi zâmbi, privindu-mă în ochi. Absenţa oricărui semn de teamă în comportarea sa mă izbi de la prima privire. Se întoarse spre ceilalţi doi, care îl urmau, şi le vorbi într-o limbă ciudată, dulce şi melodioasă.

Mai veniră şi alţii, şi în scurt timp se afla în jurul meu un mic grup, poate opt sau zece din aceste fiinţe graţioase. Unul dintre ei mi se adresă. Îmi trecu prin minte ideea, destul de ciudată, că vocea mea era prea aspră şi prea gravă pentru ei. Astfel încât am dat doar din cap, şi arătându-le urechile, am mai dat de câteva ori. El se mai apropie cu un pas, ezită o clipă, şi îmi atinse mâna. Apoi am simţit alte câteva tentacule mici şi moi, pe spate şi pe umeri. Vroiau să se asigure că sunt real. În această tentativă n-am văzut absolut nimic alarmant. Într-adevăr, în aceste făpturi mici şi gingaşe, era ceva care îmi inspira încredere — o drăgălăşenie plină de graţie şi o oarecare nepăsare copilărească. Şi, pe lângă aceasta, păreau atât de plăpânzi, încât eram sigur că aş fi putut să-i trântesc la pământ pe toţi dintr-o dată, ca pe nişte popice. Când am văzut mâinile lor mici şi trandafirii pipăind Maşina Timpului am făcut un gest brusc, împingându-i. Nu era încă prea târziu din fericire, când m-am gândit la un pericol pe care nu-l luasem în seamă până atunci şi — apucând barele maşinii, am deşurubat micile manete care o puneau în mişcare şi le-am vârât în buzunar.

Apoi m-am întors iar către ei, pentru ca să văd ce pot face ca să ne înţelegem.

Atunci, privindu-le mai de aproape trăsăturile, am văzut şi alte particularităţi în gingăşia lor asemănătoare porţelanurilor din Dresda. Părul, căzând în bucle uniforme, se termina brusc la gât şi la obraji; pe faţă nu aveau nici cea mai mică urmă de barbă, iar urechile erau extrem de mici. Gura era de asemenea mică, buzele subţiri, de un roşu aprins, iar bărbia era ascuţită la vârf. Ochii erau mari şi blânzi; şi — ar putea să pară o dovadă de vanitate din partea mea — mi-am dat seama chiar de atunci că le lipsea o mare parte din interesul la care m-aş fi aşteptat.

Deoarece ei nu făceau nici un efort să comunice cu mine, ci doar stăteau pur şi simplu în jurul meu zâmbind şi vorbind între ei, cu un gungurit moale, am început cu conversaţia. Am arătat către Maşina Timpului şi către mine. Apoi, gândindu-mă o clipă cum să exprim ideea de Timp, am arătat către Soare. Imediat una dintre ciudatele făpturi, mică şi graţioasă, cu un veşmânt în carouri roşii şi albe, mi-a imitat gestul şi, spre marea mea uimire, imită apoi bubuitul tunetului.

O clipă am rămas încremenit, deşi sensul gestului era destul de limpede. Pe neaşteptate mi-a răsărit în minte întrebarea: aveam oare de-a face cu nebuni? Cu greu vă puteţi imagina cât eram de uluit. După cum ştiţi, am crezut întotdeauna că oamenii din anul opt sute două mii şi ceva vor fi neînchipuit de mult mai avansaţi decât noi în ştiinţă, artă, în orice domeniu. Şi iată că unul dintre ei îmi pune deodată o întrebare care denotă că este de nivelul intelectual al unui copil de cinci ani de la noi — mă întreba, de fapt, dacă coborâsem din Soare, o dată cu tunetul! Aceasta m-a

făcut să-mi completez prima impresie în legătură cu îmbrăcămintea lor, cu membrele lor fragile şi trăsăturile lor plăpânde. Un val de dezamăgire îmi năvăli în minte. În momentul acela simţeam că Maşina Timpului fusese construită în zadar.

Am dat afirmativ din cap, am arătat spre Soare, şi le-am imitat atât de bine bubuitul trăsnetului, încât s-au înspăimântat. S-au dat cu câţiva paşi înapoi şi s-au înclinat. Apoi unul dintre ei a venit, râzând, către mine, cu o ghirlandă de flori frumoase, cu totul necunoscute pentru mine, punându-mi-o în jurul gâtului. Gestul a fost primit de ceilalţi cu aprobări melodioase: şi îndată au început cu toţii să alerge încoace şi încolo după flori, aruncându-le râzând asupra mea, până când am fost aproape înăbuşit sub maldărul de flori. Dumneavoastră, care nu aţi văzut niciodată ceva asemănător, cu greu vă puteţi imagina câte flori delicate şi minunate au creat nenumăraţii ani de grădinărie. Apoi, unul din ei a sugerat ideea că jucăria lor ar trebui expusă în clădirea cea mai apropiată, astfel încât, trecând pe lângă sfinxul de marmoră albă care mi s-a părut că mă priveşte tot timpul zâmbind de uimirea mea, am fost condus către un vast edificiu cenuşiu din piatră, încărcat de ornamente. În timp ce mergeam cu ei mi-am adus aminte, cu un fel de irezistibilă veselie, de previziunile mele, de încrederea mea într-o posibilitate profund gravă şi intelectuală.

Clădirea avea o intrare imensă şi era, în general, de dimensiuni colosale. Atenţia îmi era, fireşte, atrasă de mulţimea crescândă a omuleţilor şi de portalurile larg deschise care se căscau înaintea mea, întunecoase şi enigmatice. Impresia mea generală asupra lumii înconjurătoare care se vedea pe deasupra capetelor lor era aceea a unei risipe imense de flori şi boschete

splendide, o grădină lăsată în părăsire de multă vreme şi totuşi fără buruieni. Vedeam numeroase boschete înalte, alcătuite din ciudate flori albe, măsurând cam un picior de-a curmezişul deschiderii petalelor de ceară. Creşteau împrăştiate, ca şi cum ar fi fost sălbatice, printre arbuştii pestriţi, dar, după cum am mai spus, nu le-am examinat cu atenţie în acel moment. Maşina Timpului rămăsese părăsită pe pajişte, printre rododendroni.

Arcada portalului era împodobită cu sculpturi bogate, dar bineînţeles că n-am observat sculpturile prea de aproape. Mi s-a părut, însă, că zăresc, din treacăt, modele care sugerau vechile decoraţii feniciene, şi m-a izbit faptul că erau foarte crăpate şi uzate de trecerea vremii. Câţiva oameni îmbrăcaţi mai luxos decât ceilalţi m-au întâmpinat în prag şi astfel am intrat, cu hainele mohorâte ale secolului al nouăsprezecelea, arătând destul de caraghios, încununat cu flori şi înconjurat de o masă învolburată de veşminte în culori vii şi de braţe albe, strălucitoare, într-un vârtej melodios de râsete şi de vorbe gălăgioase. Intrarea dădea într-o sală relativ mare, tapetată într-o culoare brună. Tavanul se pierdea în umbră, iar ferestrele, în parte cu geamuri, lăsau să pătrundă o lumină moderată. Podeaua era alcătuită din blocuri imense dintr-un metal alb, foarte dur — nu erau nici plăci, nici dale, ci blocuri — şi era atât de tocită, de paşii generaţiilor trecute, îmi închipui, încât era scobită adânc prin locurile pe unde probabil se umbla mai mult. Perpendicular pe lungimea încăperii erau aşezate nenumărate mese din lespezi de piatră lustruită, înălţate cu o palmă, poate, de la podea, şi pe mese tronau grămezi de fructe. În unele am recunoscut soiuri hipertrofiate de zmeură şi de portocale, dar

majoritatea îmi erau cu totul necunoscute.

Printre mese erau împrăştiate o mulţime de perne. Însoţitorii mei se aşezară pe ele, făcându-mi semn şi mie să fac la fel. Cu o totală lipsă de ceremonie, începură să mănânce fructele, luându-le cu mâna, aruncând cozile şi resturile în nişte deschizături rotunde de pe marginea meselor. N-am şovăit să le urmez exemplul, căci eram însetat şi flămând. În acest timp, am examinat pe îndelete sala.

Ceea ce m-a izbit cel mai mult a fost, poate, aspectul ei de ruină. Ferestrele cu geamuri colorate, reprezentând modele geometrice, erau sparte în multe locuri, iar perdelele care atârnau peste partea de jos erau pline de praf. Colţul mesei de marmură de lângă mine era spart. Cu toate acestea, impresia generală era de extremă bogăţie şi de pitoresc. Erau, poate, vreo două sute de oameni care mâncau în această sală, şi cei mai mulţi, aşezaţi cât puteau mai aproape de mine, mă priveau cu interes, cu ochii lor mici strălucind deasupra fructului pe care-l mâncau. Toţi erau îmbrăcaţi în acelaşi material mătăsos, moale, şi totuşi rezistent.

Fructele, în treacăt fie zis, constituiau singurul lor aliment. Aceşti oameni ai viitorului îndepărtat erau strict vegetarieni, şi cât timp am stat cu ei, în ciuda poftei de carne, a trebuit să devin şi eu fructivor. Într-adevăr, mai târziu am aflat că vitele, caii, oile, câinii dispăruseră, ca odinioară ihtiozaurii. Fructele erau, însă, delicioase; unul, mai ales, care se pare că era de sezon cât timp am stat acolo — un fruct faimos, format din trei lobi — era deosebit de gustos şi l-am ales drept mâncarea mea preferată. La început am fost nedumerit de toate aceste fructe şi flori ciudate, dar mai târziu am început să înţeleg valoarea lor.

Şi acum, destul despre ospăţul meu cu fructe din viitorul îndepărtat. De îndată ce mi-am potolit oarecum foamea, m-am hotărât să fac o încercare serioasă de a învăţa limba noilor mele cunoştinţe. Este evident că acesta era primul lucru pe care îl aveam de făcut. Fructele păreau a fi obiectul cel mai indicat pentru a începe şi, luând în mână unul dintre ele, am încercat o serie de sunete şi gesturi interogative. Am avut destul de multe greutăţi până am reuşit să le dau de înţeles ce voiam. La început eforturile mele au fost întâmpinate cu priviri de uimire sau cu râsete interminabile, dar, apoi, o mică fiinţă blondă păru că mi-a ghicit intenţia şi repetă un nume. După aceea au vorbit şi au comentat pe larg între ei, iar primele mele încercări de a imita sunetele armonioase ale limbii lor au provocat un val imens de hohote sincere, deşi cam nepoliticoase. Mă simţeam ca un învăţător în mijlocul unor copii, şi de aceea am insistat şi, nu după mult, aveam la dispoziţie cel puţin vreo douăzeci de substantive; apoi am trecut la pronume demonstrative şi chiar la verbul “a mânca”. Dar era o muncă prea lentă, şi omuleţii aceia oboseau repede şi voiau să scape de întrebările mele. Astfel încât, mai mult de nevoie, m-am hotărât să-i las să-mi dea lecţii în doze mici şi numai atunci când aveau chef de aşa ceva. A trebuit să constat destul de repede că dozele vor fi extrem de mici, că niciodată n-am întâlnit oameni mai indolenţi sau care să obosească mai lesne.

VI. AMURGUL OMENIRII

Curând am descoperit la micile mele gazde o altă ciudăţenie, şi anume indiferenţa. Veneau la mine cu strigăte nerăbdătoare de uimire, ca nişte copii, dar

foarte curând încetau să mă mai examineze şi porneau după vreo altă jucărie. Masa şi încercările mele de conversaţie odată terminate, am observat pentru prima oară că aproape toţi cei care mă înconjuraseră la început nu mai erau acolo. Este ciudat, de asemenea, cât de repede am ajuns să nu-i bag nici eu în seamă pe aceşti omuleţi. De îndată ce mi-am potolit foamea am ieşit, pe sub marele portal, din nou la soare. Întâlneam mereu alţi oameni ai viitorului, care mă urmăreau câţiva paşi, vorbind şi râzând în jurul meu şi, după ce îmi zâmbeau şi îmi făceau gesturi prieteneşti, mă lăsau în voia mea.

Când am ieşit din marea sală, liniştea serii se aşternea peste lume şi totul era scăldat în lumina caldă a soarelui care apunea. La început totul mi s-a părut foarte confuz. Totul era atât de diferit de lumea pe care o ştiam — chiar şi florile. Marea clădire pe care o părăsisem era situată pe povârnişul văii unui fluviu larg, dar Tamisa se mutase cam cu o milă faţă de poziţia ei de acum. M-am hotărât să mă urc pe creasta unui deal, situat cam la o milă[3] şi jumătate depărtare, de unde puteam să am o vedere mai largă asupra planetei noastre din anul de graţie opt sute două mii şapte sute unu. Trebuie să vă spun că aceasta era data pe care o indicau micile cadrane ale maşinii mele.

Mergând, eram atent la orice impresie care ar fi putut să-mi explice starea de splendoare ruinată în care găsisem lumea — căci totul era într-adevăr ruinat. De exemplu, puţin mai sus, pe deal, era o îngrămădire de blocuri de granit, legate între ele prin mase de aluminiu, un vast labirint de ziduri prăbuşite şi mormane de dărâmături, printre care creşteau o mulţime de plante foarte frumoase în formă de pagodă

---

[3] O milă engleză = 1609 m

— probabil urzici — dar cu frunzele minunat colorate cu cafeniu pe margine, şi fără de ţepi. Se vedea că erau rămăşiţele părăsite ale vreunui edificiu măreţ, înălţat cu vreun scop pe care nu puteam să-l determin. Aici îmi era dat să am, mai târziu, o experienţă stranie — prima prevestire a unei descoperiri şi mai stranii — dar despre care voi vorbi la timpul nimerit.

Privind în jur, de pe o terasă pe care m-am odihnit câteva clipe, mi-am dat seama, cu un gând ce-mi apăru subit, că nu se vedea nicăieri vreo casă de dimensiuni obişnuite. Se pare că locuinţa familială, şi poate chiar şi familia dispăruseră. Ici şi colo, în mijlocul verdeţii, se ridicau clădiri, ca nişte palate, dar casele şi vilele izolate, care formează trăsătura caracteristică a peisajului nostru englez, dispăruseră.

„Comunism”, mi-am spus.

Şi pe urmele acestui gând apăru un altul. Am privit la omuleţii care mă urmau, cam o jumătate de duzină. Atunci, ca într-o străfulgerare, mi-am dat seama că toţi purtau acelaşi fel de veşminte, toţi aveau acelaşi obraz moale, fără barbă, şi aceeaşi rotunjime feminină a formelor. Ar putea să vi se pară ciudat, poate, că nu observasem toate acestea mai înainte. Dar totul era atât de ciudat! Atunci, am văzut limpede acest lucru. În îmbrăcăminte şi în toate aspectele înfăţişării şi trăsăturilor care deosebesc astăzi un sex de celălalt, aceşti oameni ai viitorului erau cu toţi la fel. Iar copiii îmi păreau a fi doar miniaturile părinţilor. M-am gândit atunci că toţi copiii din acea vreme ar trebui să fie extrem de precoci, cel puţin din punct de vedere fizic, şi mai târziu am căpătat o confirmare deplină a părerii mele.

Confortul şi securitatea în care trăiau aceşti oameni m-au făcut să mă gândesc că, la urma urmei, această

strânsă asemănare a sexelor era de aşteptat: căci puterea bărbatului şi gingăşia femeii, instituţia familiei şi diferenţierea ocupaţiilor sunt doar necesităţi active ale unei ere bazate pe forţa fizică. Atunci când populaţia este echilibrată şi abundentă, numărul mare de copii devine mai curând un rău decât o binecuvântare, pentru stat; acolo unde violenţa se produce doar rareori şi descendenţa este asigurată, există mai puţină nevoie — sau mai bine zis nu este nevoie deloc — de o familie efectivă, iar specializarea sexelor, în raport cu necesităţile copiilor, dispare. Germenii acestui fenomen îi putem vedea chiar din vremea noastră, şi în acea epocă a viitorului se desăvârşiseră. Acestea, trebuie să vă reamintesc, erau gândurile mele în clipa aceea. Mai târziu, aveam să-mi dau seama cât de departe eram de realitate.

În timp ce făceam aceste reflecţii, atenţia mi-a fost atrasă de o mică şi elegantă construcţie, un fel de fântână sub o cupolă. M-am gândit în treacăt că ar fi ciudat să mai existe fântâni, şi mi-am reluat firul speculaţiilor. Nu se mai vedea nici un mare edificiu, până spre vârful dealului şi, întrucât rezistenţa mea la mers pe jos părea de-a dreptul miraculoasă, am rămas singur, pentru prima dată. Cu o stranie senzaţie de libertate şi aventură m-am avântat mai departe, în sus, spre creastă.

Am găsit acolo un scaun făcut dintr-un metal galben, necunoscut, mâncat pe alocuri de un fel de rugină roşiatică, şi pe jumătate sub muşchi moale, cu braţele turnate şi şlefuite în forma unor capete de grifon. M-am aşezat pe el şi am colindat cu privirea, în amurgul acelei zile lungi, peisajul întins al bătrânei noastre lumi. Era o privelişte plăcută şi minunată, cum nu mai văzusem vreodată. Soarele coborâse sub orizont şi

apusul era îmbrăcat în flăcări de aur, tivite cu câteva dungi orizontale de purpură şi sânge. Jos, era valea Tamisei, în care fluviul se aşternea ca o fâşie de oţel lucios. Am vorbit mai înainte despre marile palate presărate pe întinsul vegetaţiei multicolore, unele ruinate, iar altele încă locuite. Ici şi colo, pe întinsa grădină a pământului, se înălţa câte o figură albă sau argintie, ici şi colo se vedea linia verticală, ascuţită, a vreunei cupole sau vreunui obelisc. Nu existau garduri, şi nici vreun semn al dreptului de proprietate, nici un indiciu de agricultură; întregul pământ devenise o grădină.

Privind, am început să fac presupuneri asupra lucrurilor, aşa cum mi se înfăţişau, şi iată care erau în seara aceea presupunerile mele. (Mai târziu am văzut că aflasem adevărul numai pe jumătate — sau numai o licărire a unei singure laturi a adevărului.)

Socoteam că nimerisem într-o lume în declin. Roşul apus de soare m-a făcut să mă gândesc la apusul omenirii. Pentru prima dată am început să-mi dau seama de o bizară consecinţă a efortului social în care suntem noi angajaţi în prezent. Şi, totuşi, gândiţi-vă, este o consecinţă destul de logică. Forţa este rezultatul necesităţii: securitatea predispune la slăbiciune. Efortul de îmbunătăţire a condiţiilor de viaţă — adevăratul proces civilizator, care face viaţa din ce în ce mai plină de securitate — mersese neîncetat înainte, până la o culme. Unul după altul au urmat triumfurile omenirii unite asupra Naturii. Lucruri care acum sunt doar visuri deveniseră treptat proiecte îndeplinite şi realizate. Şi rezultatul era ceea ce vedeam!

La urma urmei, condiţiile sanitare şi agricultura de astăzi sunt încă într-un stadiu rudimentar. Ştiinţa din vremea noastră a abordat doar o mică porţiune din

domeniul bolilor omeneşti, dar, chiar şi aşa, ea îşi desfăşoară operaţiunile cu multă tenacitate şi perseverenţă. Agricultura şi horticultura noastră distrug doar pe ici-colo câte o buruiană şi cultivă cam vreo douăzeci de plante folositoare, lăsând pe cele mai multe să lupte singure cum pot. Noi îmbunătăţim plantele şi rasele animalelor preferate — şi cât de puţine sunt ele! — treptat, prin cultivarea selecţionată; acum creăm o nouă piersică, mai gustoasă, apoi un strugure fără sâmburi, apoi o floare mai bogată şi mai parfumată, apoi o rasă mai avantajoasă de vite. Le îmbunătăţim treptat, pentru că idealurile noastre sunt vagi şi şovăielnice, iar cunoştinţele noastre sunt foarte limitate; pentru că Natura, de asemenea, este temătoare şi înceată în mâinile noastre stângace. Cândva, toate vor fi din ce în ce mai bine organizate. Acesta este cursul curentului, în ciuda oricăror pierderi. Lumea întreagă va fi inteligentă, instruită şi unită; lucrurile vor merge din ce în ce mai repede spre subjugarea Naturii. În cele din urmă, cu înţelepciune şi grijă, vom reajusta balanţa vieţii animale şi vegetale, adaptând-o nevoilor noastre omeneşti.

Această reajustare, m-am gândit, fusese înfăptuită, şi încă bine de tot: fusese înfăptuită în timpul cât maşina mea zburase prin Timp. În văzduh nu mai existau ţânţari, pe pământ nu mai erau buruieni şi ciuperci; pretutindeni erau fructe şi flori parfumate şi încântătoare; fluturi strălucitori zburau de colo-colo. Idealul medicinei preventive fusese atins. Bolile fuseseră înlăturate. În tot timpul şederii mele acolo n-am văzut nici o urmă de boală contagioasă. Şi va trebui să vă spun mai târziu că până şi procesul de putrefacţie şi descompunere fusese adânc influenţat de aceste schimbări.

Se realizaseră, de asemenea, izbânzi pe plan social. Vedeam omenirea adăpostită în locuinţe splendide, îmbrăcată în haine superbe şi n-am văzut pe nimeni îndeplinind vreo muncă oarecare. Nu exista nici o urmă de luptă, nici socială, şi nici economică. Magazinul, reclama, negoţul, tot acel comerţ care constituie scheletul lumii noastre dispăruse. Era firesc ca, în seara aceea aurie, să ajung la ideea unui paradis social. Neajunsurile creşterii populaţiei fuseseră rezolvate, presupun, şi populaţia încetase să mai crească. Dar, o dată cu această schimbare de condiţii, au urmat în mod inevitabil şi adaptările la această schimbare. Care — dacă nu cumva ştiinţa biologică este o aglomerare de erori — care este cauza inteligenţei şi vigorii omeneşti? Dificultăţile şi libertatea: condiţii sub care cei activi, puternici şi supli supravieţuiesc, iar cei slabi sunt daţi în lături; condiţii care răsplătesc alianţa cinstită a oamenilor capabili, chibzuinţa, răbdarea şi hotărârea. Instituţia familiei, sentimentele care iau naştere în sânul ei, gelozia sălbatică, dragostea faţă de urmaşi, devotamentul părintesc, toate îşi găsesc justificarea şi suportul în pericolele iminente care îl pândesc pe copil. Acum, unde sunt aceste pericole iminente? Un sentiment nou ia naştere, şi el creşte, împotriva geloziei conjugale, împotriva maternităţii sălbatice, împotriva pasiunilor de tot felul; sentimente care au devenit acum inutile, care fac din nou nişte supravieţuitori neliniştiţi şi sălbatici, şi nu cadrează cu o viaţă rafinată şi fericită.

M-am gândit la debilitatea fizică a acestor oameni, la lipsa lor de inteligenţă, şi la acele numeroase şi măreţe ruine, şi toate acestea mi-au întărit credinţa într-o deplină cucerire a Naturii. Căci după luptă vine Liniştea. Omenirea fusese puternică, energică şi

inteligentă, şi îşi folosise toată vitalitatea ei gâlgâitoare pentru a schimba condiţiile în care trăia. Şi, apoi venise reacţia acestor condiţii schimbate.

În noile condiţii, de desăvârşit confort şi securitate, acea energie neobosită, care la noi este tărie, va deveni slăbiciune. Chiar şi în vremea noastră anumite tendinţe şi dorinţi, odinioară necesare pentru supravieţuire, sunt o sursă permanentă de înfrângere. Curajul fizic şi dragostea de luptă, de pildă, nu sunt de prea mare ajutor — pot deveni chiar piedici — pentru un om civilizat. Într-un stat de echilibru şi securitate fizică, puterea, atât intelectuală cât şi fizică, ar fi nelalocul ei. Căci nenumăraţi ani, socoteam eu, nu existase nici un pericol de război sau de violenţă izolată, nici un pericol din partea fiarelor sălbatice, nici o boală pustiitoare care să necesite o constituţie viguroasă, nici o nevoie de efort. Pentru o astfel de viaţă, cei pe care i-am fi numit slabi sunt tot atât de bine pregătiţi ca şi cei puternici, şi într-adevăr ei nu mai sunt slabi. Ba chiar sunt bine înzestraţi, căci cei puternici vor fi chinuiţi de o energie pe care n-au unde s-o folosească. Fără îndoială că minunata frumuseţe a clădirilor pe care le vedeam era rezultatul ultimelor valuri de energie, acum inutilă, a omenirii, înainte de a se potoli în armonia perfectă a condiţiilor în care trăia — înflorirea acelui triumf care a început o dată cu marea pace definitivă. Aceasta a fost întotdeauna soarta energiei în condiţii de securitate; ea duce la artă şi la erotism, şi apoi vine lâncezeala şi decăderea.

Chiar şi acest avânt artistic se va stinge până la urmă — aproape se stinsese în epoca în care mă aflam. Să se împodobească cu flori, să danseze, să cânte sub razele soarelui; atât şi nimic mai mult le rămăsese oamenilor din spiritul artistic. Şi chiar şi

acestea se vor pierde în cele din urmă într-o satisfacţie inactivă. Noi suntem ascuţiţi pe tocila suferinţei şi a nevoilor, şi mi se părea că acum această odinioară tocilă era în sfârşit sfărâmată!

Cum şedeam acolo, în întunericul care creştea mereu, m-am gândit că dezlegasem cu această explicaţie simplă problema acelei lumi — dezlegasem întreg secretul acestor fiinţe graţioase. Poate că piedicile pe care le imaginaseră pentru creşterea populaţiei reuşiseră prea bine, şi numărul lor mai degrabă scăzuse decât rămăsese staţionar. Aceasta ar explica ruinele părăsite. Explicaţia mea era foarte simplă, şi destul de plauzibilă — după cum sunt cele mai multe dintre teoriile greşite!

VII. O LOVITURĂ NEAŞTEPTATĂ

Cum şedeam acolo, reflectând la acest triumf desăvârşit al omului, se ridică dintr-o revărsare de lumină argintie, dinspre nord-est, luna plină, galbenă. În vale, micile făpturi cu veşminte strălucitoare încetaseră să se mai agite. Pe lângă mine, tăcută, o bufniţă trecu în zbor şi eu mă înfiorai de răcoarea nopţii. Mă hotărâi să cobor şi să-mi găsesc un loc unde să pot dormi.

Am căutat cu privirea edificiul pe care îl cunoşteam. Apoi ochii mi-au alunecat până la figura Sfinxului Alb, aşezat pe piedestalul lui de bronz, ale cărui trăsături deveneau tot mai distincte pe măsură ce lumina lunii care răsărea se făcea tot mai strălucitoare. Puteam să disting chiar şi mesteacănul argintiu de lângă Sfinx. Acolo era şi desişul de rododendroni, negri în lumina palidă, şi tot acolo era mica pajişte. Am privit din nou spre locul unde mă oprisem. O îndoială stranie mi-a

îngheţat buna dispoziţie.

— Nu, mi-am zis eu cu voce tare, nu asta era pajiştea.

Dar asta era într-adevăr pajiştea, căci faţa albă, leproasă a Sfinxului era întoarsă spre ea. Vă puteţi închipui ce am simţit eu când m-am convins? Nu puteţi. Maşina Timpului dispăruse!

Dintr-o dată, ca o lovitură de bici pe obraz, am simţit că s-ar putea să rămân pierdut pentru epoca mea, să rămân neputincios în această stranie lume nouă. Simplul gând era ca o adevărată senzaţie fizică. Simţeam că mă strânge de gât şi îmi taie respiraţia. În clipa următoare, am fost cuprins de o spaimă puternică şi am început să alerg, în salturi mari, pe povârniş în jos. La un moment dat am căzut cu faţa la pământ şi mi-am zgâriat obrazul; n-am pierdut vremea să-mi opresc sângele, ci am sărit în picioare şi am continuat să alerg, cu o umezeală caldă scurgându-mi-se pe obraz şi pe bărbie. În timp ce alergam, îmi spuneam: “Au mişcat-o puţin din loc, au împins-o sub boschet, dincolo de drum.” Totuşi, alergam din răsputeri. Cu certitudinea care însoţeşte uneori spaima excesivă, ştiam că asigurările pe care mi le ofeream erau stupide, ştiam, instinctiv, că maşina fusese ascunsă astfel încât să nu mai dau de ea. Simţeam că mă sufoc. Cred că am parcurs întreaga distanţă, de la vârful dealului până la mica pajişte, cam două mile poate, în numai zece minute. Şi nu mai sunt chiar tânăr. Alergam şi-mi blestemam, cu glas tare, prosteasca încredere ce mă făcuse să-mi părăsesc maşina. Strigam cu glas tare, risipindu-mi astfel zadarnic suflul, şi nimeni nu-mi răspundea. Părea că nici o fiinţă nu se clinteşte în lumea aceea luminată de lună.

Ajuns pe pajişte, mi s-au confirmat cele mai rele

temeri. Nu se vedea nici urmă de maşină. Privind din mijlocul desişului negru, m-am simţit slăbit şi îngheţat. Am alergat furios ocolind pajiştea goală, ca şi cum maşina ar fi putut fi ascunsă în vreun colţ, şi apoi m-am oprit brusc, cu mâinile încleştate în păr. În faţa mea se ridica Sfinxul Alb, lucitor, pe piedestalul său de bronz, lepros, în lumina lunii. Părea că zâmbeşte, bătându-şi joc de spaima mea.

Aş fi putut să mă consolez, închipuindu-mi că omuleţii aceia îmi duseseră Maşina în vreun adăpost, dacă n-aş fi fost sigur că nu erau în stare să o facă, atât din punct de vedere fizic, cât şi intelectual. Aceasta mă îngrozea: senzaţia unei puteri nebănuite până acum, prin intervenţia căreia invenţia mea dispăruse. Totuşi, de un lucru eram sigur: în afară doar de cazul când vreo altă eră produsese o copie exactă a ei, maşina nu se putea să se fi mişcat în timp. Modul de fixare a manetelor — vă voi arăta mai târziu acest mod — nu permite nimănui s-o pună în mişcare atunci când manetele erau scoase. Maşina se mişcase, şi rămânea ascunsă, dar numai în spaţiu. Dar, atunci, unde ar putea fi?

Cred că m-a cuprins un fel de furie. Îmi amintesc că am alergat ca un nebun încoace şi încolo printre tufişurile luminate de lună din jurul sfinxului, speriind un animal alb pe care, în lumina slabă, l-am luat drept un pui de căprioară. Îmi amintesc, de asemenea, că în seara aceea am lovit până târziu cu pumnii în tufişuri, până când încheieturile mâinilor, zgâriate de crengile rupte, mi s-au făcut numai răni. Apoi, suspinând şi delirând de furie, am coborât la marea clădire de piatră. Sala cea mare era întunecată, tăcută şi pustie. M-am furişat pe podeaua neregulată şi am căzut pe una din mesele de malahit, aproape sfărâmându-mi

glezna. Am aprins un chibrit şi am trecut dincolo de podelele prăfuite, despre care v-am mai vorbit.

Acolo am dat de o a doua sală, mare şi acoperită cu perne pe care dormeau vreo douăzeci de oameni. Cu siguranţă că au socotit destul de bizară această a doua apariţie a mea, aşa cum ţâşnisem pe neaşteptate din beznă, scoţând sunete nearticulate, însoţite de zgomote şi de flacăra unui chibrit. Căci ei nu mai ştiau ce înseamnă chibriturile.

— Unde îmi este Maşina? am început eu, strigând ca un copil supărat, întinzând mâinile spre ei şi scuturându-i pe toţi.

Cred că totul li s-a părut foarte ciudat. Unii râdeau, dar cei mai mulţi dintre ei păreau foarte înspăimântaţi. Văzându-i stând jos în jurul meu, mi-a trecut prin minte că, încercând să reînviez senzaţia de frică în acea situaţie, comiteam o adevărată prostie. Căci, judecând după purtarea lor din timpul zilei, mi-am dat seama că frica trebuie să fi fost uitată.

Pe neaşteptate, am aruncat jos chibritul şi, răsturnând în drum pe unul dintre ei, am pornit din nou în neştire, de-a lungul marii săli de mese, ieşind afară, sub lumina lunii. Am auzit strigăte de groază şi micile lor picioare alergând şi poticnindu-se încoace şi încolo. Nu-mi aduc aminte tot ce am făcut cât timp luna s-a ridicat pe cer. Presupun că faptul care mă înnebunea era natura neaşteptată a pierderii pe care o suferisem. Mă simţeam despărţit fără speranţă de rasa mea — un animal ciudat într-o lume necunoscută. Cred că am rostit vorbe fără şir, ţipând şi blestemând pe Dumnezeu şi destinul. Îmi amintesc că m-a cuprins o oboseală groaznică, pe măsură ce înainta lunga noapte de desperare; că am răscolit prin toate ungherele; că am bâjbâit printre ruine luminate de lună şi am atins

prin întuneric fiinţe ciudate; că, în cele din urmă, m-am întins pe jos, lângă sfinx, şi, cu o desperare cumplită şi chiar cu furie, am plâns de prostia mea de a fi lăsat să-mi fie furată Maşina... Nu-mi mai rămânea decât deznădejdea. Apoi am adormit, iar când m-am deşteptat era plină zi şi o pereche de vrăbii ţopăiau pe pământ, în preajma mea, atât de aproape că le-aş fi putut ajunge cu mâna.

M-am ridicat, în răcoarea dimineţii, încercând să-mi amintesc cum am ajuns aici şi de ce aveam o senzaţie atât de profundă de singurătate şi desperare. Apoi mi-am adus aminte, limpede, de tot ce se petrecuse. În lumina zilei, când lucrurile îţi apar aşa cum sunt, am putut să privesc drept în faţă situaţia în care mă aflam. Mi-am dat seama de nebunia furiei mele din noaptea trecută, şi am putut să raţionez mai liniştit. Să presupunem tot ce poate fi mai rău, mi-am spus. Să presupunem că Maşina este pierdută de-a binelea — poate chiar distrusă. Trebuie să fiu calm şi să am răbdare, să învăţ felul de a fi al oamenilor, să aflu exact felul în care s-a pierdut Maşina şi mijloacele de a găsi materiale şi unelte, astfel încât până la urmă să-mi construiesc, poate, o altă Maşină. Aceasta îmi va fi singura speranţă, o speranţă slabă, dar mai bună decât deznădejdea. Şi, la urma urmei, eram într-o lume frumoasă şi curioasă.

Dar s-ar putea ca Maşina să fi fost numai ascunsă. Tocmai de aceea, trebuie să fiu calm şi, cu răbdare, să găsesc locul unde era dosită şi să încerc s-o recapăt, prin forţă sau prin viclenie. Gândind astfel, m-am ridicat în picioare şi am privit în jurul meu, întrebându-mă unde aş putea să fac o baie. Mă simţeam obosit, înţepenit şi murdar de pe urma drumului. Prospeţimea dimineţii mă făcea să doresc să fiu şi eu la fel de

proaspăt. Emoţia mi se consumase. Într-adevăr, în timp ce mergeam, mă gândeam cu uimire la puternica mea enervare din seara trecută. Am făcut o examinare amănunţită a terenului din jurul micii pajişti. Mi-am pierdut câtăva vreme în întrebări inutile, adresate, atât cât eram în stare să le vorbesc omuleţilor care treceau din întâmplare prin apropierea mea. Nici unul nu a reuşit să-mi înţeleagă gesturile: unii erau de-a dreptul slabi de minte, alţii credeau că glumeam, şi râdeau de mine. Cu multă greutate am reuşit să-mi stăpânesc mâinile să nu se repeadă în feţele lor drăguţe şi zâmbitoare. Era un impuls prostesc, dar abia puteam să ţin în frâu demonul născut din frică şi furie oarbă, demon mereu gata să profite de nedumerirea mea. Terenul îmi dădea indicaţii mai bune. Cam la jumătatea distanţei dintre piedestalul Sfinxului şi urmele lăsate de paşii mei atunci când, după ce sosisem, m-am străduit să redresez Maşina răsturnată, am găsit o scobitură adâncă în pământ. Mai erau şi alte semne primprejur, precum şi nişte urme subţiri de picioare asemănătoare acelora pe care îmi închipui că le-ar face animalul numit “leneş”. Urmele acestea m-au făcut să mă uit mai cu atenţie la piedestal. Era din bronz, după cum cred că v-am mai spus. Nu se prezenta ca un simplu bloc, ci era bogat decorat pe fiecare latură cu plăci adânc sculptate. M-am apropiat şi le-am ciocănit. Piedestalul era gol pe dinăuntru. Examinând cu grijă plăcile, am descoperit că între ele şi ramele lor era un mic interval. Nu exista nici o clanţă sau broască, dar se putea ca plăcile, dacă erau într-adevăr uşi, aşa cum bănuiam, să se deschidă de dinăuntru. Un singur lucru era limpede în mintea mea. Nu era deloc greu să înţelegi că Maşina Timpului se afla în interiorul piedestalului. Cum de a ajuns acolo,

aceasta era o altă problemă.

Printre tufişuri, pe sub nişte meri înfloriţi, am văzut capetele a doi oameni îmbrăcaţi în portocaliu venind către mine. M-am întors zâmbind spre ei şi le-am făcut semn să se apropie. Au venit lângă mine şi, arătându-le piedestalul de bronz, am încercat să-i fac să înţeleagă dorinţa mea de a-l deschide. Dar de la primul meu gest, atitudinea lor a devenit foarte stranie. Nu ştiu cum să vă descriu expresia lor. Presupuneţi că aţi face în faţa unei femei delicate un gest grosolan — cam aşa ar reacţiona şi ea. Ei se îndepărtară ca şi cum ar fi primit cea mai cumplită insultă. Am încercat, apoi, cu un omuleţ drăgălaş, înveşmântat în alb, dar am obţinut exact acelaşi rezultat, într-un fel, purtarea lui m-a făcut să-mi fie ruşine de mine însumi. Dar, după cum ştiţi, eu voiam să obţin Maşina Timpului, aşa că am mai încercat o dată. Dar când l-am văzut întorcându-mi spatele ca şi ceilalţi, mi-am ieşit din sărite. Din trei salturi am fost lângă el, l-am apucat de cea mai largă parte a veşmântului, din jurul gâtului, şi am început să-l târăsc spre Sfinx. Atunci am văzut groaza şi repulsia de pe faţa lui şi brusc i-am dat drumul.

Dar încă nu m-am dat bătut. Am izbit cu pumnul în plăcile de bronz. Mi s-a părut că aud mişcându-se ceva înăuntru — mai bine zis, am auzit un zgomot ca un fel de râs înfundat — dar poate că m-am înşelat. Apoi, luând o piatră mare de pe malul râului, am ciocănit până când am turtit relieful unei decoraţii şi cocleala a căzut de pe ea în coji mărunte. Cred că delicaţii omuleţi mă auzeau până la o milă distanţă, în toate direcţiile, ciocănind cu furie, dar nu s-a întâmplat nimic. Vedeam mulţi dintre ei, pe povârnişuri, privind pe furiş spre mine. În cele din urmă, transpirat şi

obosit, m-am aşezat jos, să supraveghez locul. Eram, însă, prea nerăbdător pentru a putea aştepta multă vreme; sunt prea occidental pentru o veghe îndelungată. Aş putea să lucrez ani întregi la o singură problemă, dar să stau douăzeci şi patru de ore inactiv — asta este cu totul altceva.

După câtva timp m-am ridicat şi am început să mă plimb fără ţintă prin tufişuri, îndreptându-mă către deal. “Răbdare” mi-am spus. “Dacă vrei să-ţi recapeţi Maşina, trebuie să laşi în pace Sfinxul. Dacă ei vor într-adevăr să ţi-o ia, n-are nici un rost să strici plăcile de bronz, iar dacă nu vor, o vei căpăta înapoi imediat ce vei putea s-o ceri. Este inutil să te frământi cu o asemenea enigmă, în mijlocul acestor lucruri necunoscute. Este calea sigură către monomanie. Priveşte această lume în faţă. Învaţă felul lor de a fi, cercetează, ai grijă să nu-ţi faci păreri prea pripite în privinţa lor. Până la urmă, vei găsi rezolvări la toate.” Apoi, deodată, mi-am dat seama de comicul situaţiei; m-am gândit la anii pe care îi petrecusem studiind şi trudind pentru călătoria în viitor, alături de nerăbdarea mea de acum de a scăpa de el. Îmi făurisem cea mai complicată şi mai fără speranţă capcană pe care şi-a imaginat-o vreodată cineva. Deşi totul se întâmpla pe socoteala mea, nu m-am putut stăpâni. Am izbucnit în râs.

Trecând prin sălile marelui palat, mi s-a părut că omuleţii mă ocolesc. Poate că era doar o părere, sau poate că pricina erau ciocăniturile mele în porţile de bronz. Eram destul de sigur, însă, că se fereau de mine. Am avut grijă, totuşi, să mă prefac că nu observ nimic, şi să mă abţin de a-i urmări; după o zi sau două relaţiile au revenit la normal. Am progresat cât am putut mai mult în învăţarea limbii lor şi, în acelaşi timp,

mi-am continuat ici şi colo explorările. Exceptând eventualitatea că îmi lipsea vreun amănunt prea subtil, limba lor era extrem de simplă — compusă aproape exclusiv din substantive concrete şi verbe. Termenii abstracţi păreau foarte tari, sau chiar nici nu existau, iar limbajul figurativ era prea puţin folosit. Frazele lor erau de obicei simple, formate din două cuvinte şi nu am reuşit să exprim sau să înţeleg decât propoziţiunile cele mai simple. M-am hotărât să abandonez, într-un colţ al memoriei, cât mai mult timp posibil gândul la Maşina Timpului şi la misterul uşilor de bronz de sub Sfinx, până când cunoştinţele pe care le voi acumula mă vor duce din nou către acestea în mod firesc. Totuşi, vă puteţi da seama că există un anume sentiment care mă ţinea legat, într-un cerc de câteva mile, de punctul în care sosisem.

VIII. EXPLICAŢIE

Cât vedeam cu ochii, întreaga lume se răsfăţa în aceeaşi bogăţie exuberantă ca şi valea Tamisei. De pe fiecare deal pe care mă urcam vedeam aceeaşi abundenţă de clădiri splendide, într-o varietate nesfârşită de materiale şi de stiluri; aceleaşi pâlcuri de arbuşti verzi, aceiaşi copaci încărcaţi de flori şi aceleaşi ferigi. Ici şi colo, apa lucea ca argintul şi, în depărtare, pământul se ridica în dealuri ondulate albăstrui, contopindu-se astfel cu seninul cerului. O trăsătură particulară, care îmi atrăgea acum atenţia, era prezenţa unor puţuri circulare, multe din ele, aveam impresia, foarte adânci. Unul se afla lângă cărarea care ducea în sus, pe deal, şi pe care umblasem eu în prima zi. Ca şi celelalte, puţurile aveau ghizduri de bronz, lucrate într-un mod aparte şi ferite de ploaie printr-o

mică cupolă. Rezemându-mă de ghizduri şi privind în jos, în bezna adâncă, nu puteam zări nici licăr, de apă, iar când aprindeam un chibrit nu se vedea nici o reflecţie a luminii. Dar din toate se auzea un sunet anumit: un top-top-top, ca zgomotul unui mare motor, şi am descoperit, după flacăra chibriturilor, că un curent constant de aer cobora în adâncul puţurilor. Mai mult, am aruncat o bucăţică de hârtie în gura unuia şi, în loc să plutească încet în jos, a fost sorbită, dintr-o dată, şi am pierdut-o din vedere.

După câtva timp, am făcut legătura între aceste puţuri şi un fel de turnuri înalte care se aflau din loc în loc pe povârnişuri; deasupra lor vedeam adesea o tremurare a văzduhului, aşa cum se poate vedea într-o zi călduroasă deasupra unui ţărm bătut de soare. Încercând să fac o legătură între toate acestea, am ajuns la convingerea că există un vast sistem de ventilaţie subterană, a cărui adevărată semnificaţie nu puteam s-o înţeleg. La început am fost înclinat să caut explicaţia în organizarea serviciilor sanitare ale acestor oameni. Era o concluzie plauzibilă, dar care, totuşi, s-a dovedit a fi absolut greşită.

Ajuns aici, trebuie să admit că în tot timpul cât am stat în acest viitor real am aflat foarte puţine date despre canalizare şi ceasornice şi mijloace de transport, şi toate celelalte mijloace de comoditate. În unele din viziunile asupra Utopiei[4], în lecturile mele despre timpurile ce vor veni, există multe amănunte referitoare la construcţii, la organizarea socială, şi aşa mai departe. Dar, în timp ce asemenea amănunte sunt destul de lesne de obţinut când întreaga lume se află cuprinsă în imaginaţia cuiva, ele sunt cu totul

[4] Utopia — ţară imaginară, titlul unei celebre lucrări a socialistului utopic Thomas Morus. Aici sensul este de societate a viitorului.

inaccesibile unui călător adevărat prin realităţi de genul celor întâlnite de mine acolo. Închipuiţi-vă ce ar povesti despre Londra un negru venit direct din Africa Centrală, atunci când se va întoarce la tribul său! Ce ar putea să ştie despre companiile de căi ferate, despre mişcările sociale, despre cablurile de telefon şi telegraf, despre Compania de Alocare a Parcelelor, despre mandatele poştale şi alte lucruri de acest fel? Şi încă noi, cel puţin, am fi destul de binevoitori pentru a-i explica toate acestea! Dar chiar din ceea ce ar afla, cât ar putea el să-i facă să înţeleagă sau să creadă pe prietenii săi, care n-au călătorit niciodată? Şi apoi, gândiţi-vă cât de mică este distanţa dintre un negru şi un alb din vremea noastră, şi cât de mare este intervalul dintre mine şi oamenii din Era de Aur! Îmi dădeam seama de multe lucruri nevăzute, care contribuiau la confortul meu; dar, în afară de o impresie generală de organizare bazată pe automatizare, mi-e teamă că vă pot spune prea puţin despre deosebirile pe care le-am observat.

Cu privire la moarte, de exemplu, n-am văzut nici o urmă de crematorii sau ceva care să-mi amintească de cimitire. M-am gândit că s-ar putea să existe cimitire (sau crematorii) undeva în afara cercului explorărilor mele. Era şi aceasta o problemă pe care de asemenea mi-am pus-o în mod special, iar curiozitatea mea a suferit la început un eşec total în această privinţă. Faptul mă punea în încurcătură, şi am ajuns să fac încă o observaţie, care m-a uimit şi mai mult; printre aceşti oameni nu existau nici bătrâni, şi nici infirmi.

Trebuie să mărturisesc că satisfacţia de a fi elaborat primele mele teorii despre o civilizaţie automatizată şi despre omenirea în declin nu a durat mult. Totuşi, altceva nu eram în stare să găsesc. Să vă spun ce mă

încurca. Numeroasele palate pe care le cercetasem erau numai case de locuit, cuprinzând vaste săli de mese şi camere de dormit. N-am găsit nicăieri vreo maşinărie, nici un fel de dispozitiv. Şi totuşi aceşti oameni erau îmbrăcaţi cu ţesături frumoase care trebuiau să fie reînnoite din când în când, iar sandalele lor, deşi lipsite de podoabe, aveau o lucrătură destul de complicată, în metal. Toate aceste lucruri erau, desigur, confecţionate într-un anume fel. Iar omuleţii nu arătau să aibă nici urma vreunei înclinaţii creatoare. Nu exista nici un magazin, nici un atelier, nici un semn că ar fi importat totul de undeva. Îşi petreceau tot timpul jucându-se cu graţie, scăldându-se în râu, drăgostindu-se pe jumătate în glumă, mâncând fructe şi dormind. Nu puteam defel să înţeleg cum erau organizate treburile.

Şi revenind la Maşina Timpului, cineva, nu ştiam cine, o dusese înăuntrul piedestalului pe care se ridica Sfinxul Alb. De ce? Nu puteam să-mi închipui nici în ruptul capului. Pe de altă parte, acele puţuri fără apă şi turnurile de ventilaţie... Simţeam că-mi lipseşte o verigă. Simţeam — cum să vă spun? Închipuiţi-vă că aţi găsit o inscripţie, presărată ici şi colo cu fraze într-o perfectă limbă engleză, printre care sunt intercalate fraze alcătuite din cuvinte şi chiar litere complet necunoscute vouă. Ei bine, astfel mi se prezenta, în a treia zi a vizitei mele, lumea anului opt sute două mii şapte sute unu!

În ziua aceea am legat şi un fel de prietenie. În timp ce priveam la câţiva omuleţi care se scăldau în râu, într-un loc nu prea adânc, s-a întâmplat că unul dintre ei, prins de un cârcel, a fost luat la vale de curentul apei. Curentul principal curgea destul de iute, fără să fie însă prea puternic, chiar pentru un înotător

mediocru. Veţi avea o idee mai clară asupra ciudatelor deficienţe ale acestor oameni, când vă voi spune că nimeni nu a făcut nici cea mai mică încercare să salveze biata fiinţă care ţipa slab, în timp ce era târâtă de apă, sub ochii lor. Când mi-am dat seama, m-am dezbrăcat repede şi, intrând în apă, ceva mai la vale de locul accidentului, am reuşit s-o ajung, aducând-o apoi cu bine la mal. Un masaj sumar pe mâini şi pe picioare a făcut-o să-şi revină, şi am avut bucuria să văd că înainte de a o părăsi se simţea bine. Îmi făcusem o părere atât de proastă despre neamul ei, încât nu m-am aşteptat la nici un fel de recunoştinţă. De data aceasta, însă, m-am înşelat.

Faptul se petrecuse dimineaţa. După-amiază am întâlnit-o pe mica femeie, căci cred că femeie era, în timp ce mă întorceam din cercetările mele: m-a întâmpinat cu strigăte de bucurie, dăruindu-mi o ghirlandă imensă de flori — împletită pentru mine şi numai pentru mine. Asta m-a pus pe gânduri. S-ar putea să mă fi simţit chiar mâhnit. În orice caz, am făcut tot ce-am putut pentru a-i arăta că apreciez darul. După puţin timp, eram aşezaţi amândoi într-un mic boschet, angajaţi într-o conversaţie bazată mai ales pe zâmbete. Prietenia acestei fiinţe mă încălzea exact ca prietenia ce mi-ar fi arătat-o un copil. Ne întindeam unul altuia flori şi ea îmi săruta mâinile. Eu făceam la fel cu ale ei. Apoi am încercat să stau de vorbă cu ea şi am aflat că o cheamă Weena, nume care, deşi nu ştiu ce înseamnă, părea că i se potriveşte destul de bine. Acesta a fost începutul unei ciudate prietenii care a durat o săptămână, şi s-a sfârşit — veţi afla îndată cum!

Semăna întru totul cu un copil. Voia să fie tot timpul lângă mine. A încercat să se ţină după mine

pretutindeni şi, în următorul tur de cercetare, mi-a venit ideea să o obosesc şi să o părăsesc, ceea ce în cele din urmă am şi făcut, lăsând-o sleită de puteri şi strigându-mă pe un ton plângător. Dar eu aveam de rezolvat probleme ceva mai importante. N-am venit în viitor, mi-am spus în sinea mea, ca să mă ocup de mici amoruri. Şi, totuşi, tristeţea ei era prea mare, de câte ori încercam s-o părăsesc, protestele ei erau uneori chiar violente, şi cred că, în general, aveam în egală măsură şi necazuri, şi satisfacţii în urma devoluţiunii ei. Dar ea, ea era pentru mine înainte de toate o mare mângâiere. Credeam că se ataşase de mine dintr-o simplă afecţiune copilăroasă. Şi nu mi-am dat bine seama decât atunci când era foarte târziu, cât am făcut-o să sufere încercând s-o părăsesc. Şi tot atunci când era prea târziu mi-am dat seama ce însemna ea pentru mine prin dragostea pe care mi-o arăta; prin felul ei copilăresc de a-mi dovedi că ţine la mine, femeia aceea cât o păpuşă mă făcea, atunci când mă întorceam în preajma Sfinxului Alb, să am senzaţia că mă întorceam acasă; şi, de îndată ce ajungeam în vârful dealului, aşteptam să văd venind către mine fiinţa ei delicată, albă şi aurie.

Tot de la ea am aflat că frica nu părăsise încă omenirea. În timpul zilei, Weena nu se temea de nimic şi manifesta cea mai ciudată încredere în mine; odată, în joacă, am făcut nişte strâmbături de ameninţare către ea, şi a râs pur şi simplu de mine. Se temea însă de întuneric, se temea de umbre, se temea de tot ce era negru. Pentru ea întunericul era singurul lucru înspăimântător. Era un sentiment deosebit de puternic şi faptul m-a pus pe gânduri şi m-a făcut să devin mai atent. Şi atunci am descoperit, printre altele, că după căderea serii aceşti omuleţi se adunau în palatele lor şi

dormeau numai în grupuri mari. Dacă intrai peste ei, fără o lumină, se isca un adevărat tumult de teamă. După căderea serii, niciodată n-am găsit pe vreunul dintre ei pe afară, sau dormind singur înăuntru. Şi totuşi eu am fost atât de prost şi nechibzuit, încât n-am ţinut seama de acest puternic sentiment de frică şi, deşi o mâhneam pe Weena, am continuat să dorm noaptea departe de somnul lor comun.

Aceasta a tulburat-o foarte mult, dar marea ei afecţiune pentru mine a triumfat până la urmă şi timp de cinci nopţi, inclusiv ultima noastră noapte, a dormit cu capul sprijinit de braţul meu. Dar văd că, vorbind despre Weena, m-am îndepărtat de firul povestirii mele. Cred că era în noaptea dinaintea salvării de la înec, când, aproape în zori, am fost deşteptat. Mă simţeam neliniştit din pricina unui vis neplăcut în care se făcea că eram scufundat sub apă, şi că nişte anemone de mare mă pipăiau pe faţă cu apendicele lor moi. M-am trezit cu o tresărire şi cu senzaţia ciudată că un animal cenuşiu ieşise tocmai atunci, în fugă, din cameră. Am încercat să adorm din nou, dar mă simţeam neliniştit şi singur. Era în acele clipe de întuneric cenuşiu, când lucrurile abia se târăsc, ieşind din beznă, când totul este ireal, fără culoare şi fără contururi clare. M-am sculat şi am coborât în sala cea mare, ieşind apoi afară, pe pavajul de piatră din faţa palatului. Mă gândeam să aştept, neavând încotro, răsăritul soarelui.

Luna apunea, iar lumina ei aproape stinsă se îmbina cu prima licărire a zorilor, într-un clar-obscur fantomatic. Tufişurile erau negre, ca de cerneală, pământul de un cenuşiu închis, cerul incolor şi trist. Mi s-a părut că, pe povârnişul dealului, zăresc nişte stafii. De trei ori la rând, în timp ce scrutam povârnişurile,

am zărit nişte forme albe. De două ori am avut impresia că văd câte o apariţie albă, stingherită, în formă de maimuţă, alergând iute, în sus, pe deal, şi o dată am văzut lângă ruine câteva asemenea fiinţe ducând un corp întunecat. Se mişcau grăbite. N-am putut să văd ce s-a mai întâmplat cu ele. Mi s-a părut că au dispărut printre tufişuri. Trebuie să ştiţi că zorile erau încă tulburi. Aveam acea senzaţie matinală de frig şi de nesiguranţă, pe care cred că o cunoaşteţi. Nu-mi venea să-mi cred ochilor.

Pe măsură ce bolta devenea tot mai strălucitoare către răsărit, iar lumina zilei venea să-şi reverse din nou culorile ei vii asupra lumii, am examinat cu atenţie peisajul. N-am mai văzut, însă, nici o urmă a fiinţelor albe. Erau simple creaţii ale semiîntunericului. "Trebuie că erau nişte fantome", mi-am zis. Mă întreb din ce epocă anume?" Căci mi-am adus aminte, amuzându-mă, o bizară teorie a lui Grant Allen[5]. Dacă fiecare generaţie moare şi se transformă în fantome, argumenta el, lumea va fi în cele din urmă suprapopulată cu ele. Pe baza acestei teorii, probabil că fantomele se înmulţiseră enorm de opt sute de mii de ani încoace, şi nu era de mirare faptul că vedeam patru exemplare dintr-o dată. Dar gluma nu mă mulţumea, şi am continuat să mă gândesc la aceste fiinţe în tot timpul dimineţii, până când sosirea Weenei mi le-a gonit din minte. Le asociam în mod neclar cu animalul alb pe care îl speriasem atunci când căutam înfrigurat, în prima zi, locul unde fusese ascunsă Maşina Timpului. Dar Weena era o plăcută înlocuitoare a acestor gânduri. Şi, cu toate acestea, ele erau destinate să pună în curând o şi mai cumplită

[5] Grant Allen (1848-1899) — romancier şi autor al unor lucrări de popularizare ştiinţifică.

stăpânire pe mintea mea.

Cred că v-am mai spus că, în acea Epocă de Aur, clima era mult mai caldă decât a noastră. Explicaţia n-am găsit-o încă. Poate că Soarele devenise mai fierbinte, sau poate că Pământul se apropiase de Soare. În general, se presupune că, în viitor Soarele va continua să se răcească neîncetat. Dar unii, neobişnuiţi cu speculaţii de genul celor întreprinse de tânărul Darwin, uită că planetele trebuie să cadă, în cele din urmă, una câte una, pe astrul care le-a născut. Pe măsură ce se vor produce asemenea catastrofe, Soarele va străluci cu o energie înnoită; şi poate că vreuna din planetele mai apropiate de Soare suferise această soartă. Oricare ar fi explicaţia, fapt este că Soarele era mult mai fierbinte decât îl ştim noi.

Ei bine, într-o dimineaţă foarte călduroasă — a patra zi, cred — în timp ce căutam să mă adăpostesc de căldură şi de lumina orbitoare, am intrat într-o ruină uriaşă situată alături de marele edificiu în care dormeam şi mâncam. Atunci mi s-a întâmplat ceva neobişnuit. Căţărându-mă printre mormanele de zidărie dărâmată, am descoperit o galerie îngustă, având ferestrele din fund, ca şi cele laterale, astupate de pietrele desprinse din zid. Prin contrast cu lumina strălucitoare de afară, locul mi s-a părut la început de un întuneric de nepătruns. Am intrat în galerie pe dibuite, deoarece trecerea de la lumină la întuneric mă făcea să văd pete colorate plutind înaintea ochilor. Deodată m-am oprit încremenit. Luminoşi prin reflectarea luminii de afară, mă fixau, din întuneric, doi ochi.

Vechea, instructiva teamă de fiarele sălbatice a pus stăpânire pe mine. Mi-am încleştat pumnii şi am privit ţintă în globii ochilor strălucitori. Mă temeam să mă

întorc. Atunci m-am gândit la siguranţa absolută în care se părea că trăieşte omenirea. Şi imediat, mi-am adus aminte de acea ciudată groază de întuneric. Stăpânindu-mi puţin teama, am înaintat un pas şi am vorbit. Trebuie să recunosc că glasul îmi suna aspru şi nesigur. Am întins mâna şi am atins ceva moale. Cei doi ochi s-au întors în lături, pe lângă mine a trecut în fugă ceva alb. M-am întors cu inima cât un purice, şi am văzut o formă mică şi stranie, un fel de maimuţă, ţinând capul în jos, într-un fel caracteristic. Alerga prin spaţiul însorit din spatele meu. S-a poticnit de un bloc de granit, a bâjbâit în jur, şi într-o clipă s-a făcut nevăzută în umbra întunecoasă de sub alt morman de ziduri dărâmate.

Impresia pe care mi-a lăsat-o este, desigur, imperfectă, dar ştiu că fiinţa aceea era de un alb murdar, şi avea nişte ochi mari şi stranii, de un cenuşiu roşcat; ştiu, de asemenea, că era acoperită cu păr bălai pe cap şi pe spate. Dar, după cum spuneam, a trecut prea repede pentru ca să o pot vedea desluşit. Nu pot spune nici măcar dacă alerga în patru labe sau doar le ţinea foarte jos pe cele două din faţă. După o clipă, m-am luat după ea, strecurându-mă în cea de a doua îngrămădire de ruine. Mai întâi n-am reuşit s-o descopăr; dar, după câtva timp, am dat în bezna adâncă de una din acele deschideri circulare, în formă de puţ, despre care v-am vorbit. Era pe jumătate astupată de o grindă prăbuşită. Mi-a venit un gând neaşteptat. Să fi dispărut oare acest animal în josul galeriei? Am aprins un chibrit şi, privind în jos, am văzut mişcându-se o creatură mică, albă, cu ochi mari şi strălucitori care mă privea ţintă în timp ce se retrăgea. Am simţit un fior. Semăna atât de bine cu un om-păianjen! Cobora pe lângă perete, şi abia atunci

am zărit nişte ieşituri de metal, pentru sprijinul mâinilor şi picioarelor, formând un fel de scară ce ducea în adâncul galeriei. Apoi flacăra mi-a ars degetele, chibritul mi-a căzut din mână, stingându-se în cădere, şi când am aprins altul, micul monstru dispăruse.

Nu ştiu cât timp am stat privind în josul puţului. A trebuit să se scurgă câtva timp până când am reuşit să mă conving că fiinţa pe care o văzusem făcea parte din speţa omenească. Dar, treptat, adevărul mi-a apărut în faţă: Omul nu rămăsese o singură specie, ci se diferenţiase în două animale diferite; descendenţii generaţiei noastre nu erau numai copiii graţioşi din Lumea de Deasupra, ci şi acest albicios, scârbos animal al întunericului, care ţâşnise pe dinaintea mea, era de asemenea moştenitorul nenumăratelor veacuri trecute.

M-am gândit la turnurile deasupra cărora văzusem aerul tremurând şi la teoria mea despre ventilaţia subterană. Am început să bănuiesc adevărata lor semnificaţie. Dar ce căuta oare, m-am întrebat, această maimuţă în schema unei organizaţii perfect echilibrate, aşa cum mi-o imaginasem eu? Cum se potrivea ea cu seninătatea indolentă a delicaţilor locuitori ai Lumii de Deasupra? Şi ce se ascundea acolo, jos, în fundul acelei galerii? M-am aşezat pe marginea puţului spunându-mi că, oricum, nu aveam nici un motiv să mă tem, şi că va trebui să cobor, pentru a dezlega problema care mă pusese într-o asemenea încurcătură. Şi, totodată, mi-era o frică cumplită să cobor. În timp ce ezitam astfel, doi dintre gingaşii oameni ai Lumii de Deasupra au trecut pe aproape, alergând din plin soare în umbră, într-un joc amoros. Bărbatul urmărea femeia, aruncând cu flori în

ea, din fugă.

Au fost foarte mâhniţi, găsindu-mă astfel, privind în jos, în puţ, cu braţul rezemat de grinda răsturnată. Se pare că a observa aceste deschizături era pentru ei o dovadă de prost gust; căci atunci când le-am arătat deschizătura de lângă mine, şi-am încercat să formulez, în limba lor, o întrebare, s-au arătat şi mai amărâţi şi mi-au întors spatele. Ştiind că le place flacăra chibriturilor, am aprins câteva ca să-i amuz. Am încercat din nou să le pun o întrebare în legătură cu puţul, şi din nou am dat greş. Aşa că i-am părăsit imediat, cu gândul să o caut pe Weena şi să văd ce pot să aflu de la ea. Dar gândurile îmi erau în plină răscoală; presupunerile şi impresiile mele se clătinau şi se reuneau într-o altă înlănţuire. Aveam acum cheia semnificaţiei acestor puţuri, a turnurilor de ventilaţie, a misterului fantomelor; pentru a nu mai vorbi despre rostul uşilor de bronz şi despre soarta Maşinii Timpului! Foarte vag, am pornit să dibui firul unei idei care însemna rezolvarea nelămuritelor probleme economice.

Iată cum vedeam noul aspect al lucrurilor. Desigur, această a doua specie de oameni era subterană. Erau mai ales trei circumstanţe care mă făceau să cred că incursiunile lor atât de rare deasupra solului erau rezultatul unei lungi obişnuinţe pe sub pământ. În primul rând, era aspectul albicios, comun multor animale care trăiesc timp îndelung în întuneric — de pildă peştele alb din peşterile din Kentucky. În al doilea rând, erau acei ochi enormi, cu o capacitate atât de mare de a reflecta lumina, trăsături comune animalelor nocturne — de pildă, bufniţa şi pisica. Şi, în sfârşit, evidenta lor zăpăceală în faţa luminii, fuga grăbită, dar stângace şi pe bâjbâite, către locuri întunecoase,

precum şi modul caracteristic de a-şi ţine capul când erau în bătaia luminii — toate întăreau teoria unei extrem de mari sensibilităţi a retinei.

În cazul acesta înseamnă că, dedesubtul meu, pământul este străbătut de un număr colosal de tuneluri, şi aceste tuneluri sunt locuinţa Noii Rase. Prezenţa turnurilor de ventilaţie şi a puţurilor presărate pe povârnişurile dealurilor — de fapt presărate peste tot, în afară de valea râului — arăta cât de universale erau aceste ramificaţii. Ce era, deci, mai natural decât să presupui că munca necesară pentru confortul rasei ce trăia la lumină era făcută în această artificială Lume Subterană. Ideea era atât de plauzibilă, încât am acceptat-o de îndată, şi am continuat să mă gândesc cum s-a produs această diviziune a speciei umane. Cred că bănuiţi liniile generale ale teoriei mele, deşi, în ceea ce mă priveşte, mi-am dat destul de repede seama că era departe de adevăr.

La început, pornind de la problemele propriei noastre epoci, mi s-a părut limpede ca lumina zilei că adâncimea treptată a diferenţei dintre Capitalist şi Muncitor, actualmente doar temporară şi socială, era cheia întregii situaţii. Fără îndoială că ideea vi se va părea destul de grotescă — şi cu totul de necrezut — dar, totuşi, chiar de pe acum există indicii în această privinţă. Se manifestă o tendinţă de utilizare a spaţiului subteran pentru scopuri mai puţin ornamentale ale civilizaţiei; de exemplu, metroul din Londra, noile trenuri electrice, străzile subterane, atelierele şi restaurantele subterane — toate acestea cresc şi se înmulţesc. Evident, gândeam eu, tendinţa aceasta a tot crescut până când Industria şi-a pierdut treptat dreptul de a exista în aer liber. Vreau să spun că ea se dezvoltase din ce în ce mai mult în uzine subterane

mereu mai mari, petrecându-şi tot mai mult timp acolo, înăuntru, până când, în cele din urmă!... Chiar şi acum, un muncitor din East-end nu trăieşte oare în condiţii atât de artificiale încât, practic, el este izolat de suprafaţa naturală a pământului?

De asemenea, tendinţa exclusivistă a oamenilor bogaţi — datorită, fără îndoială, rafinamentului crescând al educaţiei lor şi prăpastiei totmai adânci dintre ei şi violenţa aspră a celor săraci — duce încă de pe acum la izolarea, în interesul lor, a unor porţiuni considerabile din suprafaţa ţării. În jurul Londrei, de exemplu, poate că jumătate din terenurile pitoreşti sunt închise pentru intruşi. Şi tot această prăpastie ce se adânceşte — care se datoreşte duratei şi costului ridicat al procesului de educaţie superioară, precum şi uşurinţei crescânde şi tentaţiilor faţă de rafinament, din partea celor bogaţi — va face ca schimbul între clase, de exemplu, promovarea căsătoriilor între clase, care în prezent întârzie, de-a lungul unor linii de stratificare socială, procesul de diferenţiere a speciei noastre — să fie din ce în ce mai puţin frecvent. Astfel încât, în cele din urmă, deasupra pământului vor rămâne cei avuţi, urmărind plăcerea şi confortul şi frumosul, iar sub pământ vor rămâne cei neavuţi: Muncitorii, care vor continua să se adapteze la condiţiile muncii lor. Din moment ce vor trăi acolo, vor trebui, fără îndoială, să plătească chirie, şi nu una mică, pentru ventilaţia văgăunilor destinate lor; şi, în cazul când vor refuza, vor muri de foame sau vor fi sufocaţi pentru neplata datoriilor. Cei care vor fi astfel constituiţi încât să fie săraci şi răzvrătiţi, vor muri; şi, în cele din urmă, balanţa fiind permanentă, supravieţuitorii se vor adapta tot atât de bine la condiţiile vieţii subterane, şi vor fi tot atât de fericiţi în

felul lor, ca şi oamenii din Lumea de Deasupra într-al lor. După părerea mea, frumuseţea rafinată, ca şi paloarea celor lipsiţi de lumina zilei şi-au urmat cursul firesc.

Marele triumf al Omenirii la care visasem a luat atunci în mintea mea o altă formă. Nu se produsese un triumf al educaţiei morale şi al cooperării generale, după cum îmi închipuisem. În loc de aceasta, vedeam o adevărată aristocraţie, înarmată cu o ştiinţă perfecţionată şi conducând spre o concluzie logică sistemul industrial de astăzi. Triumful ei nu fusese doar un triumf asupra naturii, ci un triumf asupra naturii şi asupra aproapelui. Aceasta, trebuie să vă spun, era teoria la care ajunsesem în acel moment. Eu nu aveam un “cicerone” potrivit, după modelul cărţilor utopice. Explicaţia mea ar putea fi absolut greşită. Şi totuşi cred că este cea mai plauzibilă. Dar, chiar cu această presupunere, civilizaţia echilibrată la care s-a ajuns în cele din urmă trebuie că trecuse de culme şi era acum căzută de mult în descompunere. Securitatea prea desăvârşită a Suprapământenilor îl dusese la un proces lent de degenerescenţă, la o descreştere generală a taliei, a forţei şi a inteligenţei. Aceasta puteam s-o văd limpede încă de pe acum. Ce se întâmplase cu Subpământenii încă nu bănuiam; dar, după cât văzusem la Morloci — acesta era, de fapt, numele care li se dădea acestor creaturi — pot să-mi închipui că modificările tipului uman erau şi mai profunde decât la Eloi, rasa frumoasă pe care o cunoscusem încă de la sosirea mea.

Atunci au început să mă chinuiască îndoielile. De ce îmi luaseră Morlocii Maşina Timpului? Căci eram sigur că ei o luaseră. De ce, dacă Eloii erau stăpâni, nu erau în stare să-mi restituie maşina? Şi de ce le era o frică

atât de teribilă de întuneric? Am încercat, după cum v-am mai spus, s-o întreb pe Weena despre această Lume Subterană, dar şi de data aceasta am fost dezamăgit. Mai întâi n-a înţeles întrebările mele, apoi a refuzat să-mi răspundă. Se înfiora ca şi cum acest subiect ar fi fost de nesuportat pentru ea. Şi, când am silit-o, fiind poate puţin cam prea aspru, a izbucnit în lacrimi. Au fost singurele lacrimi, în afară de ale mele, pe care le-am văzut vreodată în această Eră de Aur. Când am văzut-o plângând, am încetat s-o mai tulbur cu întrebările mele despre Morloci, şi n-am ştiut ce să mai fac pentru a risipi din ochii Weenei aceste semne de moştenire umană. Şi, nu după mult, ea zâmbea şi bătea din palme, în timp ce eu, solemn, aprindeam un chibrit.

IX. MORLOCII

S-ar putea să vi se pară ciudat, dar au trecut două zile până când să pot urmări această nouă cale, care se arăta a fi cea bună. Simţeam un fel de repulsie faţă de aceste trupuri palide. Aveau culoarea aproape albicioasă a viermilor şi a animalelor pe care le vezi conservate în spirt într-un muzeu geologic. Erau scârbos de reci la pipăit. Probabil că repulsia mea se datora în mare măsură influenţei Eloilor, al căror dezgust faţă de Morloci începeam acum să-l înţeleg.

În noaptea următoare n-am putut dormi bine. Probabil că sănătatea îmi era zdruncinată. Eram copleşit de nedumerire şi îndoială. O dată sau de două ori am avut o senzaţie de frică intensă, căreia nu puteam să-i găsesc nici un motiv precis. Îmi amintesc că m-am furişat fără zgomot în sala cea mare, unde omuleţii dormeau în lumina lunii — în noaptea aceea

Weena era printre ei — şi m-am simţit liniştit de prezenţa lor. Chiar atunci mi-a venit în minte că în decurs de câteva zile luna va trebui să treacă în ultimul ei pătrar, nopţile vor deveni întunecoase, iar apariţiile acestor neplăcute creaturi de dedesubt, aceşti lemurieni[6] albicioşi, această nouă faună care o înlocuieşte pe cea veche, s-ar putea să fie mai dese. Şi, în aceste două zile, am încercat necontenit sentimentul de nelinişte al omului care fuge din faţa unei datorii inevitabile. Eram sigur că Maşina Timpului nu va putea fi regăsită decât pătrunzând cu îndrăzneală în misterele lumii subterane. Şi, totuşi, nu puteam să înfrunt misterul. Ar fi fost cu totul altceva dacă aş fi avut cel puţin un tovarăş. Dar eram îngrozitor de singur şi simplul gând de a coborî în întunericul puţului mă înspăimânta. Nu ştiu dacă veţi înţelege ceea ce simţeam, dar aveam mereu impresia că am spatele descoperit.

Poate că tocmai această nelinişte, această nesiguranţă mă mâna tot mai departe în expediţiile mele de explorare. Mergând înspre sud-vest, către regiunea deluroasă care se numeşte acum Combe Wood, am observat, departe, în direcţia Banstead-ului din zilele noastre, o vastă clădire verde, cu un stil diferit de tot ceea ce văzusem până atunci. Era mai mare decât cel mai uriaş dintre toate palatele sau ruinele pe care le cunoşteam, iar faţada avea un aspect oriental, cu luciul şi nuanţa verde-deschis, un fel de verde-albăstrui, a unui anumit tip de porţelan chinezesc. Această diferenţă de aspect mă făcea să mă gândesc că avea şi o destinaţie aparte şi de aceea m-am gândit să cercetez clădirea. Dar ziua era pe

---

[6] Lemurieni — specie de maimuţe interioare.

sfârşite şi eu ajunsesem să descopăr aceste locuri după un drum lung şi obositor; aşa că m-am hotărât să amân cercetările pentru a doua zi, şi m-am întors la afecţiunea călduroasă şi la mângâierile micuţei Weena.

A doua zi, de dimineaţă, mi-am dat destul de bine seama că toată curiozitatea mea în privinţa Palatului de Porţelan Verde nu era decât o autoînşelare, care să-mi îngăduie să mai amân cu încă o zi experienţa de care mi-era de fapt frică. M-am hotărât să întreprind coborârea fără să-mi mai pierd vremea şi am pornit dis-de-dimineaţă către un puţ de lângă ruinele de granit şi aluminium.

Mica Weena alerga alături de mine. Dansa, însoţindu-mă deasupra deschizăturii şi privind în jos, a devenit extrem de tulburată. “Adio, micuţă Weena”, i-am zis, sărutând-o; apoi, aşezând-o jos, am început să pipăi, pe deasupra parapetului, cârligele de căţărare. O făceam cam în grabă, trebuie să recunosc, deoarece mi-era teamă că mă va părăsi curajul! La început, Weena m-a privit cu nedumerire. Apoi a scos un ţipăt sfâşietor şi, alergând către mine, a început să mă tragă înapoi, cu mâinile ei mici. Cred că împotrivirea ei mi-a aţâţat hotărârea de a continua. Am împins-o, poate puţin cam brutal, şi, în clipa următoare mă aflam în gura puţului. I-am văzut faţa îndurerată, deasupra parapetului, şi i-am zâmbit, vrând s-o liniştesc. Apoi a trebuit să privesc în jos, la cârligele şubrede de care mă agăţam.

Trebuia să cobor în galerie cam la vreo două sute de yarzi[7]. Coborârea se făcea cu ajutorul unor bare metalice care ieşeau din pereţii laterali ai puţului, şi, fiind adaptate nevoilor unor fiinţe mult mai mici şi mai uşoare decât mine, în scurt timp coborârea m-a obosit

---

[7] Un yard = 91 cm.

şi mi-a înţepenit încheieturile. Şi nu numai că m-a obosit! Una dintre bare s-a îndoit brusc sub greutatea mea, şi aproape că m-am prăvălit în bezna de dedesubt. O clipă am rămas agăţat cu o mână, şi după această experienţă n-am mai îndrăznit să mă opresc pentru a mă odihni. Cu toate că braţele şi spatele mă dureau cumplit, am continuat să mă cobor, cât puteam mai repede, în josul peretelui vertical. Aruncând o privire în sus, am văzut deschizătura, un mic disc albastru, în mijlocul căruia sclipea o stea, în timp ce capul Weenei se vedea proiectat ca un punct rotund şi negru. Duduitul maşinii, care se afla probabil dedesubt, deveni mai puternic şi mai apăsător. Totul, în afară de micul disc de la gura puţului, era cufundat în beznă, şi, când am privit din nou în sus, Weena dispăruse.

Mă simţeam extrem de rău. Mi-a trecut prin gând să încerc să mă urc înapoi şi să las în pace această lume subterană. Dar, chiar şi atunci când rumegam acest gând, continuam să cobor. În cele din urmă, cu o mare uşurare, am zărit, cam la jumătate de metru spre dreapta, în perete, o crăpătură îngustă. Făcându-mi vânt înăuntru, am considerat că era deschizătura unui îngust tunel orizontal, în care am reuşit să mă aşez jos şi să mă odihnesc. Era şi timpul. Braţele mă dureau, spatele îmi era înţepenit, şi tot corpul îmi tremura, din cauza spaimei prelungite că mă voi prăbuşi. Pe lângă acestea, întunericul de nepătruns avusese un efect deprimant asupra ochilor mei. Aerul vibra de duduitul motoarelor care pompau aer în galerii.

Nu ştiu cât timp am stat aşa. Am fost trezit de o mână moale care mă atingea pe faţă. Tresărind în întuneric, am pus mâna pe chibrituri şi, aprinzând unul în grabă, am văzut, retrăgându-se precipitat din faţa luminii, trei creaturi albe, aduse din spate,

asemănătoare cu aceea pe care o văzusem sus, printre ruine. Trăind într-un întuneric care mie mi se părea de nepătruns, ochii lor erau anormal de mari şi de sensibili, cum sunt pupilele peştilor din adâncuri, asemeni cărora reflectau lumina. Sunt sigur că ei puteau să mă vadă în acea completă obscuritate şi nu păreau să se teamă de mine când nu eram în lumină. Dar, de îndată ce scăpăram un chibrit, ca să-i văd, fugeau în grabă, dispărând în crăpături şi tuneluri întunecoase, de unde ochii lor lucitori mă fixau într-un fel foarte ciudat.

Am încercat să-i strig, dar se pare că limba lor era diferită de cea a Oamenilor de Deasupra; aşa că eram nevoit să mă bizui numai pe propriile mele eforturi, şi din nou m-a bătut gândul să fug fără să mai cercetez nimic. Mi-am spus, însă: “Pentru asta te afli acum aici”, şi, pipăindu-mi drumul de-a lungul tunelului, mi-am dat seama că zgomotul motoarelor creştea. Acum pereţii erau mai depărtaţi de mine şi am intrat într-un loc larg deschis. Aprinzând încă un chibrit, am văzut că intrasem într-o vastă peşteră boltită, care se întindea într-o beznă completă dincolo de lumina chibritului. Imaginea care am avut-o în faţă a durat atât cât poate oricine să vadă în răstimp cât arde un băţ de chibrit.

Nu reţinusem, prin urmare, decât o impresie vagă. Forme înalte, ca nişte maşini mari, se ridicau din întuneric şi aruncau umbre negre şi groteşti, în care Morloci spectrali se ascundeau de lumină. Locul, trebuie să vă spun, era neaerisit, şi în aer plutea un miros slab de sânge proaspăt. Ceva mai jos de centrul peşterii se afla o măsuţă dintr-un metal alb, încărcată cu ceva care părea să fie mâncare. În orice caz, Morlocii erau carnivori! Chiar în acel moment, îmi amintesc că mă întrebam ce animal atât de mare le

furnizase halca de carne roşie pe care o vedeam. Totul era foarte nelămurit: mirosul greu, formele mari şi confuze, figurile scârboase care pândeau în umbră, aşteptând doar întunericul ca să se repeadă din nou spre mine! Apoi chibritul a ars până la capăt, mi-a fript degetele şi a căzut jos, un punct roşu care se răsucea în întuneric.

Mai târziu, m-am gândit cât de prost pregătit plecasem la o astfel de experienţă. Când am pornit cu Maşina Timpului aveam convingerea absurdă că oamenii viitorului vor fi infinit mai avansaţi decât noi, din toate punctele de vedere. Venisem fără arme, fără medicamente, fără provizii pentru fumat — câteodată simţeam o cumplită nevoie de tutun! — şi chiar fără destule chibrituri. Cel puţin dacă m-aş fi gândit la un Kodak! Aş fi putut să fotografiez într-o clipă această imagine a Lumii Subterane şi s-o examinez, apoi, pe îndelete. Pe când aşa, şedeam acolo, doar cu armele şi forţele cu care m-a înzestrat Natura — mâini, picioare şi dinţi; şi cele patru chibrituri care îmi mai rămăseseră.

Îmi era teamă să mă avânt printre maşinile din întuneric, şi abia la ultima licărire de flacără am descoperit că provizia mea de chibrituri se împuţinase. Nu mi-a trecut niciodată prin minte, până în momentul acela, că trebuie să le economisesc, şi consumasem aproape jumătate din cutie ca să-i uimesc pe Suprapământeni, pentru care focul era o noutate. Acum, după cum spuneam, mai aveam numai patru beţe, şi, în timp ce şedeam în întuneric, o mână mi-a atins braţul, degete moi au început să mă pipăie pe faţă şi simţeam un miros neplăcut şi specific. Mi se părea că aud în jurul meu respiraţia unei mulţimi din acele fiinţe groaznice. Am simţit cum cutia de chibrituri

îmi este trasă uşor din mână, şi cum, în spatele meu, alte mâini mă trăgeau de haine. Senzaţia că sunt examinat de Morloci era nespus de neplăcută. Deodată, în bezna care mă înconjura, mi-am dat seama foarte limpede de totala mea ignoranţă în privinţa felului lor de a gândi şi de a acţiona. Am strigat la ei cât am putut de tare. Au fugit speriaţi şi apoi i-am putut simţi cum se apropiau din nou. S-au agăţat de mine cu şi mai multă îndrăzneală, şoptindu-şi unii altora sunete ciudate. M-am scuturat cu putere, şi am strigat din nou — cât mai aspru cu putinţă. De data aceasta nu s-au mai speriat în mod serios, ci au scos un sunet, Un fel de râs ciudat, în timp ce se întorceau spre mine. Trebuie să mărturisesc că eram groaznic de înspăimântat. M-am hotărât să mai aprind un chibrit şi să mă salvez sub protecţia flăcării. Aşa am şi făcut, şi, prelungindu-i arderea cu o bucată de hârtie din buzunar, am reuşit să mă retrag spre tunelul îngust. Dar abia am pătruns în el, când lumina mi s-a stins, şi puteam să-i aud pe Morloci foşnind în întuneric ca vântul prin frunze, şi răpăind ca ploaia, în goana lor după mine.

Într-o clipă am fost apucat de mai multe mâini şi nu era nici o îndoială că încercau să mă tragă îndărăt. Am aprins încă un chibrit, şi l-am fluturat peste feţele lor orbite. Nici nu vă puteţi închipui cât de greţos, de neomeneşti arătau — aceste feţe palide, fără bărbie şi aceşti ochi mari, cenuşii-roşcaţi, fără pleoape! — în timp ce se holbau la mine orbiţi şi zăpăciţi. Dar vă asigur că n-am stat să-i privesc! Am continuat să mă retrag şi, când cel de-al doilea chibrit s-a terminat, l-am aprins pe al treilea. Arsese aproape de tot când am ajuns la deschizătura care dădea în galerie. M-am aşezat pe margine, căci bătăile pompei celei mari de

jos mă ameţeau. Apoi am pipăit în lături, căutând cârligele din perete şi, în timp ce bâjbâiam astfel, picioarele mi-au fost apucate de jos şi am fost tras cu putere îndărăt. Am aprins ultimul meu chibrit... care s-a stins imediat. Dar acum aveam mâinile pe barele de căţărare şi, dând cu putere din picioare, m-am desprins din ghearele Morlocilor şi am început să mă caţăr cu iuţeală, în timp ce ei stăteau uitându-se şi zgâindu-se în sus la mine: toţi, în afară de un singur ticălos care m-a urmărit câtva timp şi era cât pe-aci să-mi smulgă drept trofeu o gheată.

Urcuşul mi s-a părut interminabil. Pe parcursul ultimelor douăzeci-treizeci de picioare m-a copleşit o greaţă de moarte. Cu multă greutate am reuşit să mă menţin. Ultimii metri au fost o luptă desperată împotriva leşinului. De câteva ori capul a început să mi se învârtească şi am simţit toate senzaţiile prăbuşirii. Totuşi, până la urmă, am reuşit să ajung la gura puţului, şi am ieşit dintre ruine, împleticindu-mă în lumina orbitoare a soarelui. Am căzut cu faţa în jos. Chiar şi pământul avea un miros plăcut şi curat. Apoi îmi amintesc că Weena mă săruta pe mâini şi pe urechi, şi auzisem vocile Eloilor. Pentru un timp, am căzut în nesimţire.

X. CÂND A VENIT NOAPTEA

Acum, într-adevăr, se părea că sunt într-o situaţie mai proastă decât înainte. Până acum, în afară de noaptea de deznădejde pentru pierderea Maşinii Timpului, avusesem o speranţă care mă susţinea, credeam că până la urmă mă voi putea salva. Dar speranţa mi-a fost spulberată de aceste noi descoperiri. Până acum mă gândeam că eram

împiedicat doar de simplitatea copilărească a acestor oameni şi de nişte forţe necunoscute pe care nu aveam decât să le înţeleg pentru ca să le pot învinge; dar acum, în calităţile dezgustătoare ale Morlocilor apăruse un element cu totul nou — ceva inuman şi duşmănos. Îi uram în mod instinctiv. La început, mă simţeam ca un om care a căzut într-un puţ: mă preocupa numai puţul şi posibilitatea de a scăpa din el. Acum mă simţeam ca un animal prins în capcană, ştiind că duşmanul se va repezi în curând asupra lui.

Poate că o să vă miraţi aflând care era duşmanul de care mă temeam. Era întunericul din răstimpul cât urma să fie lună nouă. Weena îmi vârâse în cap această idee prin câteva observaţii, la început de neînţeles, despre Nopţile Negre. Acum nu-mi era prea greu să ghicesc ce însemnau viitoarele Nopţi Negre. Luna era în declin: în fiecare noapte era un interval tot mai lung de întuneric. Acum înţelegeam aproape complet motivul pentru care micilor locuitori ai Lumii de Deasupra le era frică de întuneric. Acum înţelegeam aproape complet motivul pentru care micilor locuitori ai Lumii de Deasupra le era frică de întuneric. Mă întrebam, nedumerit, ce ticăloşie diabolică urmau să comită Morlocii în timpul cât era lună nouă. Eram aproape sigur, acum, că şi cea de-a doua ipoteză a mea era complet greşită. Oamenii din Lumea de Deasupra poate că fuseseră cândva o aristocraţie favorizată, iar Morlocii servitorii lor mecanici; dar această stare trecuse de mult. Cele două specii rezultate din evoluţia omului tindeau să stabilească, sau poate chiar şi stabiliseră între ele relaţii cu totul noi. Eloii, ca şi regii carlovingieni, decăzuseră într-o stare de încântătoare inutilitate. Ei încă mai posedau pământul, dar numai prin toleranţă: deoarece Morlocii,

subpământeni de nenumărate generaţii, ajunseră până la urmă să nu mai poată trăi pe suprafaţa însorită a pământului. Morlocii, am dedus eu, le confecţionau hainele poate dintr-o veche obişnuinţă şi îi menţineau în necesităţile lor obişnuite. Făceau asta după cum un cal dă din picior deşi stă pe loc, sau după cum unui om îi place să ucidă animale, ca sport: pentru că vechi şi îndepărtate necesităţi au lăsat această amprentă asupra organismului. Dar, desigur, vechea ordine era în mare parte răsturnată. Nemesis se apropia în grabă de cei delicaţi. Cu veacuri, cu mii de generaţii în urmă, omul izgonise pe fratele său om din confort şi din lumina soarelui. Şi acum acest frate se întorcea înapoi — schimbat! Eloii începuseră să înveţe din nou o veche lecţie. Au făcut din nou cunoştinţă cu Frica. Şi deodată mi-am adus aminte de hălcile de carne pe care le văzusem în lumea subterană. Era ciudat cum îmi plutea în minte: nu o imagine tulbure cum ar fi trebuit să fie, şuvoiul meditaţiilor mele, ci impunându-se aproape ca o întrebare venită din afară. Am încercat să-mi reamintesc forma acelor bucăţi de carne. Aveam senzaţia vagă de ceva familiar, dar pe atunci n-am putut descoperi ce anume era.

Şi, totuşi, dacă omuleţii ceia erau neajutoraţi în faţa misterioasei lor Frici, eu eram altfel constituit. Veneam din era aceasta, a noastră, din zorii ce anunţau maturitatea rasei umane, când Frica nu ne mai paralizează şi misterul nu le mai îngrozeşte. Eu, cel puţin, trebuia să mă apăr. Fără să-mi mai pierd vremea, m-am hotărât să-mi procur arme şi să-mi caut o fortăreaţă unde să pot dormi. Având ca bază un astfel de refugiu, voi putea să înfrunt această lume stranie cu vechea mea încredere, pe care o pierdusem o clipă atunci când am înţeles căror creaturi eram

expus noapte de noapte. Simţeam că n-am să mai pot dormi până când culcuşul nu-mi va fi în siguranţă. M-am înfiorat cu groază gândindu-mă cum mă examinaseră, desigur, până atunci.

În timpul după-amiezii am hoinărit de-a lungul văii Tamisei, dar n-am găsit nici un loc care să mi se pară inaccesibil. Toate clădirile şi toţi copacii păreau uşor de ajuns de către nişte căţărători îndemânatici, cum erau Morlocii, dacă îi judecam după puţurile lor. Atunci mi-am adus aminte de turlele înalte ale Palatului de Porţelan Verde şi de netezimea lucioasă a zidurilor sale; seara, luând-o pe Weena pe umăr, ca pe un copil, am urcat dealurile, către sud-vest. Distanţa, socotisem eu, era de şapte sau opt mile, dar trebuie că de fapt erau aproape optsprezece. Prima dată văzusem palatul într-o după-amiază umedă, când distanţele par mult micşorate. În plus, tocul unuia din pantofii mei se desfăcuse şi un cui mă rodea în talpă — erau nişte pantofi vechi şi confortabili pe care îi purtam prin casă — aşa că acum şchiopătam. Trecuse de mult de apusul soarelui când am ajuns să văd palatul, profilat pe galbenul palid al cerului.

Weena fusese nespus de încântată când am luat-o pe umăr, dar, după câtva timp, a cerut s-o las jos, şi a început să alerge în jurul meu, repezindu-se din când în când şi în dreapta, şi în stânga ca să culeagă flori, pe care mi le îndesa în buzunar. Buzunarele mele au nedumerit-o de la început pe Weena, dar până la urmă ea a ajuns la concluzia că erau un fel de vase excentrice pentru păstrarea florilor. Cel puţin în acest scop le folosea ea. Şi asta îmi aminteşte!... Schimbându-mi haina am găsit...

Exploratorul Timpului se opri, îşi vârî mâinile în

buzunar şi puse apoi pe măsuţă două flori veştejite, care nu se deosebeau prea mult de nalbele mari, albe. Apoi îşi reluă povestirea.

Pe măsură ce liniştea serii se cobora peste fire, iar noi ne continuam drumul pe creasta dealului, către Wimbledon, Weena se simţea tot mai obosită şi ar fi vrut să ne întoarcem la palatul de piatră cenuşie. Dar eu, arătându-i turlele îndepărtate ale Palatului de Porţelan Verde, am încercat s-o fac să înţeleagă că acolo puteam găsi refugiu împotriva Fricii. Cunoaşteţi acea mare linişte care înainte de a cădea noaptea se aşterne asupra tuturor lucrurilor? Chiar şi briza se opreşte printre copaci. Pentru mine, în această linişte a serii este întotdeauna un fel de aer de aşteptare. Cerul era limpede, îndepărtat şi curat, în afară de câteva dungi orizontale, jos de tot, la apus. Ei bine, în noaptea aceea aşteptarea a căpătat culoarea temerilor mele. În această linişte care devenea tot mai întunecoasă, simţurile îmi păreau neobişnuit de ascuţite. Aveam impresia că puteam simţi chiar şi golurile de sub pământul pe care călcam: într-adevăr, aproape că puteam să-i văd prin pământ pe Morloci, în furnicarul lor, mişcând de colo până colo şi aşteptând întunericul. În starea de nervozitate în care mă găseam, îmi închipuiam că vor considera invazia mea în vizuina lor drept o declaraţie de război. Dar de ce îmi luaseră Maşina Timpului?

Am mers astfel în tăcere, până când amurgul s-a transformat în noapte. Albastrul limpede al zării s-a şters, stele au apărut una după alta. Pământul a devenit întunecat, şi copacii negri. Weena era năpădită de teamă şi oboseală. Am luat-o în braţe, i-am vorbit şi am mângâiat-o. Apoi, pe măsură ce întunericul se

făcea tot mai adânc, şi-a pus braţele în jurul gâtului meu şi, închizând ochii, şi-a lipit strâns obrazul de umărul meu. Am coborât, pe un lung povârniş, într-o vale, şi acolo am dat, prin întuneric, peste un pârâu. L-am trecut cu picioarele, şi am urcat pe partea opusă a văii, pe lângă câteva case de dormit, şi pe lângă o statuie — un faun sau o figură asemănătoare, fără cap. Pe lângă case erau pâlcuri de salcâmi. Până acum nu văzusem nici urmă de Morloci, dar era încă devreme şi de abia de acum urmau ceasurile întunecoase dinainte de răsăritul lunii noi.

De pe vârful dealului următor am văzut o pădure deasă care se întindea mare şi neagră în faţa mea. Văzând-o, am ezitat. Nu puteam să-i disting marginile, nici în dreapta, nici în stânga. Simţindu-mă obosit — mă dureau mai ales picioarele — am coborât-o cu grijă pe Weena de pe umăr, în timp ce m-am oprit şi m-am aşezat jos pe iarbă. Nu mai puteam vedea Palatul de Porţelan Verde, şi nu mai eram sigur nici de direcţia în care trebuie să merg. Am scurtat desişul pădurii şi m-am gândit ce s-ar putea să ascundă în sânul ei. Desigur că, sub ramurile dese şi încâlcite, nu se zăreau nici stelele. Chiar dacă nu mai exista pericolul de a fi pândit de cineva — un pericol asupra căruia n-am vrut să-i las imaginaţiei frâu liber — existau totuşi rădăcinile şi trunchiurile copacilor de care puteam să mă poticnesc şi să mă lovesc. Eram şi foarte obosit după emoţiile zilei; aşa că m-am hotărât să nu-mi continui drumul, ci să-mi petrec noaptea în poiana de pe deal.

Am fost fericit să constat că Weena dormea adânc. Am învelit-o cu grijă în haina mea şi m-am aşezat jos, lângă ea, aşteptând răsăritul lunii. Coasta dealului era liniştită şi pustie, dar din bezna pădurii se auzeau din

când în când mişcările unor fiinţe vii. Deasupra mea străluceau stelele, căci noaptea era foarte limpede. Privindu-le licărul, simţeam un fel de reconfortare prietenoasă. În orice caz, toate vechile constelaţii dispăruseră de pe cer: mişcarea aceea lentă, imperceptibilă, într-o sută de vieţi omeneşti, le readunase de mult în grupări necunoscute nouă. Doar Calea Laptelui părea că a rămas aceeaşi fâşie zdrenţuită de pulbere stelară, ca şi odinioară. Spre sud (după cum socoteam eu) lucea o stea roşie, foarte frumoasă, nouă pentru mine: era mai minunată chiar decât verdele Sirius din zilele noastre. Şi printre toate aceste puncte scânteietoare de lumină o planetă strălucitoare lumina blând şi neclintit, ca faţa unui vechi prieten.

Privind la aceste stele, grijile mele şi greutăţile vieţii pământeşti se micşorară dintr-o dată. Mă gândeam la distanţa uriaşă până la ele, şi la impulsul încet, inevitabil, al mişcării lor, din trecutul necunoscut în viitorul necunoscut. Mă gândeam la marele ciclu al mişcării de precesiune[8] pe care o descrie polul pământului. Numai de patruzeci de ori s-a produs această liniştită revoluţie în cursul tuturor anilor pe care îi traversasem. Şi, în timpul acestor câteva revoluţii, toată activitatea, toate tradiţiile, organizaţiile complexe, naţiunile, limbile, literaturile, aspiraţiile şi chiar amintirea Omului aşa cum îl cunoşteam eu fuseseră şterse din viaţă. În locul lor apăruseră şi aceste fiinţe debile care îşi uitaseră înalta lor descendenţă, dar şi creaturile albe pe care le ocoleam cu groază. Apoi m-am gândit la Frica cea Mare ce se

[8] Mişcarea de precesiune (a echinocţilor) — mişcare lentă a liniei de intersecţie dintre planul eclipticei şi planul ecuatorului sferei cereşti, în care axa polilor pământului descrie un con în jurul unei axe perpendiculare pe planul eclipticei.

instalase între cele două specii, şi pentru prima dată, cu o bruscă înfiorare, mi-am dat seama de unde provenea carnea pe care o văzusem. Şi, totuşi, era prea groaznic! Am privit-o pe mica Weena, dormind lângă mine, cu faţa ei palidă ca o stea, sub lumina stelelor, şi am gonit pe dată acest gând.

În timpul acelei nopţi lungi, mi-am ţinut gândul cât am putut mai departe de Morloci şi m-am străduit să-mi trec vremea căutând, în noul tablou al cerului, urme ale vechilor constelaţii. Cerul se menţinea senin, cu excepţia unui mic nor întunecat. Fără îndoială că am mai şi aţipit. Apoi, pe măsură ce veghea mea devenea tot mai obositoare, cerul a început să pălească dinspre răsărit, ca reflexia unui foc incolor, şi bătrâna lună s-a ivit, subţire, ascuţită şi albă. Şi, aproape imediat în urma ei, înhăţând-o şi inundând-o, veniră zorile, mai întâi palide, apoi devenind tot mai roşii şi mai puternice. Nici un Morloc nu s-a apropiat de noi. Într-adevăr, nu văzusem nici unul în noaptea aceea pe deal. Şi, cu încrederea pe care ţi-o dă lumina zilei, frica mi s-a părut aproape necugetată. M-am sculat şi am văzut că piciorul care şchiopătase avea glezna umflată şi călcâiul rănit; aşa că m-am aşezat iar jos, mi-am scos pantofii şi i-am aruncat.

Am trezit-o pe Weena şi am coborât în pădure, care acum nu mai era neagră şi ostilă, ci verde şi primitoare. Am găsit câteva fructe cu care să ne astâmpărăm foamea. Curând ne-am întâlnit cu alţi câţiva Eloi, care râdeau şi dansau la soare, ca şi cum noaptea nici nu ar fi existat pe lume. Şi m-am gândit încă o dată la bucăţile de carne pe care le văzusem! Acum eram sigur de provenienţa lor şi compătimeam din toată inima acest ultim pârâu ce mai rămăsese din marele fluviu al omenirii. Cu siguranţă că în vreo epocă

din Trecutul Îndepărtat al declinului omenirii, Morlocii au suferit de foame. Poate că se hrăniseră cu şobolani şi alte dihănii asemănătoare. Chiar şi acum omul este mult mai puţin pretenţios şi exclusivist în privinţa hranei, decât a fost altădată — mult mai puţin decât orice maimuţă. Prejudecata sa împotriva cărnii de om nu este un instinct adânc înrădăcinat. Şi astfel, aceşti inumani fii ai omului... Am încercat să privesc lucrurile dintr-un punct de vedere ştiinţific. La urma urmei ei erau mai puţin umani şi mai îndepărtaţi de noi decât strămoşii noştri canibali de acum trei sau patru mii de ani. Iar inteligenţa, care ar fi făcut din această stare de lucruri un adevărat chin, dispăruse. De ce trebuia să mă mai frământ? Eloii erau tocmai buni pentru hrană, iar Morlocii îi păstrau şi îi vânau, ca pe nişte furnici — probabil că aveau grijă să-i şi hrănească. Şi Weena dansa în preajma mea!

Am încercat să mă apăr de groaza ce mă cuprindea, privind toate acestea ca o severă pedepsire a egoismului omenesc. Omul fusese mulţumit să trăiască în belşug şi plăceri, pe socoteala trudei semenului său, îşi luase Necesitatea drept lozincă şi scuză, şi cu timpul Necesitatea se întorsese împotriva lui. Am încercat chiar un sentiment de dispreţ, în genul lui Carlyle[9], faţă de această mizerabilă aristocraţie în decădere. Dar acest fel de a gândi era insuportabil. Oricât de gravă ar fi fost decăderea lor intelectuală, Eloii păstrează prea mult din forma umană ca să nu-mi atragă simpatia, şi să nu mă facă, vrând-nevrând, să înţeleg decăderea şi Frica lor.

În acele momente aveam o idee foarte imprecisă

---

[9] Thomas Carlyle — istoric englez (1795-1881), creatorul unei teorii reacţionare despre cultul eroilor, teorie care exclude rolul maselor din istorie. Carlyle credea într-o aristocraţie a eroilor, nu în cea ereditară, şi Wells se raliază numai dispreţului faţă de cea din urmă.

asupra drumului pe care trebuia să-l urmez. Primul lucru era să-mi asigur un loc sau un refugiu sigur, şi să-mi făuresc, cum voi putea, arme de metal sau de piatră. Era o necesitate imediată. În al doilea rând speram să-mi procur mijloace de făcut focul, astfel încât să am la îndemână o forţă, ca armă, căci nimic, după câte ştiam, nu era mai eficace împotriva Morlocilor. Apoi, voiam să născocesc vreun dispozitiv cu ajutorul căruia să sfărâm uşile de bronz de sub Sfinxul Alb. Mă gândeam la un fel de berbec. Aveam convingerea că, izbutind să trec dincolo de aceste uşi şi având cu ce să-mi luminez drumul, aş putea să descopăr Maşina Timpului, şi să mă salvez. Nu puteam să-mi închipui că Morlocii erau atât de puternici ca s-o fi cărat prea departe. Mă hotărâsem s-o aduc cu mine, în vremea noastră, şi pe Weena. Şi, frământând în gând astfel de planuri, mi-am continuat drumul spre clădirea pe care o alesesem ca locuinţă.

XI. PALATUL DE PORŢELAN VERDE

Când ne-am apropiat, pe la amiază, Palatul de Porţelan Verde ne-a întâmpinat pustiu şi ruinat. În ferestre rămăseseră doar rămăşiţe ciobite de geam, bucăţi mari căzuseră din faţada verde, ramele metalice erau măcinate de vreme. Palatul se înălţa pe o pajişte înverzită, şi, privind spre nord-est, înainte de a intra, am fost surprins văzând un estuar mare, poate chiar un fel de golf, pe locul unde cred că fuseseră cândva Wandsworth şi Battersea. M-am gândit atunci — deşi nu mi-am dus gândul până la capăt — la soarta pe care o avuseseră, sau o aveau — fiinţele vii din mare.

Materialul din care era construit palatul s-a dovedit a fi într-adevăr porţelan, şi pe faţada lui am văzut o

inscripţie cu caractere necunoscute. M-am gândit, cam prosteşte, că Weena m-ar putea ajuta s-o descifrez, dar mi-am dat seama că ei nu-i trecuse vreodată prin cap nici măcar ideea scrisului. Cred că ea îmi părea mai umană decât era de fapt doar pentru că afecţiunea ei era atât de umană.

În dosul marilor uşi deschise şi sparte am găsit, în loc de obişnuita sală, o galerie lungă, luminată de mai multe ferestre laterale. La prima vedere, amintea de un muzeu. Podeaua era acoperită cu plăci pline de praf, şi un lung şir de obiecte de tot felul erau învelite în aceeaşi haină cenuşie. Apoi am zărit, stând straniu şi stingherit în mijlocul încăperii, ceva ce părea să fie partea de jos a unui schelet imens. Am recunoscut, după piciorul oblic, că era vreo creatură dispărută, în genul unui Megatherium[10]. Ţeasta şi oasele din partea superioară zăceau alături, în stratul gros de praf, şi într-un loc, unde apa de ploaie se scursese printr-o crăpătură a tavanului, însuşi scheletul era ros. Mai departe, în galerie, era aşezat scheletul uriaş al unui Brontozaur. Ipoteza muzeului se confirma. Apropiindu-mă de un perete lateral, am găsit ceva ce părea să fie nişte rafturi înclinate şi, îndepărtând pătura de praf, am dat peste cunoscute cutii de sticlă din vremurile noastre. Judecând după starea de perfectă conservare a obiectelor dinăuntru, cutiile erau închise ermetic.

Ne aflam, desigur, printre ruinele vreunui recent South Kensington![11] În prima sală, se pare, era Secţia Paleontologică, şi trebuie că aici fusese o splendidă colecţie de fosile, deşi procesul inevitabil de descompunere, îndepărtat pentru un timp şi care, prin

---

[10] Megatherium — mamifer uriaş care a trăit în epoca terţiară şi cuaternară în America.

[11] South Kensington — cartier londonez cu foarte multe muzee. Uneori, acest nume este atribuit muzeului “Victoria şi Albert”, situat în acelaşi cartier.

dispariţia bacteriilor şi a ciupercilor, îşi pierduse nouăzeci şi nouă la sută din vigoare, era acum, cu o extremă încetineală, dar şi cu o extremă siguranţă, din nou în acţiune asupra comorilor din muzeu. Ici şi colo am găsit rare fosile, sparte în bucăţi, sau înşirate pe fibre de trestie. În câteva locuri casetele fuseseră luate cu totul — de către Morloci, îmi închipui. Locul era foarte liniştit. Praful gros ne înăbuşea paşii. Weena, care rostogolise un arici de mare pe geamul înclinat al unei casete, s-a apropiat pe când priveam în jur, m-a luat de mână în tăcere şi a rămas lângă mine.

La început am fost atât de surprins de acest antic monument al unei ere intelectuale, încât nu m-am gândit la posibilităţile pe care mi le prezenta. Chiar şi preocupările în legătură cu Maşina Timpului se retrăseseră din gândul meu.

Judecând după mărimea clădirii, acest Palat de Porţelan Verde conţinea mult mai mult decât o galerie de Paleontologie; poate că avea şi galerii de istorie; s-ar putea să aibă chiar şi o bibliotecă! Pentru mine, cel puţin în împrejurările în care mă aflam, acestea ar fi fost mult mai interesante decât spectacolul vechii geologii în decădere. Cercetând în continuare, am găsit încă o galerie scurtă care o străbătea transversal pe prima. Părea dedicată mineralelor şi descoperirea unui bloc de sulf m-a făcut să mă gândesc la praful de puşcă. Dar n-am putut găsi salpetru; de fapt, n-am găsit nici un fel de nitraţi. Dispăruseră, fără îndoială, cu veacuri în urmă. Şi totuşi, sulful mă preocupa şi mi-a trezit sumedenie de gânduri. Cât despre restul galeriei, deşi, în general, obiectele de acolo erau mai bine conservate din câte întâlnisem, nu mă prea interesa. Nu sunt specialist în mineralogie, aşa că am coborât către o aripă foarte ruinată, mergând paralel cu prima

sală. Se pare că această secţie fusese destinată istoriei naturale, dar totul devenise de multă vreme de nerecunoscut. Câteva rămăşiţe zbârcite şi înnegrite din ceea ce fuseseră cândva nişte animale împăiate, vase în care zăceau mumii uscate, care avuseseră cândva viaţă, un praf negricios de plante moarte: asta era tot!

Îmi părea rău, pentru că aş fi fost bucuros să pot urmări minuţioasele reajustări prin care se ajunsese la cucerirea naturii vii. Apoi, am ajuns într-o galerie de proporţii pur şi simplu colosale, dar neobişnuit de prost luminată, având podeaua puţin înclinată din capătul pe unde am intrat. Din loc în loc atârnau din tavan globuri albe — multe din ele crăpate şi sparte — care sugerau că iniţial clădirea fusese iluminată artificial. Aici eram mai în elementul meu, căci pretutindeni se înălţau siluete imense ale unor maşini, roase adânc de vreme şi multe dintre ele distruse de tot. Câteva rămăseseră însă, aproape complete, şi eram înclinat să mai zăbovesc, cu atât mai mult cu cât cea mai mare parte dintre ele mă interesau, ca nişte enigme, şi nu puteam să mă lansez decât în vagi presupuneri asupra destinaţiei lor. Mă gândeam că, dacă aş putea să le rezolv taina, m-aş afla în posesia unor forţe care poate mi-ar fi fost de folos împotriva Morlocilor.

Brusc, Weena a venit foarte aproape de mine. Atât de brusc, încât m-a speriat. Dacă n-ar fi fost ea, cred că n-aş fi observat că podeaua galeriei era înclinată[12]. Capătul la care ajunsesem era chiar deasupra solului, şi era luminat de nişte ferestre rare, ca nişte crăpături. Pe măsură ce coboram, solul trecea peste nivelul ferestrelor, până când în faţa fiecăreia rămânea un fel de puţ, ca la subsolurile caselor din Londra, având doar

[12] S-ar putea, desigur, ca podeaua să nu fi fost înclinată, ci ca muzeul să fi fost clădit pe coasta dealului (nota lui H. G. W).

o linie îngustă de lumină la capătul de sus. Am continuat să merg încet, privind nedumerit maşinile şi eram prea atent la ele ca să observ micşorarea treptată a luminii, până când teama crescândă a Weenei mi-a atras atenţia. Atunci am văzut că galeria se cufunda în cele din urmă într-un întuneric complet. Am ezitat o clipă şi, privind în jurul meu, am văzut că praful era mai puţin abundent şi suprafaţa lui mai puţin netedă. Mai departe, spre întuneric, covorul de praf părea să fie întrerupt de urme mici şi înguste de paşi. Văzând aceasta, mi-a revenit senzaţia prezenţei imediate a Morlocilor. Simţeam că îmi pierd vremea cu această cercetare academică a maşinăriilor. Mi-am adus aminte că după-amiaza era înaintată şi că încă nu găsisem nici o armă, nici un refugiu, nici un mijloc de a face focul. Şi, apoi, jos, în bezna îndepărtată a galeriei, am auzit un zgomot caracteristic de paşi, şi aceleaşi sunete ciudate pe care le auzisem în puţ.

Am luat-o pe Weena de mână. Apoi, venindu-mi deodată o idee, am lăsat-o şi m-am îndreptat către o maşină din care ieşea un mâner asemănător celor de la macazuri. Urcându-mă pe postament şi apucând mânerul cu amândouă mâinile, am tras de el cu toată puterea într-o parte. Deodată Weena, părăsită în mijlocul sălii, a început să scâncească. Socotisem destul de bine tăria drugului, căci după un efort de un minut a plesnit, şi am ajuns-o pe Weena din urmă, ţinând în mână o măciucă mai mult decât suficientă, socoteam eu, pentru ţeasta oricărui Morloc pe care l-aş fi întâlnit. Şi doream din toată inima să ucid câţiva Morloci! Veţi gândi, poate, că dorinţa de a-ţi ucide proprii urmaşi este cât se poate de inumană. Dar era imposibil, într-un fel, să vezi ceva omenesc la aceste fiinţe. Numai teama de a o lăsa singură pe Weena, şi

convingerea că dacă începeam să-mi potolesc setea de a ucide, Maşina Timpului ar putea avea de suferit, m-au oprit de a mă duce de îndată în galerie şi de a ucide brutele pe care le auzeam.

Ei bine, cu măciuca într-o mână şi ţinând pe Weena cu cealaltă, am ieşit din această galerie şi am intrat într-o alta, mai mare, care la prima vedere îmi amintea de o capelă militară împodobită cu drapele zdrenţuite. Apoi am recunoscut zdrenţele brune şi înnegrite care erau atârnate pe pereţi ca fiind rămăşiţele unor cărţi putrezite. De mult se făcuseră fărâme, şi orice urmă de tipar dispăruse de pe ele. Doar ici şi colo se mai vedeau coperţi îndoite şi închizătoare de metal, rupte, care spuneau destul de mult. Dacă aş fi fost un om de litere, poate că aş fi făcut reflecţii morale asupra inutilităţii oricărei ambiţii. Dar aşa, lucrul care m-a izbit cel mai mult a fost viziunea unei uriaşe risipe de muncă, căreia îi stătea mărturie această imensitate sumbră de hârtie putrezită. Trebuie să mărturisesc că atunci m-am gândit mai ales la „***Philosophical Transaction***”[13] şi la cele şaptesprezece lucrări asupra opticii, scrise de mine.

Apoi, urcând pe o măsuţă largă, am ajuns la ceea ce trebuie că fusese cândva o galerie de chimie tehnică. Aveam mari speranţe să fac aici descoperiri folositoare. În afară de un capăt unde tavanul se prăbuşise, această galerie era bine păstrată. Am căutat nerăbdător pe la fiecare casetă care nu era spartă. Şi în cele din urmă, într-una din casetele închise ermetic, am găsit o cutie de chibrituri. Cu multă nerăbdare le-am încercat. Erau în perfectă stare. Nu erau nici măcar umede. M-am întors spre Weena.

[13] Cunoscută publicaţie, fondată în 1665, şi care apare şi astăzi. Se ocupă de cercetări fizico-matematice şi din domeniul ştiinţelor naturii.

“Să dansăm”, i-am strigat în propria ei limbă. Căci acum aveam o adevărată armă împotriva creaturilor oribile de care mă temeam. Şi astfel, în acest muzeu părăsit, pe covorul gros şi moale de praf, spre imensa plăcere a Weenei, am executat un fel de dans combinat, fluierând cât puteam mai vesel cântecul *The Land of the Leal*[14]. În parte, dansul era un modest cancan, în parte un step, în parte un dans al poalelor (în măsura în care redingota îmi permitea), şi în parte era un dans original. Căci, după cum ştiţi, sunt inventiv din fire.

Şi acum mă gândesc cât de ciudat, şi cât de fericit fusese pentru mine faptul că această cutie de chibrituri a putut să scape, ani nenumăraţi, de stricăciunea trecerii timpului. Şi tot atât de neaşteptată a fost faptul că am găsit şi o substanţă la care nici nu mă gândisem, şi anume camfor. Am găsit-o într-un vas sigilat, care din întâmplare, cred, fusese închis într-adevăr ermetic. Am crezut mai întâi că este ceară de parafină şi prin urmare am spart vasul. Dar mirosul de camfor era prea pătrunzător. În descompunerea universală, această substanţă volatilă se întâmplase să supravieţuiască, poate de-a lungul a mii de secole. Îmi amintea de o pictură în sepia pe care o văzusem cândva, executată cu cerneala unei Belemnite[15] fosile care trebuie că pierise şi se fosilizase cu milioane de ani în urmă. Eram pe punctul să arunc camforul, dar mi-am adus aminte că era inflamabil şi că ardea cu o flacără vie — era, de fapt, o lumânare excelentă — aşa că l-am băgat în buzunar. În orice caz, n-am găsit nici un fel de explozibil, nici vreun alt mijloc pentru a dărâma uşile de bronz. Până acum drugul meu de fier

[14] Ţara celor Drepţi.
[15] Belemnite — un soi de moluşte cefalopode fosile.

era lucrul cel mai de preţ peste care dădusem. Cu toate acestea am părăsit galeria foarte mulţumit.

Nu pot să vă povestesc tot ce s-a întâmplat în acea lungă după-amiază. Mi-ar cere un mare efort de memorie să-mi amintesc cercetările mele, în ordinea cuvenită. Îmi aduc aminte de o galerie lungă de rafturi pline de arme ruginite, şi cum am ezitat între drugul meu şi o toporişcă sau o sabie. În orice caz, nu puteam duce două arme deodată, şi bara mea de fier promitea să fie mai bună împotriva uşilor de bronz. Erau numeroase puşti, pistoale şi carabine. Cele mai multe erau transformate în mase de rugină, dar multe erau dintr-un metal nou, şi arătau a fi încă solide. Dar orice fusese cândva cartuş sau pulbere se transformase în praf. Un colţ al galeriei era înnegrit şi spart: probabil, gândeam eu, din cauza vreunei explozii printre exponate. În alt loc era o vastă colecţie de idoli — polinezieni, mexicani, greci, fenicieni, din toate ţările pământului. Şi aici, cedând unui impuls irezistibil, mi-am scris numele pe nasul unui monstru, sculptat în steatită[16], din America de Sud, care mi-a atras atenţia în mod deosebit.

Pe măsură ce se lăsa seara, interesul meu slăbea. Am trecut din galerie în galerie, toate prăfuite, tăcute, adesea ruinate, cu exponatele devenite uneori simple grămezi de rugină şi cărbuni, alteori păstrate ceva mai bine. Într-un loc m-am trezit lângă modelul unei mine de tablă şi apoi, printr-un simplu accident am descoperit, într-o casetă ermetică, două cartuşe de dinamită! Am strigat “Evrica”, şi am spart bucuros caseta. Apoi m-a cuprins o îndoială. Am ezitat. Alegând o mică galerie lăturalnică, am făcut o încercare. Niciodată n-am simţit o dezamăgire atât de mare ca

[16] Steatită — rocă moale, silicat natural de magneziu.

atunci când am aşteptat timp de cinci, zece, cincisprezece minute o explozie care nu s-a mai produs. Desigur, cartuşele de dinamită nu erau decât de model, cum trebuia să şi presupun după aspectul lor. Sunt convins că, dacă n-ar fi fost aşa, aş fi alergat fără răgaz şi aş fi aruncat în aer, în nefiinţă, şi Sfinxul, şi uşile de bronz, dar şi (după cum s-a dovedit) şansele mele de a regăsi Maşina Timpului.

Cred că îndată după asta am ajuns la o curte mică, deschisă, în interiorul palatului. Era acoperită cu iarbă şi avea trei pomi fructiferi. Aşa că ne-am odihnit şi ne-am răcorit. Către apusul soarelui am început să mă gândesc la situaţia noastră. Noaptea se furişa deasupra şi ascunzişul meu inaccesibil încă nu era de găsit. Dar asta mă tulbura acum foarte puţin. Aveam în posesia mea un lucru care era, poate, cea mai bună armă de apărare împotriva Morlocilor — aveam chibrituri! De asemenea aveam în buzunar camforul dacă ar fi fost nevoie de o flacără mai strălucitoare. Mă gândeam că nu puteam face altceva mai bun decât să ne petrecem noaptea în aer liber, protejaţi de un foc. Dimineaţa urma să-mi caut Maşina Timpului. În acest scop nu aveam deocamdată decât măciuca mea de fier. Dar, ştiind mai multe lucruri, îmi făcusem o altă părere în privinţa uşilor de bronz. Până acum, mă abţinusem să le forţez, mai ales din cauza necunoscutului care se ascundea în dosul lor. Niciodată nu mi-au făcut impresia că ar fi prea puternice, şi speram că drugul meu de fier nu era tocmai nepotrivit pentru această treabă.

XII. ÎN BEZNĂ

Am ieşit din palat în timp ce soarele încă nu

dispăruse cu totul sub linia orizontului. Eram hotărât să ajung a doua zi dis-de-dimineaţă la Sfinxul Alb, şi mi-am propus să înaintăm, înainte de a se întuneca, prin pădurea care îmi împiedicase drumul data trecută. Planul meu era să mergem cât mai departe în cursul nopţii şi, apoi, făcând un foc, să dormim apăraţi de flăcările lui. Am cules deci, în timp ce mergeam, toate crengile şi iarba uscată din drumul nostru şi până la urmă aveam braţele pline de uscături. Încărcat astfel, înaintarea noastră era mai înceată decât prevăzusem, şi pe lângă aceasta Weena era obosită. Începusem şi eu, de asemenea, să simt nevoia somnului; aşa că înainte ca noi să ajungem în pădure, se lăsase noaptea de-a binelea. Pe dealul acoperit cu arbuşti, de la marginea pădurii, Weena ar fi vrut să se oprească, temându-se de întunericul din faţa noastră; dar un presentiment ciudat, ca o înştiinţare a unei nenorociri care ne ameninţa, m-a dus înainte. Nu dormisem de o noapte şi două zile, şi eram înfrigurat şi nervos. Simţeam cum somnul venea asupra mea, şi Morlocii o dată cu el.

În timp ce şovăiam, am zărit, nelămurit, printre tufişurile negre din spatele nostru, trei forme ghemuite. Peste tot în jurul nostru era numai lăstăriş şi iarbă înaltă, şi nu mă simţeam în siguranţă faţă de vecinătatea lor vicleană. Pădurea, calculasem eu, avea ceva mai puţin de-o milă lăţime. Dacă am putea să trecem prin ea până la coasta goală a dealului, acolo, credeam, era un loc foarte sigur pentru odihnă: m-am gândit că voi izbuti să-mi luminez drumul prin pădure cu chibriturile şi cu camforul. Şi, totuşi, era limpede că, dacă voiam să-mi luminez drumul cu chibrituri, trebuia să abandonez lemnele de foc: şi cam fără voie, le-am lăsat jos. Şi-atunci mi-a venit ideea că aprinzându-le i-

aş ului pe prietenii noştri din spate. Urma să descopăr, nu peste mult, nebunia atroce a acestui procedeu, dar eu nu m-am gândit decât că era un mod ingenios de a ne acoperi retragerea.

Nu ştiu dacă v-aţi gândit vreodată ce lucru rar trebuie să fie focul în absenţa omului, şi într-o climă temperată. Căldura soarelui este rareori destul de puternică pentru a aprinde arborii, chiar dacă este concentrată de picăturile de rouă, cum se întâmplă câteodată în regiunile tropicale. Trăsnetul poate crăpa şi înnegri copacii, dar rareori dă naştere unor incendii. Vegetaţia putrezită poate uneori să ardă înfundat din cauza căldurii ei de fermentaţie, dar rareori este cuprinsă de flăcări. În decăderea de acum, de asemenea, arta de a face focul fusese uitată pe pământ. Limbile roşii care se ridicau din grămada mea de lemne erau un lucru cu totul nou şi ciudat pentru Weena.

Voia să alerge printre flăcări şi să se joace cu ele. Cred că s-ar fi aruncat în foc dacă n-aş fi reţinut-o. Am luat-o pe sus, şi, în ciuda împotrivirii ei, m-am cufundat cu curaj drept înainte prin pădure. O bucată de drum, mersul mi-a fost luminat de flăcările focului. Uitându-mă înapoi, am putut vedea, printre trunchiurile dese de copaci, că flacăra se întinsese de la grămada mea de vreascuri la câteva tufişuri alăturate, şi o linie şerpuită de foc se târa prin iarba de pe deal. Am râs văzând aceasta, şi m-am întors din nou spre copacii întunecaţi din faţa mea. Era foarte întuneric şi Weena s-a agăţat de mine cu putere, dar, pe măsură ce ochii mi s-au obişnuit cu întunericul, era încă destulă lumină ca să mă feresc de trunchiurile copacilor. Deasupra noastră era întuneric complet, afară de câte un petec de cer albastru şi îndepărtat, strălucind din când în

când în mulţime. N-am aprins nici un chibrit, pentru că nu aveam nici o mână liberă. Pe braţul stâng o duceam pe micuţa Weena, iar în mâna dreaptă ţineam drugul de fier.

Câtva timp n-am auzit nimic altceva decât trosnetul vreascurilor de sub picioarele mele, foşnetul uşor al brizei pe deasupra, propria mea respiraţie şi bătaia pulsului. Atunci mi s-a părut că aud un zgomot de paşi în jurul meu. Am lungit pasul cu înverşunare. Zgomotul de paşi s-a făcut tot mai desluşit, şi apoi am auzit acele sunete şi glasuri ciudate pe care le auzisem sub pământ. Erau, desigur, mai mulţi Morloci, şi se apropiau de mine. Într-adevăr, în clipa următoare am simţit ceva pe braţ, apoi cum mă trăgea cineva de haină. Weena s-a înfiorat puternic şi a rămas nemişcată.

Era timpul să aprind un chibrit. Dar, ca să-l scot, a trebuit s-o las jos pe Weena. Aşa am şi făcut şi, în timp ce mă scotoceam prin buzunar, a început, pe întuneric, o luptă în jurul genunchilor mei, într-o tăcere desăvârşită din partea Weenei, învăluită în acelaşi murmur caracteristic al Morlocilor. Mâini mici şi moi mi se căţărau pe haine şi pe spate, atingându-mă chiar şi pe gât. Apoi chibritul s-a aprins sfârâind. L-am ţinut în sus, strălucitor, şi am văzut spinările albe ale Morlocilor alergând printre copaci. Am luat în grabă un bulgăre de camfor din buzunar şi m-am pregătit să-l aprind de îndată ce chibritul se va consuma. Apoi am privit la Weena. Zăcea pe jos, agăţată de picioarele mele, complet nemişcată, cu faţa la pământ. Pătruns de o teamă bruscă, m-am aplecat spre ea. Părea că abia mai respiră. Am aprins bucata de camfor şi am aruncat-o pe pământ, şi, în timp ce pocnea şi strălucea şi gonea Morlocii şi umbrele, am îngenunchiat şi am

ridicat-o pe Weena de jos. Toată pădurea era plină de mişcarea şi murmurul unei mari mulţimi!

Se părea că Weena leşinase. Am pus-o cu grijă pe umăr şi m-am ridicat să-mi continui drumul, şi atunci mi-am dat seama de un lucru îngrozitor. Aprinzând chibriturile, lăsând-o şi ridicând-o pe Weena, m-am răsucit în jur de mai multe ori, şi nu mai aveam nici cea mai slabă idee asupra direcţiei pe care trebuia să merg. Tot ce ştiam era că parcă mă îndreptam din nou spre Palatul de Porţelan Verde. M-a trecut o sudoare rece. Trebuia să hotărăsc repede ce am de făcut. M-am hotărât să aprind un foc şi să ne aşezăm tabăra acolo unde ne aflam. Am rezemat-o pe Weena, încă nemişcată, jos, pe un trunchi acoperit de iarbă şi, în mare grabă, în timp ce prima bucată de camfor se consuma, am început să adun beţe şi frunze. Din loc în loc, din întunericul din jurul meu, ochii Morlocilor străluceau ca nişte rubine.

Camforul licări şi s-a stins. Am aprins un chibrit, şi în acest timp două forme albe, care se apropiaseră de Weena, au fugit în grabă. Una dintre ele era atât de orbită de lumină, încât a dat drept peste mine şi i-am simţit oasele trosnind sub lovitura pumnului meu. A scos un urlet de groază, s-a împleticit puţin şi a căzut jos. Am mai aprins o bucată de camfor şi am continuat să-mi pregătesc focul. Mi-am dat seama cât de uscat era frunzişul de deasupra mea, căci, de când venisem cu Maşina Timpului, cam de o săptămână, nu căzuse nici o ploaie. Aşa că, în loc să mă aplec printre copaci după crengi uscate, am început să sar şi să trag în jos ramurile. În curând aveam un foc cu fum înecăcios, făcut din lemne verzi şi beţe uscate, aşa că puteam să-mi economisesc camforul. M-am tras spre locul unde rămăsese Weena, lângă măciuca mea de fier. Am

încercat tot ce ştiam pentru a o readuce la viaţă, dar ea zăcea ca moartă. N-am putut nici măcar să-mi dau seama dacă mai respira sau nu.

Acum, fumul focului mă învăluia şi mă moleşea. Pe lângă aceasta şi vaporii de camfor pluteau în aer. Focul nu mai avea nevoie să fie alimentat timp de vreo oră. Mă simţeam foarte obosit după efortul făcut şi m-am aşezat jos. Pădurea era plină, de asemenea, de un murmur adormitor pe care nu-l puteam înţelege. Mi s-a părut doar că mi-a căzut capul în piept şi atunci am deschis ochii. Totul era în întuneric şi Morlocii îşi plimbau mâinile pe mine. Scuturându-mă de degetele lor agăţătoare, am căutat grăbit în buzunar cutia de chibrituri, şi — cutia dispăruse! Apoi Morlocii au tăbărât din nou asupra mea. Într-o clipă mi-am dat seama ce se petrecuse. Adormisem, şi focul se stinsese, şi, acum, o amărăciune de moarte mă năpădi. Pădurea era plină de mirosul lemnelor arse. Am fost apucat de gât, de păr, de braţe şi trântit jos. Simţeam cu o groază de nedescris toate aceste creaturi moi, îngrămădite în întuneric deasupra mea. Mă simţeam ca şi cum aş fi fost prins într-o monstruoasă pânză de păianjen. Eram copleşit, şi m-am prăbuşit. Am simţit mişte dinţi mici înfingându-mi-se în gâtlej. M-am rostogolit şi am dat cu mâna peste drugul meu de fier. Asta mi-a dat putere. Am făcut o sforţare să mă scol, scuturând de pe mine şobolanii omeneşti, şi, ţinând strâns drugul, am lovit într-acolo unde socoteam că trebuie să fie feţele lor. Simţeam din plin carnea şi oasele cedând sub loviturile mele, şi, pentru moment, eram liber.

M-a cuprins acea exaltare ciudată care se pare că însoţeşte adesea o luptă grea. Ştiam că atât eu, cât şi Weena eram pierduţi, dar eram hotărât să-i fac pe

Morloci să-şi plătească scump hrana. Mi-am lipit spatele de un copac, învârtind drugul de fier în faţa mea. Întreaga pădure era plină de mişcare şi de strigătele lor. A trecut un minut. Vocile lor păreau din ce în ce mai excitate şi mişcările lor deveneau mai repezi. Şi totuşi, nici unul nu se apropia. Şedeam privind în întuneric. Apoi deodată mi-a revenit speranţa. Dar dacă Morlocilor le era frică? Şi chiar în clipa aceea s-a produs un fapt curios. Întunericul părea că devine luminos. Am început să disting foarte nedesluşit Morlocii în jurul meu — tremurau doborâţi la picioarele mele — apoi am recunoscut, cu surprindere şi nevenindu-mi a crede ochilor, că toţi ceilalţi alergau, într-un puhoi neîntunecat, drept înainte în pădure. Spinările lor nu mai păreau albe, ci roşii. În timp ce îi priveam cu gura căscată, o mică scânteie a plutit de-a curmezişul unui petec de cer înstelat, printre ramuri, şi a dispărut. Şi atunci am înţeles mirosul de lemn ars, murmurul somnoros care acum creştea într-un vuiet puternic, lumina roşie şi fuga Morlocilor.

Ieşind de după copacul lângă care mă adăposteam şi privind îndărăt, am văzut, printre trunchiurile negre ale copacilor apropiaţi, flăcările pădurii cuprinse de foc. Era primul foc pe care-l aprinsesem şi care venea acum după mine. Am căutat-o pe Weena, dar nu mai era nicăieri. Sfârâitul şi trosnetul din spatele meu, pocnetul exploziv pe care-l făcea fiecare copac cuprins de flăcări nu-mi lăsau mult timp de gândire. Ţinând strâns drugul de fier, m-am luat după Morloci. Era o urmărire strânsă. O dată flăcările au izbucnit atât de iute în dreapta mea în timp ce fugeam, încât m-au înconjurat şi am fost nevoit să fug spre stânga. Dar, în cele din urmă, am ieşit într-un mic luminiş, şi în aceeaşi clipă un Morloc a dat peste mine, m-a ocolit şi

s-a năpustit de-a dreptul în flăcări!

Şi-atunci mi-a fost dat să văd lucrul cel mai ciudat şi mai oribil, cred, din toate câte am văzut în acea epocă a viitorului. Tot spaţiul din jur era luminat ca ziua de lumina focului. În centru era o movilă în vârful căreia fumega un păducel pârjolit. Dincolo de moviliţă era un alt braţ al pădurii aprinse, şi limbile galbene care se înălţau din copaci se răsuceau, încercuind complet spaţiul cu un zid de flăcări. Pe povârniş erau vreo treizeci sau patruzeci de Morloci, orbiţi de lumină şi căldură, bâjbâind încoace şi-ncolo, dând unii peste alţii în zăpăceala care-i cuprinsese. La început nu mi-am dat seama că erau orbiţi şi loveam furios în ei, cu drugul, de câte ori se apropiau de mine, într-o frică desperată, omorând unul şi schilodind alţi câţiva. Dar când am văzut gesturile unuia dintre ei, orbecăind pe sub păducel şi îndreptându-se spre marea flăcărilor roşii, când le-am auzit gemetele, m-am convins că sunt total neputincioşi şi nenorociţi în bătaia luminii, aşa că nu i-am mai lovit.

Şi, totuşi, din când în când, câte unul se repezea drept spre mine, şi asta mă făcea să mă dau repede la o parte din drumul lui, tremurând tot de groază. La un moment dat, flăcările s-au potolit şi mi-a fost teamă că acele creaturi ticăloase vor putea din nou să mă vadă. M-am gândit chiar să le-o iau înainte şi să încep eu lupta, omorând câţiva dintre ei; dar focul a izbucnit cu o nouă putere, şi am rămas locului. Am umblat printre ei, de-a lungul dealului, ocolindu-i, căutând vreo urmă a Weenei. Dar Weena nu mai era nicăieri.

În cele din urmă m-am aşezat jos, pe vârful movilei, privind strania şi neverosimila vecinătate a fiinţelor orbite care dibuiau în toate părţile, chemându-se între ele cu sunete neînţelese, atunci când lumina focului

cădea asupra lor. Trâmbe răsucite de fum se ridicau spre cer, şi prin câte o spărtură a acestor perdele roşii sclipeau stelele îndepărtate, ca şi cum ar fi aparţinut altui univers. Doi sau trei Morloci au dat, buimăciţi, peste mine, şi eu i-am îndepărtat cu lovituri de pumni, tremurând în timp ce-i loveam.

Am fost convins, cea mai mare parte a nopţii, că totul era un coşmar. M-am muşcat şi am ţipat, într-o sălbatică dorinţă de a mă trezi. Am izbit pământul cu mâinile, m-am ridicat şi m-am aşezat iar jos, am rătăcit de colo până colo, şi iar m-am aşezat jos. Apoi am început să mă frec la ochi şi să-l rog pe Dumnezeu să mă trezească din coşmar. De trei ori am văzut cum nişte Morloci îşi lăsau capul în jos, într-un fel de agonie, şi se aruncau în desişul flăcărilor. Dar, în cele din urmă, deasupra focului roşu care se mai potolise, deasupra valurilor negre de fum şi a cioturilor de copaci, albite de cenuşă şi înnegrite de fum, deasupra acestor fiinţe fantomatice, al căror număr se tot împuţina, s-a revărsat lumina albă a zilei.

Am căutat din nou, dar n-am găsit nici o urmă a Weenei. Era evident că Morlocii lăsaseră micul ei trup în pădure. Nici nu pot să vă spun cât de mult mă uşura gândul că scăpase astfel de soarta îngrozitoare căreia îi era hărăzită. Când m-am gândit la aceasta, era cât pe-aci să încep un masacru al nevolnicelor spurcăciuni din jurul meu, dar m-am abţinut. Movila, v-am mai spus, era ca un fel de insulă în pădure. De pe vârful ei puteam acum să disting, printr-un nor de fum, Palatul de Porţelan Verde şi astfel am putut să-mi dau seama de direcţia în care se găsea Sfinxul Alb. Şi astfel, lăsându-i pe aceşti blestemaţi să alerge mai departe de colo-colo, gemând, în timp ce în jur se lumina tot mai de ziuă, mi-am înfăşurat cu iarbă tălpile picioarelor

şi, prin cenuşa fumegândă şi printre cioturile de copaci în care jăratecul încă mai mocnea, am pornit, şchiopătând, către ascunzătoarea Maşinii Timpului. Mergeam încet, căci eram aproape stors de oboseală şi pe deasupra mai şi şchiopătam. Mă stăpânea o durere cumplită pentru moartea oribilă a micuţei Weena, a cărei nenorocire mă copleşea. Acum, în această veche odaie familiară, mi se părea că încerc mai curând tristeţea dintr-un vis, decât o pierdere reală. Dar, în dimineaţa aceea, mă simţeam din nou absolut singur — teribil de singur. Mi-am reamintit de casa mea, de căminul acesta, de unii dintre voi, şi, o dată cu aceste imagini, m-a năpădit un dor dureros.

În timp ce mergeam prin cenuşa fumegândă, sub cerul strălucitor al dimineţii, am făcut o descoperire. În buzunarul de la pantalon mai erau câteva chibrituri vărsate. Cutia se spărsese în buzunar, probabil, înainte de a o pierde.

XIII. CAPCANA SFINXULUI ALB

Cam pe la opt sau nouă dimineaţa am ajuns la scaunul de metal galben de pe care privisem împrejurimile, în seara sosirii mele. M-am gândit la concluziile pripite la care ajunsesem în seara aceea şi n-am putut să nu râd amar de încrederea mea. Aici era aceeaşi privelişte minunată, aceeaşi verdeaţă abundentă, aceleaşi palate splendide şi ruine măreţe, acelaşi fluviu argintiu curgând printre maluri mănoase. Veşmintele vesele ale delicaţilor omuleţi se mişcau de colo până colo printre copaci. Unii se scăldau exact în locul unde o salvasem pe Weena şi, văzându-i, am simţit deodată o durere ascuţită. Cupolele de deasupra intrărilor în lumea subterană se înălţau ca nişte pete în

tot acest peisaj. Acum înţelegeam ce se ascundea dedesubtul frumuseţii oamenilor din Lumea de Deasupra. Ziua lor era fericită, la fel ca ziua vitelor de pe câmp. Ca şi vitele, ei nu cunoşteau duşmani şi nu duceau lipsă de nimic. Şi aveau, ca şi ele, acelaşi sfârşit.

Mă mâhnea gândul că visul intelectului uman fusese atât de scurt. Omul se sinucisese. Se abandonase cu totul confortului şi lipsei de griji, îşi realizase speranţele creînd o societate echilibrată, având drept lozincă securitatea şi permanenţa — ca să ajungă până la urmă aici. Cândva, viaţa şi proprietatea cunoscuseră, desigur, o securitate aproape absolută. Cel bogat îşi asigurase averea şi confortul, muncitorul îşi avea asigurată viaţa şi munca. Fără îndoială că, în acea lume perfectă, nu existase nici o problemă de şomaj, nici o problemă socială nu rămăsese nerezolvată. După aceea, urmase o lungă perioadă de linişte.

Există o lege a naturii, peste care noi trecem cu vederea, şi anume că supleţea intelectului nu este decât o compensaţie a schimbărilor primejdiei şi necazurilor. Un animal în perfectă armonie cu mediul înconjurător este el însuşi un mecanism perfect. Natura nu apelează la inteligenţă decât atunci când neobişnuinţa şi instinctul nu mai sunt de nici un folos. Nu există inteligenţă acolo unde nu există schimbare şi nevoie de schimbare. Numai acele animale care trebuie să înfrunte o imensă diversitate de nevoi şi primejdii dau dovadă de inteligenţă.

Astfel, după părerea mea, omul din Lumea de Deasupra se lăsase dus către o frumuseţe fragilă, iar Lumea Subterană era mânată exclusiv spre o industrie mecanică. Dar acestei stări perfecte îi lipsise ceva

pentru a ajunge un mecanism perfect, şi anume, permanenţa absolută. Se pare că, o dată cu trecerea timpului, modul de alimentaţie a lumii subterane, oricum ar fi fost asigurat, s-a zdruncinat. Mama Necesitate, înlăturată câteva mii de ani, s-a înapoiat în lume şi a început de jos. Lumea Subterană, fiind în contact cu maşinăriile care, oricât ar fi de perfecte, tot au nevoie de puţină gândire, în afară de obişnuinţă, avea, probabil, prin forţa lucrurilor, ceva mai multă iniţiativă, deşi, mai puţin din celelalte caracteristici umane, decât Lumea de Deasupra. Şi, când au început să îndure lipsa cărnii, au revenit la ceea ce fusese oprit până atunci de străvechi obiceiuri. Astfel am văzut eu lucrurile în ultima mea privire asupra lumii din anul opt sute două mii şapte sute unu. Poate să fie o explicaţie total eronată, aşa cum mintea omenească născoceşte adesea. Dar astfel mi-am închipuit eu lucrurile, şi tot astfel vi le prezint şi vouă.

După oboselile, emoţiile şi spaimele ultimelor zile, şi în ciuda mâhnirii mele, scaunul de metal galben, priveliştea liniştită şi soarele cald erau foarte odihnitoare. Eram istovit şi somnoros, şi în curând filozofarea mea s-a transformat în somnolenţă. M-am lăsat în voia ei şi, întinzându-mă pe iarbă, am dormit un somn lung şi înviorător.

M-am trezit cu puţin înainte de apusul soarelui. Acum eram sigur că Morlocii nu mă vor surprinde moţăind şi, după câteva mişcări de înviorare, am coborât dealul, îndreptându-mă către Sfinxul Alb. Ţineam într-o mână drugul de fier, iar cealaltă mână se juca cu chibriturile din buzunar.

Şi atunci s-a întâmplat ceva cu totul neprevăzut. Apropiindu-mă de piedestalul Sfinxului, am văzut cu uimire că uşile de bronz erau deschise. Alunecaseră în

jos pe nişte şanţuri.

M-am oprit chiar în faţa lor, neştiind dacă trebuie să intru.

Înăuntru era o mică încăpere şi, pe un loc puţin mai ridicat, într-un colţ, şedea Maşina Timpului. Cele două manete erau în buzunarul meu. Iată deci că după toate pregătirile mele minuţioase în vederea asedierii, Sfinxul Alb mi se preda de bună voie. Am aruncat cât colo drugul de fier, aproape cu părere de rău că nu-l pot folosi.

Un gând neaşteptat mi-a trecut prin minte, în timp ce mă aplecam să intru. Cel puţin de data aceasta înţelegeam calculele pe care şi le făcuseră Morlocii. Stăpânindu-mi o puternică dorinţă de a izbucni în râs, am păşit prin cadrul de bronz al uşii, spre Maşina Timpului. Am constatat cu surprindere că fusese unsă şi curăţită cu grijă. Până atunci mă întrebasem dacă nu cumva Morlocii o demontează, măcar în parte, pentru a încerca, în felul lor nebulos de a gândi, să-i afle destinaţia.

În timp ce şedeam lângă ea şi o examinam, bucurându-mă de simpla ei atingere, faptul pe care îl aşteptam s-a produs. Plăcile de bronz au alunecat brusc în sus, izbindu-se de pervaz cu un zăngănit puternic. Rămăsesem în beznă — prins în capcană. Cel puţin aşa credeau Morlocii. Am râs încet, înveselit.

Puteam să şi aud chicoteala lor murmurată, pe măsură ce se apropiau de mine. Extrem de calm, am încercat să aprind un chibrit. Nu mai aveam decât să fixez pârghiile şi apoi să dispar ca o fantomă. Dar nu dădusem atenţie unui mic amănunt. Chibritul era din acel soi odios care se aprinde numai când este frecat de cutie.

Vă puteţi imagina cum mi s-a spulberat tot calmul.

Micile brute erau chiar lângă mine. Unul m-a şi atins. Am dat o lovitură, jur-împrejur, pe întuneric, cu manetele şi am început să mă caţăr în şaua maşinii. Atunci s-a agăţat de mine o mână, şi apoi încă una. A trebuit pur şi simplu să lupt din răsputeri ca să scot manetele din strânsoarea Morlocilor, să pipăi în acelaşi timp locul în care trebuia să le fixez. Aproape că mi-au smuls una dintre manete. Simţind că îmi alunecă din mână, a trebuit să împung în întuneric cu capul — şi am auzit clar cum a sunat, sfărâmându-se, ţeasta Morlocului — pentru ca s-o recapăt. Lupta, această ultimă încleştare, era şi mai crâncenă decât cea din pădure. Dar, în cele din urmă, am fixat maneta şi am împins-o înainte. Mâinile care mă atingeau au alunecat de pe mine. Apoi întunericul de pe ochi mi s-a risipit. M-am trezit înconjurat de aceeaşi lumină cenuşie şi de acelaşi tumult pe care vi le-am descris mai înainte.

XIV. O VIZIUNE ŞI MAI ÎNDEPĂRTATĂ

V-am mai vorbit despre senzaţia de rău şi ameţeală pe care le încerci atunci când călătoreşti în Timp. De data aceasta nici nu eram bine aşezat, şedeam oblic pe şa, şi într-o poziţie nestabilă. Un timp nedefinit am rămas agăţat de Maşină, pe când ea se zdruncina şi vibra, fără să-mi pot da seama cum mergeam, şi când m-am gândit să privesc din nou cadranele, am rămas încremenit văzând unde ajunsesem. Un cadran înregistrează zilele, altul miile de zile, altul milioanele de zile şi altul miile de milioane. În loc să fi tras manetele îndărăt, le împinsesem însă înainte, în aşa fel Maşina gonea spre viitor, iar când am cercetat cadranele, am descoperit că indicatorul miilor de zile se învârtea, tot atât de repede ca şi secundarul unui

ceas, spre viitor.

În timp ce zburam tot mai departe, a început să se producă încet o anumită schimbare a nebuloasei din jur. Cenuşiul tremurător a devenit mai întunecat, apoi — deşi continuam să călătoresc cu o viteză uimitoare — clipirea succesivă a zilelor şi a nopţilor, care indica de obicei o viteză mai mică, a devenit din ce în ce mai accentuată. La început faptul m-a nedumerit foarte mult. Zilele şi nopţile alternau din ce în ce mai rar, soarele trecea tot mai încet de-a curmezişul cerului, până când mi s-a părut că drumul lui durează secole întregi. În cele din urmă, un crepuscul constant s-a aşternut asupra pământului, crepuscul întrerupt doar când şi când de câte o cometă ce strălucea pe cerul întunecos. Fâşia de lumină care îmi indica drumul soarelui dispăruse de mult; soarele încetase să mai apună — doar se ridica şi se lăsa spre apus — devenind mereu mai mare şi mai roşu. Orice urmă a lunii dispăruse. Din rotirea stelelor, devenită tot mai lentă, rămăseseră numai câteva puncte de lumină care abia se târau. În cele din urmă, cu puţin timp înainte de a mă opri, soarele, roşu şi enorm, a rămas nemişcat, pe linia orizontului, ca o cupolă vastă luminând cu o strălucire tulbure, întretăiată apare de câte o stingere trecătoare. La un moment dat s-a reaprins cu putere, dar a revenit repede la lumina roşcată şi posomorâtă. Am observat, din această încetinire a răsăritului şi a apusului, că acţiunea fluxului şi refluxului se terminase. Pământul ajunsese să se odihnească cu o singură faţă spre soare, la fel cum, în zilele noastre, Luna priveşte spre Pământ cu o singură faţă. Cu multă grijă, căci mi-am amintit de căderea mea de la prima oprire, am început să-mi încetinesc mersul. Indicatoarele s-au rotit din ce în ce

mai încet, până când cele care arătau miile mi s-au părut nemişcate, iar cele ale zilelor au început să-şi lase o umbră pe cadran. Tot mai încet, până când am întrezărit conturul nelămurit al unui ţărm pustiu.

Am oprit foarte încet şi am rămas pe Maşina Timpului, privind în jur. Cerul nu mai era albastru. Spre nord-est era negru, ca de cerneală, şi pe fondul lui întunecat sticleau puternic şi neclintit stele albe şi palide. Deasupra capului, cerul era de un roşu-închis, fără stele, iar spre sud-est devenea strălucitor, de un roşu-luminos, acolo unde, tăiat de linia orizontului, se afla discul imens al Soarelui, roşu şi nemişcat. Stâncile din preajma mea erau colorate în roşu-aprins şi orice urmă de viaţă pe care am văzut-o la început era vegetaţia de un verde-închis, acoperind orice loc mai proeminent pe povârnişul dinspre sud-est; era acelaşi verde bogat care se poate vedea la muşchiul din pădure sau la lichenii din peşteri: plante ce cresc într-un veşnic amurg.

Maşina se afla pe un mal înclinat. Marea se întindea departe spre sud-est, devenind viu-strălucitoare spre orizont, lângă cerul întunecat. Nu vedeam nici talazuri mari, nici valuri, căci nu se făcea simţită nici o suflare de vânt. Numai o uşoară unduire uleioasă o ridica şi o cobora, ca o respiraţie slabă, arătându-mi că eterna mare se mişca şi trăia. De-a lungul ţărmului, de care uneori se izbea apa, era o crustă groasă de sare — trandafir sub cerul livid. Aveam o senzaţie de apăsare în tâmple şi mi-am dat seama că respiram foarte repede. Senzaţia îmi amintea de singura mea încercare de alpinism şi am înţeles că aerul era mai rarefiat decât astăzi.

Departe, de deasupra malului pustiu s-a auzit un ţipăt ascuţit şi am văzut un animal, ca un fel de imens

fluture alb, zburând cu mişcări neregulate, bătând din aripi şi înălţându-se în sus, spre cer, apoi coborând în cercuri mari şi dispărând după o movilă mai joasă din depărtări. Ţipătul lui era atât de îngrozitor încât m-am înfiorat şi m-am aşezat mai bine în şa. Privind din nou în jur, am văzut că bucata roşcată, pe care o luasem drept stâncă, se mişca încet către mine. Era într-adevăr o fiinţă semănând cu un crab monstruos. Vă puteţi închipui un crab mare cât masa de colo, mişcându-şi cleştii mari, pipăind în jur cu antenele ondulate, lungi ca nişte bice, şi privindu-te cu ochii bulbucaţi, aşezaţi de fiecare parte a frunţii lui de metal? Spinarea îi era zbârcită şi împodobită cu umflături neregulate, şi, pe ici şi colo, avea nişte incrustaţii verzui. Puteam să-i văd, în jurul gurii lui complicate, nenumărate firişoare, agitându-se şi pipăind în timp ce se mişca.

Pe când priveam la această sinistră apariţie care se târa spre mine, am simţit pe obraz o gâdilitură, ca şi cum s-ar fi aşezat o muscă. Am încercat s-o gonesc cu mâna, dar în clipa următoare a revenit şi aproape imediat am mai simţit una lângă ureche. Am dat s-o prind şi am apucat ceva ca un fir, care s-a tras repede din mâna mea. Cu o scârbă teribilă m-am întors şi am văzut că prinsesem antena unui alt crab monstruos care se afla chiar lângă mine. Ochii săi duşmănoşi se roteau în orbitele lor permanente, gura se deschidea pofticioasă, iar cleştii săi uriaşi şi grosolani, mânjiţi cu noroi de alge, se îndreptau asupra mea. Într-o clipă am pus mâna pe pârghie şi am pus între mine şi aceşti monştri un interval de o lună de zile. Mă aflam însă pe acelaşi mal, şi i-am revăzut clar, de îndată ce m-am oprit. Duzini întregi se târau de colo-colo, în lumina sumbră, prin iarba de un verde închis.

Nu vă pot descrie sentimentul de insuportabilă pustietate care domnea asupra lumii. Cerul roşu de la răsărit, întunericul dinspre nord, marea moartă acoperită de sare, ţărmul stâncos pe care se târau încet aceşti monştri respingători, verdele uniform şi cu aspect otrăvitor al lichenilor, aerul rarefiat care rănea plămânii: toate acestea se adunau într-o senzaţie înspăimântătoare. Am mai înaintat o sută de ani şi am dat de acelaşi soare roşu — puţin mai mare, puţin mai amorţit — aceeaşi mare moartă, acelaşi aer îngheţat şi aceeaşi mulţime de crabi de pământ, căţărându-se pretutindeni printre buruienile verzi şi stâncile roşii. Pe cerul dinspre apus se ridica o palidă linie curbă, ca o imensă lună nouă.

Astfel am tot călătorit, în salturi mari de câte o mie de ani sau mai mult, oprindu-mă, atras de taina soartei pământului şi privind cu o stranie fascinaţie la Soarele ce devenea mai mare şi mai palid pe cerul dinspre apus, şi la viaţa ce dispărea treptat de pe bătrânul nostru Pământ. În cele din urmă, la mai mult de treizeci de milioane de ani de acum înainte, uriaşa cupolă roşcată a Soarelui ajunsese să acopere cam a zecea parte din cerul întunecat. Atunci am oprit iar, căci mulţimea crabilor dispăruse, iar ţărmul roşu părea lipsit de viaţă, în afara ierburilor de mare şi a lichenilor de un verde livid. Peisajul era presărat şi cu alb. M-a pătruns un frig muşcător. Fulgi albi de zăpadă cădeau mereu în vârtejuri. Spre nord-est, luciul zăpezii se întindea sub cerul negru, înstelat, şi puteam să văd crestele ondulate ale unor movile alb-trandafirii. De-a lungul ţărmului mării atârnau ciucuri de gheaţă, iar în larg pluteau mase de gheţari; dar cea mai mare întindere a acestui ocean sărat, sângeriu sub veşnicul apus de soare, era încă neîngheţată.

Am privit în jurul meu să văd dacă mai rămăsese vreo urmă de viaţă animală. O teamă nelămurită mă reţinea în şaua maşinii. Dar n-am văzut mişcându-se nimic, pe pământ, pe cer sau în mare. Nămolul verde de pe stânci era singurul lucru care dovedea că viaţa încă nu se stinsese. Un banc scund de nisip apăruse în mare şi apa se retrăsese de la ţărm. Mi s-a părut că văd un corp negru care se mişca pe acest banc, dar a rămas nemişcat de cum l-am privit, şi am socotit că mă înşelase ochiul şi că nu era decât o piatră. Stelele de pe cer străluceau intens şi mi se părea că nu mai clipesc decât foarte puţin.

Deodată, am băgat de seamă că marginea discului solar suferea o schimbare, în partea de apus; o concavitate, ca un golf, apăruse pe conturul circular. Golful devenea tot mai mare. Am privit înspăimântat aproape un minut la întunecimea ce se aşternea deasupra zilei, şi mi-am dat seama că începea o eclipsă. Peste discul soarelui trecea fie Luna, fie planeta Mercur. La început am crezut, desigur, că este Luna, dar am motive să cred că vedeam trecerea unei planete interioare, foarte aproape de pământ.

Întunericul creştea văzând cu ochii, un vânt rece a început să bată în rafale, dinspre răsărit, şi vârtejul de fulgi albi din aer s-a înteţit. Din largul mării se auzeau clipociri şi clopote. În afară de aceste sunete lipsite de viaţă, lumea era tăcută. Tăcută? Ar fi greu să vă descriu această tăcere. Vocea omului, behăitul oilor, ţipetele păsărilor, zumzetul insectelor, mişcarea care formează fondul vieţii noastre — toate acestea nu mai existau. Pe măsură ce întunericul devenea mai dens, fulgii învolburaţi erau tot mai abundenţi, dansându-mi prin faţa ochilor: frigul din aer era tot mai intens. În cele din urmă, unul câte unul, repede, unul după altul,

vârfurile albe ale dealurilor îndepărtate au dispărut în beznă. Briza s-a transformat într-un vânt ce vuia cu putere. Am văzut cum umbra neagră din centrul eclipsei înainta repede înspre mine. În clipa următoare nu se mai vedeau decât stelele palide. Restul nu era decât un întuneric de nepătruns. Cerul era absolut negru.

M-a cuprins groaza de acest întuneric imens. Frigul, care mă pătrundea până la măduva oaselor, şi greutatea dureroasă de a respira m-au copleşit. Am început să tremur şi m-a cuprins un rău de moarte. Apoi pe cer a apărut marginea soarelui, ca un arc roşu. M-am dat jos din maşină, ca să-mi revin. Mă simţeam ameţit şi incapabil să rezist călătoriei de întoarcere. În timp ce stăteam aşa, bolnav şi ameţit, am văzut din nou corpul mişcător de pe bancul de nisip — nu mai era nici o îndoială acum, se mişca — prin apa roşie a mării. Era cât o minge de fotbal, sau poate ceva mai mare, din care ieşeau nişte tentacule; părea negru faţă de apa învolburată, roşie ca sângele, şi sălta în toate părţile. Am avut o senzaţie de leşin. Dar o spaimă teribilă de a zăcea neputincios în acest amurg îndepărtat şi înspăimântător mi-a redat puterea să mă sui în şa.

XV. ÎNTOARCEREA EXPLORATORULUI TIMPULUI

Şi astfel m-am întors. Cred că mult timp am rămas în nesimţire, pe maşină. A început iar clipitul des al succesiunii zilelor şi a nopţilor, soarele a devenit iar auriu, cerul albastru. Am început să respir cu mai multă uşurinţă. Contururile pământului urmăreau fluctuaţia fluxului şi refluxului. Acele indicatoare se învârteau îndărăt pe cadrane. În cele din urmă am zărit

iar umbrele nelămurite ale caselor, urmele omenirii în decadenţă. Şi acestea s-au schimbat şi au pierit, şi altele le-au luat locul. Apoi, când cadranul care arăta milioanele a ajuns la zero, am încetinit viteza. Am început să recunosc propria noastră arhitectură, măruntă şi familiară, indicatorul miilor a revenit la punctul de plecare, ziua şi noaptea se succedau din ce în ce mai încet. Apoi vechile ziduri ale laboratorului au apărut în jurul meu. Foarte încet, de data aceasta, am încetinit mecanismul.

Am văzut un lucru care mi s-a părut ciudat. Cred că v-am spus că atunci când am pornit, înainte ca viteza să devină prea mare, Doamna Watchett trecuse prin odaie ţâşnind, după cum mi s-a părut, ca o rachetă. Când m-am întors, am trecut din nou prin momentul când ea traversase laboratorul. Dar acum fiecare mişcare a ei părea să fie exact reversibil celor dinainte. Uşa de la celălalt capăt s-a deschis, doamna Watchett s-a strecurat în tăcere în laborator, de-a-ndăratelea, şi a dispărut în dosul uşii prin care intrase prima dată. Chiar înainte de asta mi s-a părut că-l văd pe Hillyer pentru o clipă; dar a trecut şi el ca un fulger.

Am oprit maşina şi am văzut din nou în jurul meu vechiul, familiarul meu laborator, instrumentele şi dispozitivele mele, aşa cum le lăsasem. Am coborât din maşină, clătinându-mă, şi m-am aşezat pe o bancă. Timp de câteva minute am fost scuturat de un tremur puternic. Apoi m-am mai liniştit. În jurul meu se afla iar vechiul meu atelier, exact cum fusese înainte. Poate că adormisem acolo, şi totul nu fusese decât un vis.

Şi totuşi, nu! Maşina plecase din colţul de sud-est al laboratorului. Acum se odihnea în colţul de nord-vest, în faţa peretelui, unde aţi văzut-o şi voi. Este exact distanţa între mica pajişte şi piedestalul Sfinxului Alb,

unde îmi duseseră Morlocii Maşina.

Un timp n-am putut să gândesc la nimic. Apoi m-am ridicat şi am străbătut coridorul până aici, şchiopătând, pentru că încă mă durea călcâiul, şi simţindu-mă năclăit de murdărie. Am văzut *The Pall Mall Gazette* pe masa de lângă uşă. Am aflat că data era într-adevăr cea de azi şi, privind la pendul, am văzut că era aproape ora opt. V-am auzit vocile şi zgomotul farfuriilor. Am ezitat — mă simţeam tare bolnav şi slăbit. Atunci am adulmecat mirosul bun de friptură şi am deschis uşa.

Restul îl ştiţi. M-am spălat, am mâncat şi acum vă istorisesc întâmplarea.

XVI. DUPĂ POVESTIRE

— Ştiu, zise el după o pauză, că toate acestea vi se vor părea absolut de necrezut, dar pentru mine singurul fapt de necrezut este că în seara aceasta mă aflu aici, în această odaie familiară, privind feţele voastre prietenoase şi povestindu-vă toate aceste aventuri stranii. Se uită la Medic: Nu. Nu pot să mă aştept ca dumneata să mă crezi. Ia-o drept o minciună — sau o profeţie. Spune că am adormit în atelier. Consideră că, speculând asupra destinelor rasei noastre, am dat naştere acestei închipuiri. Consideră drept un simplu artificiu afirmaţia mea că totul ar fi adevărat, un artificiu introdus pentru a mări interesul povestirii. Dar, luând toate acestea drept o poveste, ce părere ai despre ea?

Îşi scoase pipa şi începu, în felul său obişnuit, nervos, să bată cu ea în barele grătarului. Se făcu un moment de tăcere. Apoi, scaunele începură să scârţâie şi pantofii să se frece pe covor. Ridicându-mi privirea de

pe faţa Exploratorului Timpului, privii în jur, la auditoriul său. Toţi erau în întuneric şi mici pete colorate pluteau în faţa lor. Medicul părea absolut în contemplarea gazdei. Editorul privea ţintă la capătul ţigării sale de foi — a şasea. Ziaristul se scotocea după ceas. Ceilalţi, după câte îmi amintesc, rămăseseră nemişcaţi.

Editorul se ridică suspinând.

— Ce păcat că nu eşti un scriitor de poveşti! zise el, punându-şi mâna pe umărul Exploratorului Timpului.

— Nu crezi?

— Ei bine...

— Bănuiam că nu.

Exploratorul Timpului se întoarse spre noi:

— Unde sunt chibriturile? zise el. Aprinse unul şi vorbi cu pipa în gură pufăind. Ca să vă spun adevărul... Cu greu o cred eu însumi... Şi totuşi...

Privirea îi căzu, cu o întrebare mută, asupra florilor albe, veştejite, de pe măsuţă. Apoi îşi întoarse mâna cu care ţinea pipa şi l-am văzut privind la câteva zgârâieturi pe jumătate vindecate.

Medicul se ridică, se apropie de lampă şi examină florile.

— Pistilul este ciudat, zise el.

Psihologul se aplecă în faţă ca să le vadă, întinzând mâna după un exemplar:

— Să fiu al naibii dacă nu-i unu fără un sfert, zise Ziaristul. Cum o să ajungem acasă?

— Trăsuri câte vrei în staţie, zise Psihologul.

— Este curios, zise Medicul; dar sunt sigur că nu cunosc ordinul din care fac parte aceste flori. Pot să le iau cu mine?

Exploratorul Timpului ezită o clipă. Apoi spuse brusc:

— Categoric, nu!

— Unde le-ai găsit de fapt? zise Medicul.

Exploratorul Timpului îşi duse mâna la cap. Vorbi ca şi când ar fi încercat să prindă o idee care îl ocolea.

— Mi-au fost puse în buzunar de Weena, pe când călătoream în Timp. Privi împrejur prin odaie. Să fiu al naibii dacă mai sunt sigur de ceva. Odaia aceasta, şi voi toţi, şi atmosfera obişnuită sunt prea mult pentru raţiunea mea. Oare am construit vreodată o Maşină a Timpului, sau un model al Maşinii Timpului? Sau totul nu este decât un vis? Se spune că viaţa este un vis, un biet vis, frumos uneori — dar nu mai pot să suport şi un vis care n-are nici o justificare. Este o nebunie. Şi de unde a venit visul?... Trebuie să mă mai uit o dată la Maşină. Dacă există vreo Maşină!

Luă repede lampa şi se îndreptă cu flacăra ei roşie spre uşă, şi de acolo în coridor. L-am urmărit cu toţii. Acolo, în lumina pâlpâitoare a lămpii, se afla într-adevăr Maşina, ghemuită, urâtă, stând într-o rână, un obiect făcut din alamă, abanos, fildeş şi cuarţ transparent şi lucios. Solidă la pipăit — căci am întins mâna şi i-am pipăit şinele — cu pete brune de unsoare pe fildeş, şi bucăţi de iarbă şi muşchi pe părţile de jos, şi având o şină îndoită într-o parte.

Exploratorul Timpului puse lampa pe bancă şi îşi trecu palma pe şina stricată.

— Este în regulă acum, zise el. Povestea pe care v-am spus-o este adevărată. Îmi pare rău că v-am adus aici, în frig. Ridică lampa şi, într-o tăcere absolută, ne-am întors în fumoar.

Ne conduse în hol şi ajută Editorului să-şi îmbrace haina. Medicul îi privi faţa şi, cu o oarecare ezitare, îi spuse că poate suferă de surmenaj. Exploratorul Timpului râse din toată inima. Mi-l aduc aminte cum şedea în uşa deschisă, salutându-ne.

Am luat, împreună cu Editorul, o trăsură. El considera povestea drept “o minciună sfruntată”. În ceea ce mă priveşte, nu eram în stare să trag nici o concluzie. Povestea era fantastică şi de necrezut, dar relatarea ei era veridică şi sobră. Am rămas treaz cea mai mare parte a nopţii, gândindu-mă la această poveste. M-am hotărât să mă duc a doua zi şi să-l văd din nou pe Exploratorul Timpului. Mi s-a spus că era în laborator, şi, fiind un obişnuit al casei, am urcat să-l caut. Laboratorul era gol. Am privit o clipă la Maşina Timpului, am întins mâna şi am atins maneta. Maşina ghemuită, cu aspect masiv, se legănă ca o ramură scuturată de vânt. Instabilitatea ei mă uimi extrem de mult şi am avut senzaţia din copilărie când mi se interzicea să mă amestec în anumite lucruri. M-am întors prin coridor. Exploratorul Timpului a dat peste mine în fumoar. Venea din casă. Avea un mic aparat fotografic sub un braţ şi un rucsac sub celălalt. A început să râdă când m-a văzut şi mi-a întins să-i strâng cotul.

— Sunt grozav de ocupat, zise el, cu maşina aceea.

— Dar nu e oare o glumă? zisei eu. Călătoreşti într-adevăr prin Timp?

— Călătoresc cu adevărat. Şi mă privi deschis în ochi. Apoi ezită. Ochii săi rătăceau în jurul odăii. Am nevoie doar de o jumătate de oră, zise el. Ştiu de ce ai venit şi este foarte amabil din partea dumitale. Iată câteva reviste. Dacă rămâi la prânz la mine, îţi voi arăta de data aceasta amănunţit cum se călătoreşte în timp, cu exemple, cu tot ce trebuie. Mă ierţi dacă acum te părăsesc?

Am consimţit, abia înţelegând atunci cu adevărat ce voia să spună, iar el dădu din cap şi ieşi pe coridor. Am auzit uşa de la laborator închizându-se cu zgomot, m-

am aşezat într-un scaun şi am luat un ziar. Ce avea oare de gând să facă înainte de prânz? Apoi deodată, citind un anunţ, mi-am adus aminte că îi promisesem lui Richardson, editorul, să mă întâlnesc cu el la două. Am privit la ceas şi am văzut că abia puteam să mai ajung la timp. M-am sculat şi am străbătut coridorul, ca să-l anunţ pe Exploratorul Timpului.

În timp ce puneam mâna pe clanţa uşii, am auzit o exclamaţie, întreruptă în mod ciudat, un declic şi un pocnet surd. Un vârtej de vânt m-a izbit, când am deschis uşa, şi dinăuntru s-a auzit un sunet de sticlă spartă căzând pe podea. Exploratorul Timpului nu era acolo. Mi s-a părut, pentru o clipă, că văd o formă fantomatică, nelămurită, care şedea într-un vârtej de negru şi galben — o formă atât de transparentă, încât banca din dosul ei, cu folie pline de desene, era perfect vizibilă; dar, cât m-am frecat la ochi, fantoma a dispărut. Şi Maşina Timpului dispăruse. În afară de puţin praf plutind în aer, capătul opus al laboratorului era gol. Se pare că se trântise un ochi de geam de la luminator.

Am simţit o uimire fără margini. Ştiam că se petrece ceva straniu şi pentru moment nu puteam să-mi dau seama ce anume. În timp ce şedeam şi priveam aşa, uşa dinspre grădină se deschise şi apăru servitorul.

Ne-am privit unul pe celălalt. Apoi am început să-mi adun gândurile.

— A ieşit domnul... pe aici? întrebai eu.

— Nu domnule. Nimeni n-a ieşit pe aici. Mă aşteptam să-l găsesc în laborator.

Atunci am înţeles. Cu riscul de a-l dezamăgi pe Richardson, am continuat să stau acolo, aşteptându-l pe Exploratorul Timpului: aşteptând cea de-a doua povestire, poate şi mai stranie, şi mostrele, şi

fotografiile pe care le va aduce cu el. Dar acum încep să mă tem că ar trebui să aştept o viaţă întreagă. Exploratorul Timpului a dispărut acum trei ani. Şi, după cum ştie toată lumea, nu s-a mai întors niciodată.

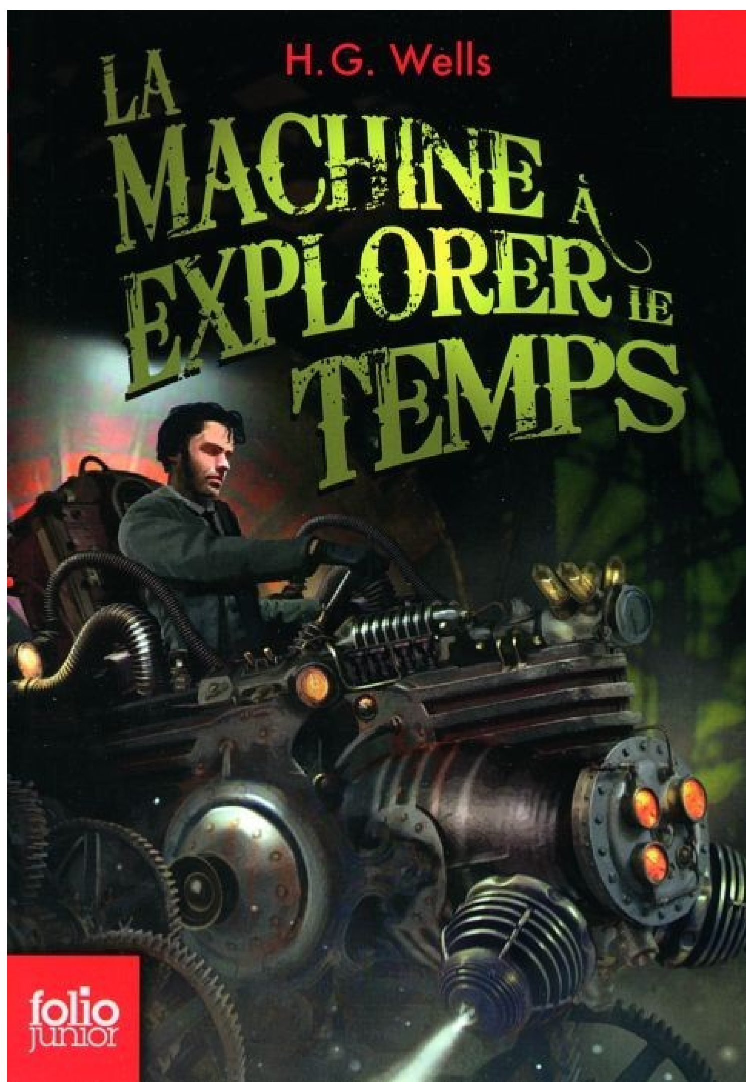
EPILOG

Nu te poţi opri să nu-ţi pui întrebări. Se va mai întoarce vreodată? Poate că a zburat în trecut, şi a dat peste sălbaticii păroşi şi sângeroşi din Era Pietrei Necioplite; în abisurile Mării Cretacice[17]; sau printre saurienii groteşti, uriaşele reptile din Timpurile Jurasice[18]. Poate că, chiar acum — dacă pot spune aşa — rătăceşte pe vreun recif de corali oolitici[19] bântuit de plesiosauri[20], sau pe lângă mările sărate şi pustii ale Perioadei Triasice[21]. Sau poate că merge în viitor, în vreuna din erele mai apropiate, în care oamenii sunt încă oameni, dar în care enigmele epocii noastre sunt dezlegate şi problemele ei apăsătoare au fost rezolvate? Acolo, în deplina maturitate a rasei: căci eu, în ceea ce mă priveşte, nu pot să cred că zilele noastre de experienţe debile, de teorii fragmentare şi de discordie mutuală sunt într-adevăr vremurile de culme ale omului! Repet, în ceea ce mă priveşte. El, o ştiu — căci problema aceasta a fost discutată de noi cu mult înainte de a fi construită Maşina Timpului — se gândea întotdeauna cu tristeţe la Progresul Omenirii şi vedea în creşterea volumului civilizaţiei doar o aglomerare fără rost, care va trebui până în cele din urmă să se năruie, inevitabil, asupra celor ce au făurit-o, şi să-i distrugă. Dacă este aşa, nu ne rămâne decât să trăim ca şi cum nu ar fi aşa. Dar pentru mine, viitorul se arată încă în negru şi alb — imensa mea ignoranţă este rareori luminată de amintirea acestei povestiri. Şi

[17] Cretacic — perioadă a erei secundare.
[18] Timpurile jurasice — perioadă a erei secundare.
[19] Oolitic — format din granule sferice, asemănătoare icrelor.
[20] Plesiosaur — reptilă gigantică din era secundară.
[21] Triasic — prima perioadă a erei secundare.

păstrez cu mine, drept mângâiere, două flori albe, ciudate — acum boţite, înnegrite, presate, şi fără viaţă, stând mărturie că, chiar şi atunci când inteligenţa şi forţa au dispărut, recunoştinţa şi duioşia faţă de aproapele său încă mai dăinuie în inima omului.

S F Â R Ş I T

TABEL CRONOLOGIC

1866 *21 septembrie.* În localitatea provincială Bromley din sudul Angliei se naşte Herbert George Wells într-o familie mic-burgheză sărăcită. Tatăl său era grădinar şi proprietarul unei prăvălii (care foarte curând s-a ruinat), iar mama — jupâneasă la stăpâna unui conac.

1874 La vârsta de 8 ani viitorul scriitor se înscrie la o şcoală cu nume răsunător de Academie comercială cu gând să se facă târgoveţ.

1879 Din cauza greutăţilor materiale ale familiei, este nevoit să înceapă să câştige singur, angajându-se, pe rând, laborant într-o farmacie, comisionar şi băiat de prăvălie, suplinitor la o şcoală primară. Fiecare clipă liberă, precum şi multe din orele de noapte le dedică cititului.

1884 Tânărul Herbert Wells nimereşte la Londra. Devine student la aşa-zisa "Şcoală normală", ce făcea parte din sistemul Universităţii londoneze. Citeşte mult, exersează "compuneri în latină", frecventează diferite cercuri, seminare, dezbateri publice cu participarea vestiţilor oratori ai timpului. Face cunoştinţă cu tinerii socialişti, printre care şi George Bernard Shaw.

1888 Obţine gradul didactic de magistru în biologie. La propunerea profesorului său, celebrul naturalist Thomas Huxley, Wells scrie un manual de biologie. Cartea devine manual de bază în şcoala engleză, fiind reeditată de foarte multe ori, chiar şi atunci când autorul ei era deja cunoscut beletrist.

1888-1895 Ani de zbucium şi căutări. Deşi i se deschidea în faţă perspectiva unei cariere ştiinţifice, a

preferat gazetăria, încercându-şi forţele şi ca scriitor. Pe lângă articole pe teme sociale şi politice, scrie povestiri, dar care apar rar în presă.

1895 Publică prima culegere de schiţe cu titlul *Convorbiri alese cu unchiul.* Tot din acest an datează şi primul său roman fantastic, *Maşina Timpului,* care s-a bucurat de un mare succes, şi Wells s-a hotărât să se dedice totalmente literaturii. Pentru roman a primit suma modestă de 150 lire sterline, cu care se simte "bogat". Părăseşte Londra şi se retrage la baştină în sudul Angliei.

1896 Publică cel de-al doilea roman, *Insula doctorului Moreau,* drept răspuns la *Cartea junglei* de Kipling, care a apărut un an mai înainte. E un roman fantastic despre experienţe ştiinţifice asupra animalelor, problemă ce-i preocupa pe mulţi savanţi. În presă apar şi o serie de povestiri ştiinţifice în care autorul atacă diverse probleme de biologie şi fiziologie. Îl preocupă şi chestiunea existenţei vieţii pe alte planete (povestirea *Oul de cristal).* Tot în acest an editează romanul *Roţile sorţii.*

1897 Scrie romanul *Omul invizibil,* care se consideră şi astăzi printre cele mai populare lucrări de Herbert Wells.

1898 *Războiul lumilor* este următorul roman construit pe aceleaşi principii ca şi precedentele.

1899 Romanul *Când se va trezi cel adormit* a marcat revenirea scriitorului la temele social-politice.

1900 *Dragostea şi mister Lewisham* face parte din acelaşi grup de romane sociale.

1901 Seria de romane fantastice continuă cu *Primii oameni în Lună.*

1902 Povestirea Doamna mării. Conferinţa Descoperirea viitorului.

1904 În romanul *Hrana zeilor* scriitorul oglindeşte tabloul fantastic al apariţiei unei rase de oameni, mai perfecţionată decât cea existentă.

1905 Apar romanele Kipps şi O utopie modernă.

1906 Povestirea *În zilele cometei* îmbină trăsăturile romanului social cu elemente utopice. Călătoreşte în Statele Unite şi la întoarcere publică eseul *Viitorul Americii.* Pamfletul *Socialismul şi familia.*

1908 În povestirea *Războiul în văzduh* Wells a prezis apropierea primului război mondial, subliniind că iniţiatorul lui va fi Germania, care tindea spre dominaţia mondială.

Eseurile Lumi noi în schimbul celor vechi şi Primele şi ultimele lucruri.

1909 Romanele Tono Bungay şi Ann Veronica.

1910 Încă un roman social — *Povestea domnului Polly.*

1911 Romanul *Noul Machiavel.* Culegerea de povestiri *Ţara orbilor.*

1912 Romanul *Căsătorie.* Publică o serie de articole despre problemele clasei muncitoare şi ţine o conferinţă despre romanul contemporan.

1913 Wells vizitează Rusia, care îi lasă impresia unei ţări asiatice înapoiate ce nu s-a trezit încă din somnul ei secular. În 1920 face o a doua călătorie în Rusia (de astă dată sovietică). Impresiile din această călătorie au fost expuse în cartea *Rusia în beznă,* iar pe Lenin l-a numit „visătorul din Kremlin”.

Romanul *Prieteni pasionaţi.* Publică articole despre modernizarea războiului.

1914 Cu câteva luni înainte de izbucnirea primului război mondial a publicat romanul *Lumea eliberată* ce are ca temă crearea de noi mijloace de distrugere.

1915 Romanele Căutarea magnifică şi Bealby.

Pamfletul Pacea lumii.

1916 În romanul *Mister Britling începe să vadă clar* scriitorul Wells îşi exprimă atitudinea sa faţă de război.

1917 Apar cărţile *Dumnezeu, împăratul nevăzut* şi *Sufletul unui episcop,* în care scriitorul s-a adresat religiei pentru a afla un răspuns la problemele vieţii sociale. Culegerea de articole *Războiul şi viitorul.*

1818 Romanul Joan şi Peter. Eseul În al patrulea an.

1919 Romanul Focul veşnic. Broşura Nu e decât o singură istorie.

1920 Compendiu de istorie.

1921 Scrie romanul fantastic *Oameni-zei* care e un răspuns la problemele utopice ale zilei.

1922 Romanul *Ascunzişurile inimii. O istorie prescurtată a lumii.* Candidat laburist la alegerile de la Universitatea din Londra.

1923 Broşura Idealul laburist al educaţiei. Discursul Socialismul şi motivul ştiinţific.

1924 O utopie „pe dos” este romanul *Visul* în care eroul, Sarnac, trăind în secolul al patruzecelea, se ocupă de dezgroparea ruinelor rămase din „secolul haosului”, adică din secolul nostru, şi povesteşte cu groază ceea ce a văzut.

1925 Romanul Tatăl Christinei Alberta. Eseul O previziune în legătură cu situaţia mondială.

1926 Lumea lui William Clissold este un mare roman filozofic. El conţine multe elemente biografice, dar şi mai multe reflecţii, în care Wells îşi expune vederile în problemele filozofiei, economiei, politicii, religiei, moralei, artei etc.

1927 Romanele În ajun şi Meanwhile. Ţine la Sorbona conferinţa Democraţia supusă revizuirii.

1928 *Romanul Mister Blattsworthy pe insula Rampole* reflectă tragedia generaţiei de intelectuali care au

văzut primul război mondial.

1930 Romanul *Dictatura domnului Parham* are ca temă posibilitatea instaurării fascismului în Anglia.

1933 În anul venirii lui Hitler la putere în Germania, Wells scrie cartea *Lucrurile care vor fi,* transformată ulterior în scenariu de film. Aşa cum prevăzuse începutul primului război mondial, la fel a făcut o profeţie despre cel de-al doilea război mondial, care în opera sa începe în 1940 şi durează treizeci de ani.

1936 În timpul războiului civil din Spania Wells a publicat nuvela *Jucătorul de cricket,* în care descrie existenţa, într-o mlaştină, a unui monstru îngrozitor, ce nu este altceva decât fascismul.

1941 Apare romanul *Prudenţa nu strică niciodată.* În el Wells îşi ilustrează teza că adevăratul om, *homo sapiens,* n-a apărut încă pe pământ. În locul lui există o specie animală pe care Wells o numeşte *homo Tewler.*

1946 *13 august.* Herbert George Wells se stinge din viaţă cu 39 de zile înainte de a împlini vârsta de 80 de ani.

H. G. WELLS

MAȘINA TIMPULUI

OPERE ALESE VOL. I